

Η παρούσα έκθεση του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ) συνεισφέρει στο υφιστάμενο σώμα εκτεταμένης τεκμηρίωσης της παράνομης πρακτικής επαναπροωθήσεων του ελληνικού κράτους, παρέχοντας ιδιαίτερα λεπτομερείς περιγραφές δώδεκα περιπτώσεων επαναπροωθήσεων στην μεθοριακή περιοχή του Έβρου, οι οποίες συνέβησαν το 2023 και εκπροσωπήθηκαν νομικά από το ΕΣΠ ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΔΑ). Οι μαρτυρίες των θυμάτων αποκαλύπτουν μια ανησυχητική εικόνα για τον οργανωμένο και συστηματικό χαρακτήρα αυτών των παράνομων πρακτικών των ελληνικών αρχών, η οποία συνάδει με αναφορές εθνικών και διεθνών ιδρυμάτων, οργανισμών και φορέων προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που τεκμηριώνουν την ίδια μεθοδολογία. Επιπλέον, η έκθεση παρουσιάζει λεπτομέρειες για την έρευνα και τις πρόσφατες δικαστικές εξελίξεις τριών υποθέσεων επαναπροωθήσεων, οι οποίες εκπροσωπήθηκαν νομικά από το ΕΣΠ ενώπιον του ΕΔΔΑ, καθώς και επίσημα στατιστικά στοιχεία τόσο για τις ελληνικές εισαγγελικές έρευνες υποθέσεων επαναπροωθήσεων και την πορεία αυτών, όσο και για τον αριθμό των προσφυγών ενώπιον του ΕΔΔΑ κατά της Ελλάδας για υποθέσεις επαναπροωθήσεων. Στο πλαίσιο αυτό, η έκθεση αναδεικνύει το συστημικό ζήτημα των αναποτελεσματικών ερευνών αναφορών και καταγγελιών επαναπροωθήσεων και παραβιάσεων δικαιωμάτων στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ, που συντελούν σε ένα περιβάλλον πλήρους ατιμωρησίας.

© Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες 2024

Δημοσίευση Νοέμβριος 2024

Η παρούσα έκθεση συντάχθηκε από την Άλκηστη Αγραφιώτη Χατζηγιάννη, Υπεύθυνη Συνηγορίας και Δικηγόρο, και την Κλοτίλδη Προύντζου, Δικηγόρο, στο ΕΣΠ.

Οι συγγραφείς αναγνωρίζουν την πολύτιμη συνεισφορά των δικηγόρων και των διερμηνέων που συνέδραμαν στις υποθέσεις που παρουσιάζονται στην παρούσα έκθεση.

Η παρούσα έκθεση συντάχθηκε ως μέρος έργου που χρηματοδοτήθηκε από την OXFAM.

Η παρούσα δημοσίευση προστατεύεται από δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας αλλά το κείμενο μπορεί να χρησιμοποιηθεί δωρεάν για σκοπούς προάσπισης δικαιωμάτων, εκστρατειών ευαισθητοποίησης, εκπαίδευσης και έρευνας, υπό την προϋπόθεση ότι η πηγή αναφέρεται πλήρως. Ο κάτοχος των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας απαιτεί την πρότερη υποβολή των εν λόγω χρήσεων για σκοπούς αξιολόγησης επιπτώσεων.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	σ.4
2. Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΑ ΣΥΝΟΡΑ	σ.6
2.1. Ένα χρόνο μετά το θανατηφόρο ναυάγιο της Πύλου	σ.7
2.2. Παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων συνέχισαν να αναφέρονται κατά την διάρκεια του 2023 και 2024	σ.10
A. Αναφορές Διεθνών Μέσων Ενημέρωσης για επαναπροωθήσεις	σ.11
B. Αναφορές 2023-2024 από Φορείς Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Οργανισμούς, την Κοινωνία των Πολιτών για τεκμηριωμένες επαναπροωθήσεις	σ.13
Γ. Κονδύλια της ΕΕ στην Ελλάδα για διαχείριση συνόρων και η συμμόρφωση με θεμελιώδη δικαιώματα	σ.17
Δ. Η Ελλάδα παραμένει εχθρικό περιβάλλον για τους υπερασπιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων	σ.18
2.3. Ενημερώσεις για την κατάσταση στον Έβρο	σ.19
A. Η μεθοριακή περιοχή του Έβρου	σ.19
B. Η επέκταση του συνωριακού φράχτη του Έβρου	σ.20
Γ. Η επίσημη διαδικασία στον Έβρο για νεοαφιχθέντες αιτούντες άσυλο	σ.21
Δ. Αιτούντες άσυλο παγιδεύτηκαν στο δάσος της Δαδιάς και κάηκαν σε πυρκαγιά στον Έβρο	σ.22
E. Η επίσκεψη της Επιτροπής κατά των Βασανιστηρίων του Συμβουλίου της Ευρώπης στον Έβρο το 2023	σ.22
3. ΝΕΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΠΡΟΩΘΗΣΕΩΝ ΣΤΟΝ ΕΒΡΟ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΟΥ ΕΔΔΑ	σ.25
I. Η υπόθεση ενός Τούρκου αιτούντος άσυλο που επαναπροωθήθηκε από την ηπειρωτική περιοχή του Έβρου στις 22 Φεβρουαρίου 2023, αφού είχε επαναπροωθηθεί από τη Λέσβο στις 28 Ιανουαρίου 2023	σ.29
II. Η υπόθεση 17 Σύρων αιτούντων άσυλο που επαναπροωθήθηκαν 4 φορές από την ηπειρωτική περιοχή του Έβρου στις 25 και 28 Φεβρουαρίου 2023 και στις 3 και 6 Μαρτίου 2023	σ.33
III. Η υπόθεση 6 Αφγανών αιτούντων άσυλο	

που επαναπροωθήθηκαν από δάσος κοντά στο Σουφλί στις 20 Ιουνίου 2023	σ.40
IV. Η υπόθεση 27 Σύρων και Ιρακινών αιτούντων άσυλο που επαναπροωθήθηκαν από δάσος κοντά στις Καστανιές στις 31 Αυγούστου 2023	σ.43
V. Η υπόθεση ενός Τούρκου αιτούντος άσυλο που επαναπροωθήθηκε αφού συνελήφθη στο σταθμό λεωφορείων ΚΤΕΛ Ορεστιάδας στις 16 Αυγούστου 2023	σ.47
VI. Η υπόθεση ενός Τούρκου αιτούντος άσυλο που επαναπροωθήθηκε αφού παρουσιάστηκε σε ελληνικό αστυνομικό τμήμα στις 22 Νοεμβρίου 2023	σ.50
VII. Η υπόθεση δύο Τούρκων αιτούντων άσυλο που επαναπροωθήθηκαν από την περιοχή των Καστανιών στις 24 Νοεμβρίου 2023	σ.53
VIII. Η υπόθεση ενός Τούρκου αιτούντος άσυλο που επαναπροωθήθηκε από τις Καστανιές στις 29 Νοεμβρίου 2023	σ.55
IX. Η υπόθεση ενός Τούρκου και ενός Ιρακινού αιτούντων άσυλο που επαναπροωθήθηκαν από το χωριό Λαγυνά στο Σουφλί την 1η Δεκεμβρίου 2023	σ.58
4. ΑΝΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ ΓΙΑ ΕΠΑΝΑΠΡΟΩΘΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΙΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ	σ.61
4.1. Ούτε μία υπόθεση επαναπροώθησης ενώπιον των ελληνικών δικαστηρίων	σ.62
4.2. Υποθέσεις επαναπροωθήσεων ενώπιον του ΕΔΔΑ – Δεν ερευνήθηκαν αποτελεσματικά από τις ελληνικές αρχές	σ.63
A. Καταδίκη της Ελλάδας το 2023 για την αναποτελεσματική έρευνα της απαγωγής από το κέντρο της Αθήνας και παράνομης επιστροφής Τούρκου αιτούντος άσυλο το 2013	σ.66
B. Προσφυγή του 2023 ενώπιον του ΕΔΔΑ για την αναποτελεσματική έρευνα της «Επαναπροώθησης από τα Μεγάλα Θέρμα» του 2021	σ.67
Γ. Προφορική ακρόαση το 2024 ενώπιον του ΕΔΔΑ για την επαναπροώθηση Τουρκάλας το 2019	σ.69
5. ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	σ.73
6. ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ	σ.76

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα έκθεση αποτελεί συνέχεια της Έκθεσης του 2023 του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ) σχετικά με υποθέσεις επαναπροωθήσεων με τίτλο «Στα Σύνορα της Ευρώπης: Μεταξύ Ατιμωρησίας και Ποινικοποίησης»¹. Στόχος αυτής της σειράς εκθέσεων είναι να συνεισφέρει στο υφιστάμενο σώμα εκτεταμένης τεκμηρίωσης σχετικά με την παράνομη πρακτική επαναπροωθήσεων του ελληνικού κράτους και να ρίξει φως σε αυτήν τη συστηματική κρατική πολιτική, παρέχοντας λεπτομερείς περιγραφές υποθέσεων επαναπροωθήσεων που εκπροσωπούνται νομικά από το ΕΣΠ ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΔΑ) ή και ενώπιον των ελληνικών εισαγγελικών αρχών.

Ενώ η Έκθεση του 2023 του ΕΣΠ κατέγραφε υποθέσεις επαναπροωθήσεων που είχαν εισαχθεί ενώπιον του ΕΔΔΑ μεταξύ Μαρτίου 2022 και Οκτωβρίου 2022, η παρούσα έκθεση αναφέρεται σε υποθέσεις επαναπροωθήσεων στην περιοχή των συνόρων του Έβρου που έλαβαν χώρα το 2023 και εισήχθησαν ενώπιον του ΕΔΔΑ (με την κατάθεση προσφυγής) μεταξύ Μαΐου 2023 και Φεβρουαρίου 2024. Η έκθεση παρουσιάζει επίσης ουσιαστικές δικαστικές εξελίξεις που έλαβαν χώρα το 2023 και το πρώτο εξάμηνο του 2024 σχετικά με παλαιότερες υποθέσεις επαναπροωθήσεων, όλες νομικά εκπροσωπούμενες από το ΕΣΠ και εισαχθείσες ενώπιον του ΕΔΔΑ.

Η έκθεση αρχικά παρουσιάζει τις τελευταίες ενημερώσεις σχετικά με την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα εξωτερικά χερσαία και θαλάσσια σύνορα

της ΕΕ, όπως καταγράφονται από διεθνείς και εθνικούς φορείς, οργανισμούς και ανεξάρτητες αρχές προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, σε συνάφεια με τις αναφορές οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και διεθνών μέσων ενημέρωσης (βλ. Κεφάλαιο 2 κάτωθι). Ειδικότερα μοιραζόμαστε ενημερώσεις σχετικά με την υπόθεση του θανατηφόρου ναυαγίου της Πύλου (βλ. υποκεφάλαιο 2.1.) και θέτουμε το ευρύτερο πλαίσιο αναφορικά με τη μεταχείριση των νεοαφιχθέντων αιτούντων άσυλο στην περιοχή των συνόρων του Έβρου (βλ. υποκεφάλαιο 2.3.).

Στη συνέχεια, μια εις βάθος ανάλυση των μαρτυριών των θυμάτων για 12 επιχειρήσεις επαναπροωθήσεων στην περιοχή του Έβρου - καθ' όλη τη διάρκεια του 2023 - καταδεικνύει ότι οι παράνομες αυτές πρακτικές συνεχίζονται ως μια **ολοκληρωμένη, συστηματική και προσεκτικά σχεδιασμένη** πολιτική μετανάστευσης και διαχείρισης συνόρων του ελληνικού κράτους, αποκαλύπτοντας μια μεθοδολογία των ελληνικών αρχών, η οποία συνάδει με πολυάριθμες αξιόπιστες αναφορές από τον ΟΗΕ, ευρωπαϊκούς και εθνικούς θεσμούς, που τεκμηριώνουν το ίδιο μοτίβο: άτυπη σύλληψη, αυθαίρετη και χωρίς επικοινωνία κράτηση, παράνομη κατάσχεση προσωπικών αντικειμένων, εξευτελιστική σωματική έρευνα και μεταχείριση, βίαιη μεταφορά στην όχθη του ποταμού Έβρου και παράνομη απέλαση στην Τουρκία (βλ. Κεφάλαιο 3). Επιπλέον, πρόσφατες δικαστικές εξελίξεις τριών υποθέσεων επαναπροωθήσεων που έλαβαν χώρα μεταξύ 2013 και 2021, σε συνδυασμό με επίσημα στατιστικά στοιχεία για την πορεία των ερευνών για υποθέσεις επαναπροωθήσεων στη χώρα, αναδεικνύουν το **συστημικό πρόβλημα των**

¹ Η Έκθεση του ΕΣΠ του 2023 παρουσίασε υποθέσεις επαναπροωθήσεων που υποβλήθηκαν στο ΕΔΔΑ μεταξύ Μαρτίου 2022 και Οκτωβρίου 2022: ΕΣΠ, Στα Σύνορα της Ευρώπης: Μεταξύ Ατιμωρησίας και Ποινικοποίησης, Μάρτιος 2023, διαθέσιμη [στα αγγλικά και τα ελληνικά] στο: <https://www.gcr.gr/en/ekdoseis-media/reports/item/2110-at-europe-s-borders-between-impunity-and-criminalization>

αναποτελεσματικών ποινικών ερευνών για επαναπροωθήσεις και παραβιάσεις δικαιωμάτων στην Ελλάδα, που συντελούν σε ένα περιβάλλον ατιμωρησίας, κα-

θώς ο κύκλος κακομεταχείρισης ανθρώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ παραμένει ανεξέλεγκτος.

Χάρτης 1: Ο χάρτης απεικονίζει το σημείο όπου συνέβη το ναυάγιο της Πύλου (βλ. Κεφάλαιο 2.1.) και τις τοποθεσίες των αιτούντων άσυλο πριν ή κατά την έναρξη της επιχείρησης επαναπροώθησης (βλ. Υποθέσεις I - IX, Κεφάλαιο 3 και Υποθέσεις A - Γ, Κεφάλαιο 4).

Με αυτή την έκθεση στοχεύουμε να αναδείξουμε το ζήτημα των συστημικών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά μεταναστών και προσφύγων που αναζητούν προστασία στην Ευρώπη στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ, και της συνεχιζόμενης ατιμωρησίας των δραστών αυτών των σοβαρών παραβιάσεων και να προωθήσουμε μια προσέγγιση βασισμένη στα ανθρώπινα δικαιώματα για την πολιτική μετανάστευσης και συνόρων της ΕΕ.

2. Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΑ ΣΥΝΟΡΑ

Το 2023 θα μείνει κυρίως στη μνήμη για το πιο θανατηφόρο ναυάγιο μεταναστών των τελευταίων ετών στη Μεσόγειο, το Ναυάγιο της Πύλου στις 14 Ιουνίου 2023 (βλ. υποκεφάλαιο 2.1). Ωστόσο, το ναυάγιο αυτό δεν ήταν ένα μεμονωμένο περιστατικό, αλλά συνέβη μέσα σε ένα ευρύτερο πλαίσιο. Υπάρχουν πολυάριθμες αναφορές για φερόμενες επαναπροωθήσεις και παραβιάσεις που διαπράχθηκαν από τις ελληνικές αρχές το 2023, δημοσιευμένες από διεθνείς και εθνικούς φορείς και οργανώσεις προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων έως ανεξάρτητες αρχές και διεθνή ερευνητικά μέσα ενημέρωσης (βλ. υποκεφάλαιο 2.2.). Την ίδια στιγμή, ο χώρος της κοινωνίας των πολιτών στην Ελλάδα παραμένει περιορισμένος, και ειδικότερα οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που εργάζονται με πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν πολυάριθμες προκλήσεις (βλ. υποκεφάλαιο 2.2). Επιπλέον, η κατάσταση στα ελληνοτουρκικά σύνορα του Έβρου συνεχίζει να είναι ιδιαίτερα ανησυχητική (βλ. υποκεφάλαιο 2.3).

2.1. Ένα χρόνο μετά το θανατηφόρο ναυάγιο της Πύλου

Εικόνα 1. Το πλοίο Adriana / Πηγή: ελληνική ακτοφυλακή

Στις 14 Ιουνίου 2023, το αλιευτικό «Adriana», ταξιδεύοντας από τη Λιβύη προς την Ιταλία με εκατοντάδες μετανάστες στο πλοίο, βυθίστηκε ανοιχτά της Πύλου, αφήνοντας πάνω από 600 νεκρούς και αγνοούμενους και 104 επιζώντες. Το θανατηφόρο περιστατικό συνέβη σε διεθνή ύδατα, εντός της ελληνικής ζώνης Έρευνας και Διάσωσης (SAR), που σημαίνει ότι το ελληνικό κράτος ήταν υπεύθυνο για την έναρξη της απαραίτητης επιχείρησης έρευνας και διάσωσης. Παρότι και το Alarm Phone² και η Frontex, χωριστά, ειδοποίησαν τις ελληνικές αρχές, δεν ξεκίνησε επιχείρηση διάσωσης.

Επιπλέον, η Frontex δεν εξέδωσε σήμα κινδύνου Mayday, παρόλο που ένα από τα αεροσκάφη της είχε παρατηρήσει ότι το σκάφος ήταν υπερπλήρες και ότι οι επιβάτες δεν είχαν σωσίβια³. Επιχείρηση έρευνας και διάσωσης από την ελληνική ακτοφυλακή (ΕΛΑΚΤ) ξεκίνησε μόνο μετά την ανατροπή του πλοίου. Έγγραφο του **Γραφείου Θεμελιωδών Δικαιωμάτων του Frontex**⁴ αποκάλυψε την παρατεταμένη αδράνεια της ΕΛΑΚΤ, αφήνοντας ανοιχτό το ενδεχόμενο η ανατροπή και η βύθιση του αλιευτικού να προκλήθηκε από την απόπειρα της ακτοφυλακής να ρυμουλκήσει το σκάφος, και επικαλούμενο τη συνέπεια των μαρτυριών των επιζώντων.⁵

² Η Watch the Med - Alarm Phone είναι μια ανοιχτή γραμμή επικοινωνίας για ανθρώπους που βρίσκονται σε κίνδυνο στη θάλασσα. Βλ. την ιστοσελίδα της στο: <https://alarmphone.org/en/about/>

³ Βλέπε Απόφαση της Ευρωπαϊκής Διαμεσολαβητριας σχετικά με το πώς ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (Frontex) συμμορφώνεται με τις υποχρεώσεις του για τα θεμελιώδη δικαιώματα σε σχέση με την έρευνα και διάσωση στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων θαλάσσιας επιτήρησής του, ιδίως το ναυάγιο του «Adriana» (ΟΙ/3/2023/MHZ), 26 Φεβρουαρίου 2024, διαθέσιμο στο: <https://www.ombudsman.europa.eu/el/decision/el/182665>

⁴ «Ο Υπεύθυνος Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (FRO) έχει εντολή να παρακολουθεί την εφαρμογή των υποχρεώσεων θεμελιωδών δικαιωμάτων από την Frontex σύμφωνα με το δίκαιο της ΕΕ και το διεθνές δίκαιο, καθώς και να συμβουλεύει τον Εκτελεστικό Διευθυντή σε ζητήματα που σχετίζονται με τα θεμελιώδη δικαιώματα. Ο FRO και το προσωπικό του Γραφείου Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των Παρατηρητών Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, έχουν ανεξάρτητο ρόλο εντός του οργανισμού για την ενίσχυση του σεβασμού, της προστασίας και της προώθησης των θεμελιωδών δικαιωμάτων», Frontex, Θεμελιώδη δικαιώματα στον Frontex, διαθέσιμο [στα αγγλικά] στο: <https://www.frontex.europa.eu/fundamental-rights/fundamental-rights-at-frontex/fundamental-rights-office/>

⁵ Justice4Pylos, Έγγραφο του Γραφείου Θεμελιωδών Δικαιωμάτων του Frontex εκθέτει τις ελληνικές αρχές, 6 Φεβρουαρίου 2024, διαθέσιμο [στα αγγλικά] στο: <https://tinyurl.com/5t4r3sbk>

Χάρτης 2: Ο χάρτης απεικονίζει το σημείο όπου συνέβη το ναυάγιο της Πύλου: περίπου 47 ναυτικά μίλια από τις ακτές της Πύλου - σε διεθνή ύδατα εντός της ελληνικής ζώνης έρευνας και διάσωσης (SAR).

Στις 19 Ιουλίου 2023, ο **Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης** απηύθυνε επιστολή προς τον Έλληνα Πρωθυπουργό, υπογραμμίζοντας ότι η Ελλάδα έχει νομική υποχρέωση να διεξάγει αποτελεσματικές έρευνες για το ναυάγιο, να διαπιστώσει τα γεγονότα και να τιμωρήσει τους υπευθύνους.⁶ **«Κατά τη γνώμη μου, το ναυάγιο της 14ης Ιουνίου δεν είναι, δυστυχώς, ένα μεμονωμένο περιστατικό. Το ευρύτερο πλαίσιο στο οποίο συνέβη το ναυάγιο [...] θα πρέπει επίσης να οδηγήσει σε μια επανεξέταση της προσέγγισης των προσφύγων και των μεταναστών που φθάνουν δια θαλάσσης, σε πολιτικό και πρακτικό επίπεδο...»**, έγραψε ο Επίτροπος.⁷ Σε αντίστοιχο πνεύμα, το ΕΣΠ και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και τους Εξόριστους (ECRE) υποστήριξαν ότι οι παραβιάσεις που εντοπίστηκαν από το Δικαστήριο στην απόφαση *Safi* και άλλοι κατά Ελλάδας [σχετικά με το ναυάγιο του Φαρμακονησίου] δεν είναι μεμονωμένες, αλλά αντικατοπτρίζουν συστημικά, δομικά και σύνθετα προβλήματα στην Ελλάδα που επανειλημμένα παράγουν πανομοιότυπες ή εν πολλοίς παρόμοιες παραβιάσεις, με την πιο τραγική απόδειξη αυτών να είναι το ναυάγιο της Πύλου.⁸

Οι ελληνικές αρχές ξεκίνησαν **δύο ποι-**

νικές έρευνες για το ναυάγιο: μία από την Εισαγγελία της Καλαμάτας που αφορούσε 9 επιζώντες - φερόμενους ως διακινητές - και μία άλλη από την Εισαγγελία του Ναυτοδικείου Πειραιά για πιθανές ποινικές ευθύνες του ελληνικού Λιμενικού (ΕΛΑΚΤ). Στις 13 Σεπτεμβρίου 2023, σαρά-ντα επιζώντες του θανατηφόρου ναυαγίου, που εκπροσωπούνταν από το ΕΣΠ και άλλες οργανώσεις⁹, κατέθεσαν **μήνυση κατά όλων των αρμόδιων αρχών** ενώπιον της Εισαγγελίας του Ναυτοδικείου Πειραιά.¹⁰ Οι επιζώντες υποστήριξαν ότι οι ελληνικές αρχές όχι μόνο παρέλειψαν να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα διάσωσης μόλις εντοπίστηκε το πλοίο, αλλά αντιθέτως προέβησαν στη ρυμούλκηση του πλοίου, με αποτέλεσμα την ανατροπή και βύθισή του. Ταυτόχρονα, εκφράστηκαν ανησυχίες σχετικά με την έλλειψη ανεξαρτησίας των ανακριτικών υπαλλήλων και την ανεπαρκή συλλογή αποδεικτικών στοιχείων. Από τις αρχές του 2024, 15 ακόμη επιζώντες κατέθεσαν μήνυση κατά όλων των αρμόδιων αρχών ενώπιον του Ναυτοδικείου Πειραιά, ανεβάζοντας τον συνολικό αριθμό των καταγγελλόντων σε 55.

Στις 21 Μαΐου 2024, το Τριμελές Εφετείο Κακουρηγμάτων Καλαμάτας **αθώωσε τους εννέα επιζώντες - κατηγορούμενους**

⁶ Επιστολή του Επιτρόπου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης, Ναυάγιο της Πύλου: Οι ελληνικές αρχές πρέπει να διασφαλίσουν τη διεξαγωγή αποτελεσματικών ερευνών, 19 Ιουλίου 2023, διαθέσιμη [στα αγγλικά] στο: <https://tinyurl.com/yzevprjh>

⁷ Ibid.

⁸ Παρατηρήσεις ΕΣΠ και ECRE προς την Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, σχετικά με την εκτέλεση της απόφασης *Safi* κ.α. κατά Ελλάδας (υπόθεση Φαρμακονησίου), διαθέσιμη [στα αγγλικά] στο: <https://gcr.gr/en/submissions-to-international-bodies/item/2232-gcr-and-ecre-submission-to-the-committee-of-ministers-of-the-council-of-europe-regarding-the-execution-of-the-safi-judgment-farmakonisi-case/>

⁹ Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ), Refugee Support Aegean (RSA), Δίκτυο για τα Δικαιώματα των Προσφύγων και Μεταναστών, Ελληνική Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΛΕΔΑ), Πρωτοβουλία Δικηγόρων και Νομικών για το ναυάγιο της Πύλου.

¹⁰ ΕΣΠ, Μήνυση ενώπιον του Ναυτοδικείου Πειραιά κατέθεσαν 40 επιζώντες του ναυαγίου της Πύλου, 14 Σεπτεμβρίου 2023, διαθέσιμο στο: <https://gcr.gr/el/news/item/2184-minysi-enopion-tou-naftodikeiou-peiraiakatethesan-40-epizontes-tou-navagiou-tis-pylou/>

για διακίνηση και παράνομη είσοδο, ενώ απέρριψε τις κατηγορίες σε βάρος τους για την πρόκληση του ναυαγίου, κρίνοντας ότι δεν είχε δικαιοδοσία για την υπόθεση, καθώς το ναυάγιο συνέβη σε διεθνή ύδατα.¹¹ Η προκαταρκτική έρευνα της Εισαγγελίας του Ναυτοδικείου Πειραιά - που έχει δικαιοδοσία επί του Λιμενικού Σώματος ανεξαρτήτως της τοποθεσίας μιας επιχείρησης - εκκρεμεί ακόμη τη στιγμή που γράφεται αυτό το κείμενο.

Επιπλέον, ο **Συνήγορος του Πολίτη της Ελλάδας** ξεκίνησε ανεξάρτητη έρευνα για τις πράξεις και τις παραλείψεις στελεχών του Λιμενικού (ΕΛΑΚΤ), με την ιδιότητά του ως Εθνικός Μηχανισμός Διερεύνησης Περιστατικών Αυθαιρεσίας στα σώματα ασφαλείας, μετά την άρνηση της ΕΛΑΚΤ να διεξάγει εσωτερική πειθαρχική έρευνα σχετικά με τις επιχειρήσεις της που σχετίζονται με το ναυάγιο.

Επιπλέον, στις 13 Ιουνίου 2024, 27 επιζώντες του ναυαγίου υπέβαλαν καταγγελία προς τον Υπεύθυνο Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της FRONTEX, ζητώντας την διερεύνηση οποιασδήποτε πράξης, παράλειψης ή αδράνειας του εμπλεκόμενου προσωπικού της FRONTEX σε σχέση με τις παραβιάσεις που διαπράχθηκαν σε βάρος των θυμάτων του ναυαγίου της Πύλου. Οι επιζώντες, που εκπροσωπούνταν από το ΕΣΠ και άλλες οργανώσεις, δήλωσαν ότι ο FRONTEX δεν προέβη στις απαραίτητες ενέργειες και μέτρα (όπως έκδοση σήματος κινδύνου Mayday και δέ-

ουσα εκτέλεση επιχείρησης επιτήρησης) για την προστασία των προσώπων σε κίνδυνο στη θάλασσα, ενώ διέθετε τα απαραίτητα μέσα, και εν τέλει, οι παραλείψεις του οδήγησαν στο θάνατο εκατοντάδων ανθρώπων που θα μπορούσαν να είχαν διασωθεί αν οι αρμόδιοι αξιωματικοί και το προσωπικό είχαν ενεργήσει σύμφωνα με τις υποχρεώσεις τους κατά το δίκαιο της ΕΕ.

2.2. Παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων συνέχισαν να αναφέρονται κατά την διάρκεια του 2023 και 2024

Επαναπροώθηση ή «Pushback» είναι η παράνομη κρατική πρακτική της άτυπης και βίαιης απομάκρυνσης ενός προσώπου ή ομάδας προσώπων από την επικράτεια της χώρας, χωρίς εξέταση των αιτιάσεών τους για την είσοδο στη χώρα ή των αιτημάτων τους για προστασία.¹² Επιχειρήσεις επαναπροώθησης πραγματοποιούνται τόσο στα χερσαία όσο και στα θαλάσσια σύνορα και διεξάγονται όχι μόνο κατά την διάσχιση των συνόρων αλλά και μετά την είσοδο του ατόμου ή της ομάδας ατόμων στην επικράτεια.¹³

¹¹ HRW, Να αποδοθούν ευθύνες για το Ναυάγιο της Πύλου, 22 Μαΐου 2024, διαθέσιμο [στα αγγλικά] στο: <https://www.hrw.org/el/news/2024/05/27/accountability-needed-pylos-shipwreck>

¹² Βλέπε σχετικά τον ορισμό της «επαναπροώθησης» που παρέχει το Ευρωπαϊκό Κέντρο Συνταγματικών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ECCHR), διαθέσιμο [στα αγγλικά] στο: <https://www.ecchr.eu/en/glossary/push-back/>. Βλέπε επίσης «2.1. Ορισμός της Παράνομης Επαναπροώθησης» στην έκθεση ΕΣΠ Στα Σύνορα της Ευρώπης: Μεταξύ Ατιμωρησίας και Ποινικοποίησης, Μάρτιος 2023, σελ. 5-6.

¹³ Ibid.

Α. Αναφορές Διεθνών Μέσων Ενημέρωσης για επαναπροωθήσεις

Εικόνα 2. Στιγμιότυπο από διαδικτυακό δημοσίευμα της εφημερίδας The New York Times.

Στις 19 Μαΐου 2023, η εφημερίδα **New York Times** δημοσίευσε βιντεοληπτικό υλικό που τραβήχτηκε στη Λέσβο στις 11 Απριλίου 2023, το οποίο δείχνει μια ομάδα προσφύγων με παιδιά από το Κέρας της Αφρικής, συμπεριλαμβανομένου ενός βρέφους, να αποβιβάζονται από ένα λευκό βαν χωρίς πινακίδες σε απομονωμένο σημείο της Λέσβου, να εξαναγκάζονται να επιβιβαστούν σε ταχύπλοο από μασκοφόρους άνδρες και να μεταφέρονται σε σκάφος της ελληνικής ακτοφυλακής.¹⁴

Στο βίντεο, το σκάφος της ελληνικής ακτοφυλακής απεικονίζεται να εγκαταλείπει τους ανθρώπους στη θάλασσα σε μια φουσκωτή σωστική λέμβο στη μέση του Αιγαίου Πελάγους.¹⁵ Σχετικά με το περιστατικό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τη Μετανάστευση και τις Εσωτερικές Υποθέσεις, Ylva Johansson, δήλωσε: «Οι υπηρεσίες μου έχουν στείλει επίσημο αίτημα στις ελληνικές αρχές ώστε αυτό το περιστατικό να διερευνηθεί πλήρως και ανεξάρτητα».¹⁶ Επιπλέον, το ΕΣΠ, μαζί με άλλες νομικές οργανώσεις, υπέβαλε αναφορά στον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου ζητώντας να διερευνηθεί το περιστατικό.

¹⁴ New York Times, «Η Ελλάδα λέει ότι δεν εγκαταλείπει μετανάστες στη θάλασσα, αλλά πιάστηκε επ' αυτοφώρω», 19 Μαΐου 2023, διαθέσιμο στο <https://tinyurl.com/5hct63pb>. Βλέπε επίσης PRAB VI, What we do in the shadows, σελ. 2, Μάιος 2023, διαθέσιμη [στα αγγλικά] στο: <https://www.gcr.gr/el/news/press-releases-announcements/item/2141-what-we-do-in-the-shadows>

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Δήλωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Μετανάστευσης και Εσωτερικών Υποθέσεων, Ylva Johansson της 22 Μαΐου 2023, διαθέσιμη [στα αγγλικά] στο: <https://twitter.com/YlvaJohansson/status/1660581189487296514>. Βλέπε επίσης: The New York Times, «Η Ε.Ε. καλεί την Ελλάδα να διερευνήσει βίντεο που δείχνει μετανάστες να εγκαταλείπονται στη θάλασσα» διαθέσιμο [στα αγγλικά] στο: <https://www.nytimes.com/2023/05/22/world/europe/greece-migrants-video-eu-investigation.html>

Προκαταρκτική έρευνα σχετικά με πιθανές ποινικές ευθύνες της ελληνικής ακτοφυλακής και της ελληνικής αστυνομίας έχει ξεκινήσει από την Εισαγγελία του Ναυτοδικείου Πειραιά και την Εισαγγελία Πρωτοδικών Αθηνών και εκκρεμεί ακόμη. Σε σχέση με το άρθρο αυτό της New York Times, το Γραφείο του Υπατού Αρμοστή του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (OHCHR) δημοσίευσε δήλωση Ειδικών Εισηγητών του ΟΗΕ που καλούν την Ελλάδα «να λάβει μέτρα, για να διασφαλίσει μια διαφανή και αμερόληπτη έρευνα για τις καταγγελίες παραβιάσεων των αρχών της μη επαναπροώθησης και της μη διάκρισης και του δικαιώματος στη ζωή, που εμπλέκουν προσωπικό επιβολής του νόμου της Ελλάδας, συμπεριλαμβανομένης της ελληνικής ακτοφυλακής, και βίας στα σύνορα», δηλώνοντας ότι **«υπάρχουν ολόένα και περισσότερες αποδείξεις για μια σκόπιμη και συντονισμένη πολιτική βίαιης επιστροφής και άλλων απάνθρωπων πρακτικών ελέγχου συνόρων από την Ελλάδα, που ξεπερνούν κατά πολύ την αποτροπή και παραβιάζουν τις διεθνείς υποχρεώσεις της»**.¹⁷

Στις 18 Σεπτεμβρίου 2023, το Γραφείο Θεμελιωδών Δικαιωμάτων του FRONTEx δημοσίευσε την τελική **Αναφορά Σοβαρού Περιστατικού (SIR)**, κατόπιν δικής του ανεξάρτητης έρευνας σχετικά με τις καταγγελίες που περιλαμβάνονταν στο άρθρο της NYT, και **“διαπίστωσε πέρα από κάθε αμφιβολία ότι οι δώδεκα μετανάστες στις 11/4/2023 υπήρξαν θύματα**

κακομεταχείρισης και επαναπροώθησης από [...] τη Λέσβο στην Τουρκία. Η επαναπροώθηση πραγματοποιήθηκε πέραν οιασδήποτε αμφιβολίας από μέσα της ελληνικής ακτοφυλακής, συμπεριλαμβανομένου ενός σκάφους CPB 617 που συγχρηματοδοτείται από τη Frontex, το οποίο μετέφερε τους μετανάστες στα τουρκικά χωρικά ύδατα και τους εγκατέλειψε στη θάλασσα σε μια σωστική λέμβο».¹⁸

Στις 17 Ιουνίου 2024, άρθρο του **BBC** ανέφερε ότι **«η ελληνική ακτοφυλακή έχει προκαλέσει το θάνατο δεκάδων μεταναστών στη Μεσόγειο σε βάθος τριετίας»**.¹⁹ Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την ανάλυση του BBC, μεταξύ Μαΐου 2020 και 2023, περισσότερα από 40 άτομα φέρονται να έχασαν τη ζωή τους ως αποτέλεσμα της βίαιης απομάκρυνσής τους από τα ελληνικά χωρικά ύδατα ή της εγκατάλειψής τους στη θάλασσα κατά την άφιξή τους στα ελληνικά νησιά, συμπεριλαμβανομένων 9 αιτούντων άσυλο που ρίχτηκαν εσκεμμένα στη θάλασσα. Μέχρι σήμερα, δεν έχουμε πληροφορίες για οποιαδήποτε έρευνα σχετικά με αυτές τις σοβαρές καταγγελίες που να έχει ξεκινήσει από τις ελληνικές δικαστικές αρχές.

¹⁷ OHCHR, Δελτίο Τύπου: «Ελλάδα: Οι ειδικοί εισηγητές του ΟΗΕ ζητούν ασφαλείς, αμερόληπτες συνοριακές πολιτικές και πρακτικές», 23 Αυγούστου 2023, διαθέσιμο [στα αγγλικά] στο: <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2023/08/greece-un-experts-call-safe-impartial-border-policies-and-practices>

¹⁸ Γραφείο Θεμελιωδών Δικαιωμάτων του Frontex, ΤΕΛΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ SIR - SIR 12070/2023, 18 Σεπτεμβρίου 2023, διαθέσιμη [στα αγγλικά] στο: <https://drive.google.com/file/d/1GIU0BS-CMegd1s4j8lofJ27SIQJbg6/view>

¹⁹ BBC, «Η ελληνική ακτοφυλακή πέταξε μετανάστες στη θάλασσα όπου βρήκαν τον θάνατο, λένε αυτόπτες μάρτυρες», 17 Ιουνίου 2024, διαθέσιμο [στα αγγλικά] στο: <https://www.bbc.com/news/articles/c0vv717yypeo>

Β. Αναφορές 2023-2024 από Φορείς Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Οργανισμούς, την Κοινωνία των Πολιτών για τεκμηριωμένες επαναπροωθήσεις:

Οι επαναπροωθήσεις συνιστούν παραβίαση της βασικής αρχής του δικαίου περί ασύλου και προσφύγων, της αρχής της μη επαναπροώθησης (non-refoulement).²⁰ Οι επαναπροωθήσεις ενδέχεται επίσης να παραβιάζουν άλλα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως το δικαίωμα στη ζωή, την απαγόρευση των βασανιστηρίων και των απάνθρωπων εξευτελιστικών ποινών ή μεταχείρισης, το δικαίωμα στην ιδιοκτησία και το δικαίωμα στο σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής.

Οι επαναπροωθήσεις δεν είναι μια μεμονωμένη πρακτική: Το ΕΔΔΑ ζήτησε Παρεμβάσεις Τρίτων²¹ από τον Συνήγορο

του Πολίτη, την ελληνική Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου²² και την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, στο πλαίσιο της εξέτασης από το Δικαστήριο των υποθέσεων επαναπροώθησης Α.Ε. κατά Ελλάδας και G.R.J. κατά Ελλάδας²³, που εξετάστηκαν και οι δύο από το Δικαστήριο με προφορική ακρόαση στις 4 Ιουνίου 2024.

Συγκεκριμένα, ο **Συνήγορος του Πολίτη**, αφού έλαβε υπόψη τον αριθμό των αναφερόμενων περιστατικών επαναπροωθήσεων μεταξύ 2017 και Μαρτίου 2024, τις σχετικές καταγγελίες που υποβλήθηκαν στον Συνήγορο και τα πορίσματα των δικών του ερευνών υπό την ιδιότητά του ως Εθνικού Μηχανισμού Διερεύνησης Περιστατικών Αυθαιρεσίας στα σώματα ασφαλείας, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι «η επίμονη απροθυμία των πειθαρχικών οργάνων των αρχών επιβολής του νόμου να διερευνήσουν τέτοια περιστατικά» και «οι επαναλαμβανόμενες ελλείψεις που εμποδίζουν την αποτελεσματικότητα και τη συνέπεια των ελάχιστων ερευνών που ξεκινούν», υποδεικνύουν ότι

²⁰ Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 33 (1) της Σύμβασης του 1951 σχετικά με το Καθεστώς των Προσφύγων: «Ουδμία Συμβαλλομένη Χώρα θα απελαύνει ή θα επαναπροωθή, καθ' οιονδήποτε τρόπον, Πρόσφυγα, εις τα σύνορα εδαφών ένθα η ζωή ή ελευθερία αυτών απειλούνται δια λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξεως ή πολιτικών πεποιθήσεων.» Η αρχή της μη επαναπροώθησης αποτελεί μέρος της Οδηγίας 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας. Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) έχει επίσης αναγνωρίσει την αρχή της μη επαναπροώθησης, συγκεκριμένα στο άρθρο 4 (Απαγόρευση των βασανιστηρίων και των απάνθρωπων ή εξευτελιστικών ποινών ή μεταχείρισης) και στο άρθρο 18 (Δικαίωμα ασύλου) του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το ΕΔΔΑ έχει αναγνωρίσει την ίδια βασική αρχή, συγκεκριμένα στο άρθρο 3 (Απαγόρευση των βασανιστηρίων και των απάνθρωπων ή εξευτελιστικών ποινών ή μεταχείρισης) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

²¹ Οι παρεμβάσεις τρίτων ενώπιον του Δικαστηρίου είναι ένας τρόπος με τον οποίο τα Κράτη Μέρη, άλλοι διεθνείς οργανισμοί και εθνικοί θεσμοί ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η κοινωνία των πολιτών μπορούν να συμμετέχουν ενεργά σε διάλογο με το Δικαστήριο. Το άρθρο 36(2) της ΕΣΔΑ επιτρέπει στον Πρόεδρο του Δικαστηρίου να καλεί τρίτα μέρη να υποβάλουν γραπτές παρατηρήσεις ή να συμμετάσχουν σε ακρόασεις.

²² Η Ελληνική Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) ιδρύθηκε με το Ν. 2667/1998 ως το ανεξάρτητο συμβουλευτικό όργανο του Ελληνικού Κράτους σύμφωνα με τις Αρχές του Παρισιού του ΟΗΕ, που υιοθετήθηκαν από τα Ηνωμένα Έθνη (Ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης Α/RES/48/134, 20.12.1993, «Εθνικοί οργανισμοί για την προαγωγή και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων») και είναι ο εθνικός θεσμός για την προστασία και την προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (ΕΟΑΔ) στην Ελλάδα. Δείτε το site της ΕΕΔΑ εδώ: <https://nchr.gr/en/gnchr.html>

²³ Προσφυγές 15067/21 - G.R.J. κατά Ελλάδας, και 15783/21 - Α.Ε. κατά Ελλάδας [για την υπόθεση Α.Ε. κατά Ελλάδας, η οποία εκπροσωπείται νομικά ενώπιον του Δικαστηρίου από το ΕΣΠ, βλέπε υποκεφάλαιο 4.3 κάτωθι]

«[...] οι παράνομες επαναπροωθήσεις στα χερσαία και θαλάσσια σύνορα παρουσιάζουν χαρακτηριστικά που δεν αντιστοιχούν ή συνάδουν με μεμονωμένο φαινόμενο».²⁴

Επιπλέον, σύμφωνα με την **Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου**, οι φερόμενες επαναπροωθήσεις «πραγματοποιούνται με κινητοποίηση ανθρωπίνων πόρων, υποδομών και εγκαταστάσεων, βαρέων οχημάτων [...] και άλλων υλικών και τεχνικών μέσων», συνεπώς «δεν αποτελούν περιστασιακό και ασύνηθες φαινόμενο. Αντιθέτως, [...] έχουν αναπτύξει χαρακτηριστικά συστηματικής και οργανωμένης επιχείρησης».²⁵

Στην παρέμβασή της ως τρίτο μέρος, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες «έχει καταγράψει αυτό που εμφανίζεται ως μια συστηματική πρακτική των ελληνικών αρχών να αρνούνται αυθαίρετα την είσοδο στα χερσαία και θαλάσσια σύνορα και/ή να απομακρύνουν

με συνοπτικές διαδικασίες άτομα που ενδέχεται να χρήζουν διεθνούς προστασίας από την ελληνική επικράτεια χωρίς αξιολόγηση του κινδύνου άμεσης ή έμμεσης επαναπροώθησης».²⁶

Στην ετήσια έκθεσή του, ο **Μηχανισμός Καταγραφής Περιστατικών Άτυπων Αναγκαστικών Επιστροφών της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου**²⁷, παρουσιάζει τη συστηματική και οργανωμένη φύση των παράνομων επιχειρήσεων, με τη συμμετοχή προσωπικού των αρχών επιβολής του νόμου και των ενόπλων δυνάμεων, όπως η αστυνομία, η ακτοφυλακή, ο στρατός και η FRONTEX.²⁸ Ο συνολικός αριθμός των θυμάτων των περιστατικών επαναπροωθήσεων, που καταγράφηκαν από τον Μηχανισμό από τον Ιανουάριο έως τον Δεκέμβριο 2023, ανέρχεται σε τουλάχιστον 1.438 άτομα, μεταξύ των οποίων τουλάχιστον 158 γυναίκες, 190 παιδιά και 41 άτομα με ειδικές ανάγκες υγείας.²⁹ Ο Μηχανισμός Καταγραφής θεωρεί ότι οι καταγραφές των

²⁴ Συνήγορος του Πολίτη, Παρέμβαση Τρίτου του Συνηγόρου του Πολίτη, 26 Μαρτίου 2024, σελ. 11, διαθέσιμη [στα αγγλικά] στο: <https://tinyurl.com/y3dpb4b9>

²⁵ Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ), γραπτή παρέμβαση (ως τρίτο μέρος) στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Τρίτο Τμήμα), σχετικά με τις Προσφυγές 15067/21 - G.R.J. κατά Ελλάδα, και 15783/21 - Α.Ε. κατά Ελλάδα, 28 Μαρτίου 2024, διαθέσιμη [στα αγγλικά] στο: <https://tinyurl.com/38st5mkr>

²⁶ Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR), Παρέμβαση της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην υπόθεση G.R.J. κατά Ελλάδας (Αρ. Προσφ. 15067/21) ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, 16 Απριλίου 2024, διαθέσιμη [στα αγγλικά] στο: <https://www.refworld.org/jurisprudence/amicus/unhcr/2024/en/147997>

²⁷ Η δημιουργία του Μηχανισμού Καταγραφής Περιστατικών Άτυπων Αναγκαστικών Επιστροφών αποτέλεσε απόφαση της Ολομέλειας της ΕΕΔΑ τον Σεπτέμβριο του 2021 με σκοπό την έμπρακτη ανταπόκριση του Εθνικού Θεσμού Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σε δύο βασικές διαπιστώσεις: α) της απουσίας ενός επίσημου και αποτελεσματικού συστήματος καταγραφής των καταγγελλόμενων περιστατικών άτυπων αναγκαστικών επιστροφών, και β) της ανάγκης διασύνδεσης των φορέων, οι οποίοι καταγράφουν με δική τους πρωτοβουλία τα περιστατικά που φέρεται να συντελούνται σε βάρος προσώπων, τα οποία προσέρχονται στις υπηρεσίες τους. Στον Μηχανισμό Καταγραφής συμμετέχουν οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών που δραστηριοποιούνται στο πεδίο και προσφέρουν νομικές, ιατρικές, ψυχοκοινωνικές ή άλλες υπηρεσίες σε πολίτες τρίτων χωρών. Στον Μηχανισμό Καταγραφής συμμετέχει ως συνεργαζόμενος φορέας, στα πλαίσια της εντολής της, η Αντιπροσωπεία της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (ΥΑ/ΟΗΕ) στην Ελλάδα προσφέροντας στον Μηχανισμό Καταγραφής τεχνογνωσία και τεχνική υποστήριξη. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον Μηχανισμό Καταγραφής βλέπε: <https://nchr.gr/mixanismos-katagrafis.html>

²⁸ Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ), Ετήσια Έκθεση του Μηχανισμού Καταγραφής Περιστατικών Άτυπων Αναγκαστικών Επιστροφών 2023, διαθέσιμη στο: https://nchr.gr/images/pdf/nea_epikairothta/deltia_tupou/2024/2023.pdf

²⁹ Ibid, σελ. 10.

επαναπροωθήσεων «περιορίζονται μόνο σε αυτό που κοινώς αποκαλείται η κορυφή του παγόβουνου».³⁰

Στην ετήσια έκθεσή του για το 2023, το **Ελληνικό Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας**³¹ αναφέρεται σε μαρτυρίες θυμάτων που «δέχτηκαν επίθεση από ομάδες ανδρών στα σύνορα της χώρας, οι οποίοι έφεραν οπλισμό (ρόπαλα), φορούσαν είτε μαύρα ρούχα, είτε στρατιωτικού τύπου ενδυμασία σε ορισμένες περιπτώσεις καλύπτοντας τα πρόσωπά τους με (full face) μάσκες. [...] ο τρόπος με τον οποίο επιχειρούν οι δράστες και ο εξοπλισμός που φέρουν [...] οδηγούν τα θύματα να αντιλαμβάνονται τους θύτες ως εκπροσώπους του κράτους».³²

Επιπλέον, σύμφωνα με την έκθεση της **Επιτροπής του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (ΕΠΒ) προς την ελληνική κυβέρνηση**, κατόπιν της επίσκεψης αντιπροσωπείας της ΕΠΒ στην Ελλάδα το 2023: «Η ΕΠΒ συνέχισε να λαμβάνει σταθερές και αξιόπιστες καταγγελίες για βίαιες άτυπες αναγκαστικές επιστροφές («επαναπροωθήσεις») τόσο στον ποταμό Έβρο όσο και στο Αιγαίο Πέλαγος, όπου

αλλοδαποί που είχαν εντοπιστεί ή συλληφθεί στην Ελλάδα απομακρύνθηκαν άτυπα και αναγκαστικά πίσω στην Τουρκία, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι ατομικές τους περιστάσεις, οι ανάγκες τους για διεθνή προστασία ή να εκτιμάται η αναμενόμενη μεταχείριση στη χώρα υποδοχής»³³. Οι ελληνικές αρχές εξακολουθούν να ισχυρίζονται ότι δεν πραγματοποιούνται βίαιες άτυπες αναγκαστικές επιστροφές από την Ελλάδα προς την Τουρκία». Ωστόσο, η Επιτροπή απαντά ρητά ότι «για την ΕΠΒ, υπάρχουν επαρκείς πληροφορίες για να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι οι επαναπροωθήσεις στην Τουρκία έχουν λάβει χώρα και συνεχίζουν να λαμβάνουν χώρα [...]».³⁴ Επιπλέον, η ΕΠΒ εξέφρασε τις σοβαρές ανησυχίες της, καθώς η Επιτροπή δεν είναι ακόμα πεπεισμένη ότι οι καταγγελίες για επαναπροωθήσεις διερευνώνται αποτελεσματικά.

Ο **Υπεύθυνος Θεμελιωδών Δικαιωμάτων του Frontex**, παρακολουθώντας συνεχώς αναφορές για παραβιάσεις θεμελιωδών δικαιωμάτων και την «υπόθεση της New York Times» (βλ. ανωτέρω), εξέδωσε τον Ιούλιο του 2023 τέταρτη γνωμοδότηση, καταλήγοντας ότι οι συλλογικές απελάσεις στα θαλάσσια και χερσαία σύνορα της Ελλάδας, συνοδευόμενες από

³⁰ Ibid, σελ. 70.

³¹ Το Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας (ΔΚΠΡΒ) είναι μια πρωτοβουλία της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) και του Γραφείου της Υπατης Αρμοστείας για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα (UNHCR). Το ΔΚΠΡΒ αποτελείται από φορείς που προσφέρουν ιατρικές, κοινωνικές, νομικές υπηρεσίες και/ή έρχονται σε άμεση επαφή με θύματα ρατσιστικής βίας ή άλλων βίαιων επιθέσεων υποκινούμενων από μίσος ή προκατάληψη. Για περισσότερες πληροφορίες, βλέπε τον ιστότοπο του ΔΚΠΡΒ εδώ: <https://rvrn.org/el/>

³² Δίκτυο Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας, Ετήσια Έκθεση 2023, σελ. 15-17, διαθέσιμη στο: <https://tinyurl.com/msbz75fz>

³³ CPT, Έκθεση προς την Ελληνική Κυβέρνηση σχετικά με την επίσκεψη στην Ελλάδα που πραγματοποιήσε η Επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (CPT) από τις 20 Νοεμβρίου έως την 1η Δεκεμβρίου 2023, Στρασβούργο, 12 Ιουλίου 2024, διαθέσιμη [στα αγγλικά] στο: <https://rm.coe.int/1680b0e4e1>

³⁴ CPT, Έκθεση προς την Ελληνική Κυβέρνηση σχετικά με την επίσκεψη στην Ελλάδα που πραγματοποιήσε η Επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (CPT) από τις 20 Νοεμβρίου έως την 1η Δεκεμβρίου 2023, Στρασβούργο, 12 Ιουλίου 2024, σελ. 5 διαθέσιμη [στα αγγλικά] στο: <https://rm.coe.int/1680b0e4e1>

πρόσθετες παραβιάσεις θεμελιωδών δικαιωμάτων, διεξάγονται συστηματικά και δεν αποτελούν μεμονωμένα περιστατικά.³⁵ Για τον λόγο αυτό, ο Υπεύθυνος Θεμελιωδών Δικαιωμάτων επανέλαβε τη σύσταση προς τον Εκτελεστικό Διευθυντή της Frontex να ενεργοποιήσει τον μηχανισμό αναστολής ή τερματισμού των δραστηριοτήτων του Frontex στην Ελλάδα, εν μέρει ή στο σύνολό τους, εκτός εάν πραγματοποιηθούν ουσιώδεις αλλαγές.³⁶

Επιπλέον, **μη κυβερνητικές οργανώσεις** για τα ανθρώπινα δικαιώματα δημοσίευσαν εκθέσεις το 2023 και το 2024, σχετικά με επιχειρήσεις επαναπροώθησης που διεξήχθησαν από τις ελληνικές αρχές, καταγράφοντας τα κοινά μοτίβα των επιχειρήσεων επαναπροώθησης και τις βίαιες πρακτικές στα σύνορα, ακόμα και κατά παιδιών.³⁷

Οι **Γιατροί Χωρίς Σύνορα (MSF)**, βασιζόμενοι σε μαρτυρίες από ασθενείς τους στα νησιά της Λέσβου και της Σάμου τα τελευταία δύο χρόνια, δημοσίευσαν δύο

εκθέσεις, τον Νοέμβριο του 2023 και τον Φεβρουάριο του 2024, σχετικά με τις σκληρές πρακτικές στα ελληνικά θαλάσσια σύνορα, παρουσιάζοντας τα κοινά μοτίβα των επιχειρήσεων επαναπροώθησης που διεξάγονται από ένστολους αξιωματικούς ή/και ομάδες αγνώστων ατόμων με καλυμμένα πρόσωπα, και περιλαμβάνουν «απαγωγές, σωματική επίθεση, σωματική έρευνα με αφαίρεση ρούχων και εξευτελιστική σωματική έρευνα, κατάσχεση ή καταστροφή προσωπικών αντικειμένων, εξευτελισμό και λεκτική βία. [...] χτυπήματα με ξύλα, χαστούκια, κλωτσιές και γροθιές σε άνδρες, γυναίκες, έγκυες και παιδιά. [...] Ασθενείς των Γιατρών Χωρίς Σύνορα [...] μίλησαν για αξιωματικούς που έβαζαν τα δάχτυλά τους στα γεννητικά όργανα ανδρών, γυναικών και παιδιών στη διάρκεια «έρευνας» για χρήματα ή αντικείμενα».³⁸

Η **Διεθνής Αμνηστία**, στην έκθεσή της για την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά το 2023, που δημοσιεύθηκε τον Απρίλιο του 2024, ανέφερε ότι

³⁵ Υπεύθυνος Θεμελιωδών Δικαιωμάτων του Frontex, Ετήσια Έκθεση 2023, 10 Ιουλίου 2023, διαθέσιμη [στα αγγλικά] στο: <https://prd.frontex.europa.eu/document/fundamental-rights-officer-annual-report-2023/>

³⁶ Σύμφωνα με το Άρθρο 46(4) του Κανονισμού (ΕΕ) 2019/1896 «Ο εκτελεστικός διευθυντής, ύστερα από διαβούλευση με τον υπεύθυνο θεμελιωδών δικαιωμάτων και αφού ενημερώσει το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, αποσύρει τη χρηματοδότηση της για κάθε δραστηριότητα του Οργανισμού ή αναστέλλει ή τερματίζει οποιαδήποτε δραστηριότητα του Οργανισμού, εν όλω ή εν μέρει, εάν θεωρεί ότι υφίστανται παραβιάσεις θεμελιωδών δικαιωμάτων ή υποχρεώσεων διεθνούς προστασίας που σχετίζονται με την εν λόγω δραστηριότητα που είναι σοβαρής φύσεως ή είναι πιθανό να συνεχιστούν»

³⁷ Γιατροί Χωρίς Σύνορα, Σε κοινή θέα: Το ανθρώπινο κόστος των μεταναστευτικών πολιτικών και των βίαιων πρακτικών στα ελληνικά θαλάσσια σύνορα, Νοέμβριος 2023, διαθέσιμη [στα αγγλικά] στο: <https://www.msf.org/plain-sight-migration-policies-greek-sea-borders>, Γιατροί Χωρίς Σύνορα, Θάνατος, απελπισία και εξαθλίωση: Το ανθρώπινο κόστος των μεταναστευτικών πολιτικών της ΕΕ, Φεβρουάριος 2024, διαθέσιμη [στα αγγλικά] στο: <https://www.msf.org/death-despair-and-destitution-human-costs-eu-migration-policies>, Save the Children, Ελπίδα και Κίνδυνος: Εμπειρίες Παιδιών κατά την Αναζήτηση Ασφάλειας στην Ευρώπη, Ιανουάριος 2024, διαθέσιμη [στα αγγλικά] στο: <https://resourcecentre.savethechildren.net/pdf/Hope-and-Harm-children-on-move-Europe-designed.pdf>, Border Violence Monitoring Network, Βία Εντός Κρατικών Συνορών: Ελλάδα, Ιανουάριος 2024, σελ.4, διαθέσιμη [στα αγγλικά] στο: <https://borderviolence.eu/reports/violence-within-state-borders-greece/>, Human Rights Watch, World Report 2024: Ελλάδα, διαθέσιμη [στα αγγλικά] στο: <https://www.hrw.org/world-report/2024/country-chapters/greece>, Υπήρξαν επίσης αναφορές ερευνητικής δημοσιογραφίας σχετικά με τις πρακτικές επαναπροωθήσεων στην Ελλάδα, βλ.π.ε Solomon, Η Μεγάλη Ληστεία: κατά τη διάρκεια παράνομων επαναπροωθήσεων στην Ελλάδα, πρόσφυγες ληστεύονται από συνοριοφύλακες, 9 Μαρτίου 2023, διαθέσιμο στο: <https://wearesolomon.com/el/mag-format-el/erevnes/epanaprootisis-ston-evro-i-megali-listia/>

³⁸ Γιατροί Χωρίς Σύνορα, Σε κοινή θέα: Το ανθρώπινο κόστος των μεταναστευτικών πολιτικών και των βίαιων πρακτικών στα ελληνικά θαλάσσια σύνορα, Νοέμβριος 2023, σελ. 17-22, Γιατροί Χωρίς Σύνορα, Θάνατος, απελπισία και εξαθλίωση: Το ανθρώπινο κόστος των μεταναστευτικών πολιτικών της ΕΕ, Φεβρουάριος 2024, σελ. 45.

«Οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων συνεχίστηκαν στα σύνορα της Ελλάδας, συμπεριλαμβανομένων των παράνομων, συνοπτικών επιστροφών, σε ορισμένες περιπτώσεις συνοδευόμενων από βία».³⁹

Γ. Κονδύλια της ΕΕ στην Ελλάδα για διαχείριση συνόρων και η συμμόρφωση με θεμελιώδη δικαιώματα:

Παρά τον μεγάλο αριθμό αξιόπιστων καταγγελιών για παραβιάσεις θεμελιωδών δικαιωμάτων στα εξωτερικά χερσαία και θαλάσσια σύνορα της ΕΕ, όπως παρουσιάστηκε παραπάνω, η Ελλάδα είναι το κράτος-μέλος της ΕΕ που λαμβάνει τους περισσότερους πόρους για τη διαχείριση των συνόρων σε απόλυτους αριθμούς - περισσότερα από 1 δισεκατομμύριο ευρώ.⁴⁰ Το ποσό αυτό αντιστοιχεί περίπου στο ένα τέταρτο του συνόλου των πόρων της ΕΕ που είναι διαθέσιμοι για εθνικά προγράμματα στο πλαίσιο του Μέσου Χρηματοδοτικής Στήριξης για τη Διαχείριση των Συνόρων και την Πολιτική Θεωρήσεων (BMVI) για την περίοδο 2021-2027.⁴¹ Στις αρχές του 2023, κατά το στάδιο έγκρισης των εθνικών προγραμμάτων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζήτησε πρόσθετες πληροφορίες σχετικά με διάφορα ζητήματα από τα κράτη-μέλη, προκειμένου να αξιολογήσει τη συμμόρφωσή τους

με τις δεσμεύσεις της ΕΕ για τις θεμελιώδεις ελευθερίες και τα ανθρώπινα δικαιώματα - τους Οριζόντιους Αναγκαίους Όρους (HECs) που συνδέονται με τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, καταλήγοντας να εγκρίνει τελικά όλα τα προγράμματα.⁴²

Στις 7 Νοεμβρίου 2023, η Ευρωπαϊκή Διαμεσολαβήτρια, μετά από καταγγελία οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών, ξεκίνησε δική της έρευνα - η οποία εκκρεμεί ακόμη - σχετικά με το πώς η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρακολουθεί τα κονδύλια της ΕΕ που χορηγούνται στην Ελλάδα στο πλαίσιο των επιχειρήσεων διαχείρισης συνόρων στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ με την Τουρκία κατά μήκος του ποταμού Έβρου και στην περιοχή του Αιγαίου, και ποια μέτρα έχει λάβει η Επιτροπή για να διασφαλίσει ότι η χρηματοδότηση της ΕΕ σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα.⁴³ Σύμφωνα με την καταγγελία, η «χρηματοδότηση της Επιτροπής συμβάλλει σε παραβιάσεις θεμελιωδών δικαιωμάτων στα σύνορα της Ελλάδας με την Τουρκία, συμπεριλαμβανομένης της αποτυχίας της να ερευνήσει την κατάχρηση πόρων της ΕΕ από Έλληνες δικαιούχους του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας [ISF] στο πλαίσιο των επιχειρήσεων στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ με την Τουρκία κατά μήκος του ποταμού Έβρου και στην περιοχή του Αιγαίου».⁴⁴

³⁹ Διεθνής Αμνηστία, Η κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον κόσμο, Απρίλιος 2024, σελ. 183 διαθέσιμη [στα αγγλικά] στο: <https://www.amnesty.org/en/documents/pol10/7200/2024/en>

⁴⁰ PICUM, ECRE, Πέρα από τοίχους και φράκτες: Χρηματοδότηση της ΕΕ χρησιμοποιείται για ένα σύνθετο και ψηφιοποιημένο σύστημα επιτήρησης των συνόρων - Μελέτη σχετικά με τη χρήση του Μέσου Χρηματοδοτικής Στήριξης για τη Διαχείριση των Συνόρων και την Πολιτική Θεωρήσεων κατά το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο 2021 – 2027, Ιούλιος 2024, σελ. 5, διαθέσιμη [στα αγγλικά] στο: <https://tinyurl.com/2xd2hsxn>

⁴¹ Ibid.

⁴² Ibid, σελ. 8.

⁴³ Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής, Πώς η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρακολουθεί τα κονδύλια της ΕΕ που χορηγούνται στην Ελλάδα στο πλαίσιο των επιχειρήσεων διαχείρισης συνόρων, Υπόθεση 1418/2023/VS, 7 Νοεμβρίου 2023, διαθέσιμη στο: https://www.ombudsman.europa.eu/en/opening-summary/el/177468%23_ftn2

⁴⁴ Ibid.

Η απάντηση της Επιτροπής ήταν ότι, για την περίοδο 2021-2027, οι οριζόντιοι αναγκαίοι όροι (HECs) θεωρούνται προς το παρόν εκπληρωμένοι στην περίπτωση της Ελλάδας.⁴⁵

Ωστόσο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, σε ψήφισμα που εγκρίθηκε στις 7 Φεβρουαρίου 2024, εξέφρασε σοβαρές ανησυχίες για πολύ σοβαρές απειλές για τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου και τα θεμελιώδη δικαιώματα στην Ελλάδα, συμπεριλαμβανομένης της μεταχείρισης των μεταναστών, των συστηματικών επαναπροωθήσεων και των επιθέσεων κατά της κοινωνίας των πολιτών, και κάλεσε την Επιτροπή να αναλάβει δράση.⁴⁶

Δ. Η Ελλάδα παραμένει εχθρικό περιβάλλον για τους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Τον Μάρτιο του 2023, η **Ειδική Εισηγήτρια του ΟΗΕ για την κατάσταση των Υπερασπιστών των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων**, μετά την επίσκεψή της στην Ελλάδα τον Ιούνιο του 2022, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι «οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που προωθούν και προστατεύουν τα δικαιώματα μεταναστών, αιτούντων άσυλο και προσφύγων, συμπεριλαμβανομένων δικηγόρων, εργαζομένων σε ανθρωπιστικές οργανώσεις,

εθελοντών και δημοσιογράφων, έχουν υποβληθεί σε εκστρατείες δυσφήμισης, σε μεταβαλλόμενο κανονιστικό περιβάλλον, σε απειλές και επιθέσεις και σε κατάχρηση του ποινικού δικαίου εις βάρος τους σε συγκλονιστικό βαθμό»⁴⁷. Η Ειδική Εισηγήτρια προχώρησε σε μια σειρά συστάσεων προς την ελληνική κυβέρνηση, συμπεριλαμβανομένης της πρότασης να «τερματιστεί η κατάχρηση του ποινικού δικαίου για τις ειρηνικές και νόμιμες δραστηριότητες των υπερασπιστών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδίως εκείνων που εργάζονται στο πλαίσιο της μετανάστευσης και του ασύλου» και «να διασφαλιστεί ότι δεν θα υπάρξουν αντίποινα, συμπεριλαμβανομένων των δηλώσεων στιγματισμού από δημόσιους λειτουργούς και των απειλών ποινικών διώξεων, συμπεριλαμβανομένων των ερευνών, εναντίον των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων λόγω της εμπλοκής τους με περιφερειακούς μηχανισμούς ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδίως το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων».⁴⁸ Παρά τις ανωτέρω συστάσεις, οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που εργάζονται με πρόσφυγες και μετανάστες συνέχισαν να αντιμετωπίζουν ποινικοποίηση, ενώ τα εχθρικά αφηγήματα και η στοχοποίηση των ΜΚΟ συνεχίστηκαν σε επίπεδο εκπροσώπων της κυβέρνησης και κρατικών υπηρεσιών.⁴⁹

⁴⁵ Απάντηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε αίτημα για πληροφορίες από τον Ευρωπαίο Διαμεσολαβητή σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο παρακολουθεί τα κονδύλια της ΕΕ που χορηγούνται στην Ελλάδα στο πλαίσιο επιχειρήσεων διαχείρισης συνόρων, 29 Φεβρουαρίου 2024.

⁴⁶ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Δελτίο Τύπου, Το Κοινοβούλιο ανησυχεί για πολύ σοβαρές απειλές κατά των αξιών της ΕΕ στην Ελλάδα, 7 Φεβρουαρίου 2024, διαθέσιμο στο: <https://www.europarl.europa.eu/news/el/press-room/20240202IPR17312/to-ek-anisuchei-gia-polu-sovares-apeiles-kata-ton-axion-tis-ee-stin-ellada>

⁴⁷ UN HRC, Έκθεση της Ειδικής Εισηγήτριας για την κατάσταση των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, Mary Lawlor – Επίσκεψη στην Ελλάδα (A/HRC/52/29/Add.1), 2 Μαρτίου 2023, διαθέσιμη [στα αγγλικά] στο: <https://tinyurl.com/f6js97uk>

⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ Βλέπε Κοινό Υπόμνημα της Κοινωνίας των Πολιτών προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχετικά με την έκθεση για το κράτος δικαίου του 2024 «Η Ελλάδα σε Θεσμική Υποχώρηση», Ιανουάριος 2024, σελ. 44-47 διαθέσιμο

Ακριβώς λόγω αυτού του εχθρικού περιβάλλοντος και μετά την αυθαίρετη σύλληψη δικηγόρου ασύλου κατά την άσκηση των καθηκόντων του τον Ιούλιο του 2023, ο **Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών** εξέδωσε Γνωμοδότηση τον Σεπτέμβριο του 2023, διευκρινίζοντας ότι οι δικηγόροι που παρέχουν νομική βοήθεια σε άτομα που φτάνουν παράτυπα στην Ελλάδα και επιθυμούν να υποβάλουν αίτηση ασύλου – καθώς και οι διερμηνείς που χρησιμοποιούνται για τη διευκόλυνση της επικοινωνίας – δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να θεωρηθούν ότι διευκολύνουν την παράνομη είσοδο ή διαμονή, επικαλούμενος τις Βασικές Αρχές του ΟΗΕ για το Ρόλο των Δικηγόρων και τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ).⁵⁰

Τον Απρίλιο του 2024, η **Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου** σημείωσε ότι η κατάσταση για τους υπερασπιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων που εργάζονται με μετανάστες και αιτούντες άσυλο έχει επιδεινωθεί και απήχυθε επείγουσα έκκληση στην ελληνική κυβέρνηση να δράσει, προτείνοντας συγκεκριμένα μέτρα.⁵¹

2.3. Ενημερώσεις για την κατάσταση στον Έβρο

Α. Η μεθοριακή περιοχή του Έβρου:

Η περιοχή του Έβρου στη Βόρεια Ελλάδα είναι ένας νομός που συνιστά το χερσαίο σύνορο μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας. Ο ποταμός Έβρος αποτελεί το φυσικό σύνορο μεταξύ των δύο χωρών κατά το σύνολο του μήκους του (περίπου 200 χλμ), εκτός από ένα τμήμα 12,5 χλμ. μεταξύ του χωριού Καστανιές και της Αδριανούπολης, όπου τα σύνορα είναι μόνο χερσαία. Η περιοχή της περιφερειακής ενότητας Έβρου θεωρείται το ανατολικότερο χερσαίο σύνορο της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά μήκος της Μεσογειακής διαδρομής, και για εκατοντάδες χιλιάδες μετανάστες που ακολουθούν τη διαδρομή της Ανατολικής Μεσογείου το φυσικό εμπόδιο του ποταμού Έβρου έχει αποτελέσει το τελευταίο σημαντικό εμπόδιο που πρέπει να υπερβούν πριν την είσοδό τους στη ζώνη Σένγκεν (ζώνη ελεύθερης κυκλοφορίας της ΕΕ).⁵² Η περιοχή που συνορεύει με τα ελληνοτουρκικά σύνορα στον Έβρο είναι στρατιωτική ζώνη και δεν είναι προσβάσιμη σε οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών.

[στα αγγλικά] στο: https://gcr.gr/wp-content/uploads/RoI2024_JointSubmission_CSO_Greece.pdf, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Έκθεση του 2024 για το κράτος δικαίου - Κεφάλαιο για την κατάσταση του κράτους δικαίου στην Ελλάδα, 24 Ιουλίου 2024, διαθέσιμη στο: <https://tinyurl.com/4jh43k8f>

⁵⁰ Βλέπε Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών, Γνωμοδότηση 143, 11 Σεπτεμβρίου 2023, στο: Elena, Ελλάδα: Η ερμηνεία του Ελληνικού Δικηγορικού Κώδικα από τον Δικηγορικό Σύλλογο Αθηνών σχετικά με τη διασφάλιση της σχέσης δικηγόρου- αιτούντος άσυλο χωρίς ποινικοποίηση, 12 Σεπτεμβρίου 2023, διαθέσιμο [στα αγγλικά] στο: <https://tinyurl.com/3mj22h83>

⁵¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Έκθεση για το Κράτος Δικαίου 2024, Κεφάλαιο για την κατάσταση του κράτους δικαίου στην Ελλάδα, σελ. 33, διαθέσιμη [στα αγγλικά] στο: <https://tinyurl.com/2jwaudvw>

⁵² Π. Παυλίδης, Μ. Καρακάση, ελληνικά χερσαία σύνορα και θάνατοι από τη μετανάστευση – Περιγραφή ανθρωπιστικής καταστροφής από το παράδειγμα του Έβρου, *Forensic Science International*, Volume 302, 2019, 109875, ISSN 0379-0738, διαθέσιμο στα αγγλικά στο: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0379073818307321>

Εικόνα 3. Φράχτης Έβρου.

Φωτογραφία ΑΠΕ-ΜΠΕ/Δημήτρης Τοσίδης

«Εάν δεν υπάρχουν σημεία κατά μήκος των συνόρων στα οποία οι αιτούντες άσυλο μπορούν να φτάσουν εύλογα για να ζητήσουν διεθνή προστασία χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση – δηλαδή, εάν δεν υπάρχουν πύλες στον φράχτη σε εύλογη απόσταση μεταξύ τους ή εάν τα σημεία διέλευσης των συνόρων δεν είναι προσβάσιμα, [...] αυτό εγείρει σοβαρά ζητήματα, λαμβάνοντας υπόψη την υποχρέωση των κρατών-μελών της ΕΕ, βάσει του Άρθρου 4 του Κώδικα Συνόρων του Σένγκεν, να εφαρμόζουν τον κώδικα σε πλήρη συμμόρφωση με τον Χάρτη [Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης], τις απαιτήσεις της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 για τους Πρόσφυγες και τις υποχρεώσεις που αφορούν την πρόσβαση σε διεθνή προστασία.»

Έκθεση του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, 2020⁵³

Β. Η επέκταση του συνοριακού φράχτη του Έβρου: Τον Αύγουστο του 2022, ο Υπουργός Μετανάστευσης και Ασύλου ανακοίνωσε τα κυβερνητικά σχέδια για την επέκταση του φράχτη μήκους 40 χλμ. κατά μήκος των ελληνοτουρκικών συνόρων στον Έβρο, στο πλαίσιο μιας προσπάθειας ελέγχου της διέλευσης μεταναστών. Στις αρχές Ιανουαρίου 2023, ο Υπουργός Προστασίας του Πολίτη ανακοίνωσε ότι εγκρίθηκε από το Υπουργείο Οικονομικών η πρώτη επέκταση 35 χλμ. (από τα προγραμματισμένα 140 χλμ.), με κόστος για τον κρατικό προϋπολογισμό ύψους 100 εκατομμυρίων ευρώ. Μέχρι τον Δεκέμβριο

⁵³ Έκθεση FRA, Μετανάστευση: Θέματα Θεμελιωδών Δικαιωμάτων στα χερσαία σύνορα, 2020, διαθέσιμη [στα αγγλικά] στο: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2020-land-borders-report_en.pdf

του 2023, είχαν ήδη κατασκευαστεί τα πρώτα μέτρα του φράχτη στην περιοχή των Ψαθάδων Διδυμοτείχου.⁵⁴ Από τις αρχές του 2024, οι εργασίες κατασκευής συνεχίζονται για την επέκταση του φράχτη προς την περιοχή Κορνοφυλιά Σουφλίου και τον Σεπτέμβριο του 2024 υπολείπονταν 4 χλμ. για την ολοκλήρωση της προαναφερθείσας επέκτασης των 35 χλμ.⁵⁵ Επιπλέον, θα κατασκευαστούν επτά νέα παρατηρητήρια με αντιβαλλιστική προστασία.⁵⁶

Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι, πέρα από τα σημαντικά ερωτήματα που τίθενται, συνολικά, ως προς τη συμβατότητα της κατασκευής φραχτών στα σύνορα με το δίκαιο της ΕΕ, ειδικότερα με τον Κώδικα Συνόρων του Σένγκεν και τις υποχρεώσεις θεμελιωδών δικαιωμάτων, αμφισβητείται επίσης η αποτελεσματικότητα των τειχών και των φραχτών στα σύνορα, δεδομένου ότι αναφορές και αναλύσεις για ζητήματα πολιτικών υποστηρίζουν ότι οι φράχτες στα σύνορα της ΕΕ και σε όλο τον κόσμο «δεν εμποδίζουν τις ανεπιθύμητες ροές, αλλά μάλλον οδηγούν σε ανακατεύθυνση των μεταναστών σε άλλες διαδρομές» και ότι «η αύξηση τόσο των ευκαιριών όσο και των διαδρομών νόμιμης μετανάστευσης

είναι αποτελεσματικότερες για την μείωση της παράτυπης μετανάστευσης από τους φράχτες στα σύνορα».⁵⁷

Γ. Η επίσημη διαδικασία στον Έβρο για νεοαφιχθέντες αιτούντες άσυλο: Υπό την προϋπόθεση ότι τηρούνται οι νόμιμες διαδικασίες, τα άτομα που εισέρχονται στην Ελλάδα μέσω των ελληνοτουρκικών χερσαίων συνόρων στον Έβρο, αφού εντοπιστούν, συλλαμβάνονται επίσημα από τις αρχές και υποβάλλονται σε διαδικασίες υποδοχής και ταυτοποίησης στο Κέντρο Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ) στο Φυλάκιο, Ορεστιάδας. Το 2023, η Ελληνική Υπηρεσία Ασύλου κατέγραψε 7.376 αιτήσεις ασύλου στο Κέντρο Υποδοχής και Ταυτοποίησης στο Φυλάκιο Έβρου.⁵⁸ Ωστόσο, **ο καταγεγραμμένος αριθμός εισόδων δεν αντιπροσωπεύει αλλά υπολείπεται**⁵⁹ **του πραγματικού αριθμού των ατόμων που εισέρχονται στην ελληνική επικράτεια**, λαμβάνοντας υπόψη τις συστηματικές αναφορές για περιστατικά επαναπροώθησης στα ελληνοτουρκικά χερσαία σύνορα (βλ. επίσης τις διαπιστώσεις πολυάριθμων αναφορών στο Κεφάλαιο 2.2. ανωτέρω και τις αναφορές επαναπροωθήσεων στον Έβρο στο Κεφάλαιο 3 κάτωθι).

⁵⁴ In.gr, Έβρος: Κατασκευάστηκαν τα πρώτα μέτρα του νέου φράχτη στους Ψαθάδες (δείτε βίντεο), 12 Δεκεμβρίου 2023, διαθέσιμο στο: <https://www.in.gr/2023/12/12/greece/evros-kataskeyastikan-ta-proti-metra-tou-neou-fraxti-stous-psathades-deite-vinteo/>

⁵⁵ Evros News, Έβρος: Προχωρεί πυρετωδώς ο νέος φράχτης 35 χλμ Ψαθάδες-Κορνοφυλιά, 6 Ιανουαρίου 2024, διαθέσιμο, στο: <https://tinyurl.com/mtfztfjx>, Ekathimerini, Η Ελλάδα ενισχύει την προστασία των συνόρων του Έβρου, 17 Σεπτεμβρίου 2024, διαθέσιμο στο: <https://www.ekathimerini.com/news/1248572/greece-boosting-evros-border-protection/>

⁵⁶ Ibid.

⁵⁷ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Ενημέρωση, Τείχη και φράχτες στα σύνορα της ΕΕ, 2022, διαθέσιμη [στα αγγλικά] στο: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733692/EPRS_BRI\(2022\)733692_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733692/EPRS_BRI(2022)733692_EN.pdf)

⁵⁸ Σχετικά με τον αριθμό των αιτήσεων ασύλου που έχουν καταγραφεί στον Έβρο βλέπε: επίσημα στατιστικά στοιχεία του Ελληνικού Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου: <https://tinyurl.com/msyd38me>, UNHCR, Operational Data Portal, Mediterranean Situation: Greece, διαθέσιμα [στα αγγλικά] στο: <https://data.unhcr.org/ar/situations/mediterranea/location/5179>

⁵⁹ Μεταξύ άλλων βλέπε: Border Violence Monitoring Network, Βία Εντός Κρατικών Συνόρων: Ελλάδα, Ιανουάριος 2024, σελ. 4, διαθέσιμη [στα αγγλικά] στο: <https://borderviolence.eu/reports/violence-within-state-borders-greece/>, ECRE, Asylum Information Database - AIDA: Ελλάδα, σελ. 34, διαθέσιμη [στα αγγλικά] στο: <https://asylumineurope.org/reports/country/greece/>. Για τον καταγεγραμμένο αριθμό αιτήσεων βλέπε: UNHCR, Operational Data Portal, Mediterranean Situation: Greece, διαθέσιμα [στα αγγλικά] στο: <https://data.unhcr.org/en/situations/mediterranean/location/5179>

Δ. Αιτούντες άσυλο παγιδεύτηκαν στο δάσος της Δαδιάς και κήληκαν σε πυρκαγιά στον Έβρο:

Τον Αύγουστο του 2023, ένα τραγικό περιστατικό έλαβε χώρα στο δάσος της Δαδιάς στην περιοχή του Έβρου, όπου περίπου 18 Σύροι αιτούντες άσυλο βρέθηκαν παγιδευμένοι μεταξύ της ελληνικής αστυνομίας και μιας ανεξέλεγκτης δασικής πυρκαγιάς, με αποτέλεσμα να χάσουν τη ζωή τους.⁶⁰ Σύμφωνα με έναν εγκληματολόγο-ανθρωπολόγο που συμμετείχε στην αναγνώριση των θυμάτων, το δάσος της Δαδιάς είναι μια συνήθης διαδρομή μετανάστευσης λόγω της πυκνής βλάστησής του, επιτρέποντας στους αιτούντες άσυλο να αποφύγουν την ανίχνευσή τους από τις ελληνικές αρχές, οι οποίες πιθανότατα θα τους επαναπροωθήσουν στην Τουρκία.⁶¹ Συνολικά 20 απανθρακωμένα σώματα, συμπεριλαμβανομένων των σωμάτων δύο παιδιών, που πιστεύεται ότι ήταν μετανάστες που είχαν διασχίσει τα τουρκικά-ελληνικά σύνορα, βρέθηκαν στο ίδιο δάσος στα τέλη Αυγούστου.⁶² Επιπλέον, υπήρχαν αιτούντες άσυλο που αγνοούνταν μετά τη διάσχιση των τουρκικών-ελληνικών συνόρων και παρέμεναν σε δασώδη περιοχή κοντά στις πυρκαγιές στην περιοχή του Έβρου για ημέρες, κατά την ίδια περίοδο στα τέλη Αυγούστου (βλ. κάτωθι).

«Καθώς διέσχιζαν το σκληρό, δασωμένο έδαφος στη βόρεια Ελλάδα, οι 18 αιτούντες άσυλο βρέθηκαν μπροστά σε ένα βασανιστικό δίλημμα: Να πάρουν την ασφαλέστερη διαδρομή μέσω των χωριών και πάνω από αυτοκινητόδρομους, αλλά να πέσουν στα χέρια των ελληνικών αρχών, ή να ταξιδέψουν μέσα από τα δάση και τα χωράφια που καίγονταν από την μεγαλύτερη καταγεγραμμένη πυρκαγιά της Ευρώπης.

Επέλεξαν τα δάση»

Άρθρο New York Times,
1 Οκτωβρίου 2023

Ε. Η επίσκεψη της Επιτροπής κατά των Βασανιστηρίων του Συμβουλίου της Ευρώπης στον Έβρο το 2023: Από τις 21 Νοεμβρίου 2023 έως τις 1 Δεκεμβρίου 2023, η Επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας επισκέφθηκε μια σειρά από χώρους κράτησης στην Ελλάδα, συμπεριλαμβανομένων διαφόρων αστυνομικών τμημάτων και συνοριακών σταθμών στην περιοχή του Έβρου.⁶³

Το κλιμάκιο της Επιτροπής κατά των Βασανιστηρίων, μετά από συνεντεύξεις με αρκετούς κρατούμενους, μετά την επίσκεψη

⁶⁰ Βλέπε New York Times (NYT), Έτρεξαν για μια καλύτερη ζωή κατευθείαν σε μια δασική πυρκαγιά, 1 Οκτωβρίου 2023, διαθέσιμο [στα αγγλικά] στο: <https://tinyurl.com/42wxhxz9>, Διεθνής Αμνηστία, Ελλάδα: Οι νεκροί της φωτιάς στον Έβρο είναι θύματα «δύο τεράστιων αδικιών της εποχής μας», 23 Αυγούστου 2023, διαθέσιμο [στα αγγλικά] στο: <https://tinyurl.com/2zrepjnv>

⁶¹ Middle East Eye, Ελλάδα: αιτούντες άσυλο σκοτώθηκαν στις πυρκαγιές του Έβρου, 22 Αυγούστου 2023, διαθέσιμο [στα αγγλικά] στο: <https://www.middleeasteye.net/news/greece-suspected-asylum-seekers-killed-evros-fires>

⁶² Keep Talking Greece, Απανθρακωμένο πτώμα βρέθηκε στο δάσος της Δαδιάς. Ο αριθμός των μεταναστών που κήληκαν στον Έβρο ανέρχεται στους 20, 25 Αυγούστου 2023, διαθέσιμο [στα αγγλικά] στο: <https://www.keeptalkinggreece.com/2023/08/25/migrants-burned-dadia-evros/>

⁶³ Συμβούλιο της Ευρώπης, η Επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (ΕΠΒ) επισκέπτεται την Ελλάδα, 12 Δεκεμβρίου 2023, διαθέσιμο [στα αγγλικά] στο: <https://www.coe.int/el/web/cpt/-/council-of-europe-anti-torture-committee-cpt-visits-greece>

περιέγραψε στην έκθεσή της το μοτίβο των φερόμενων επιχειρήσεων επαναπρώθησης στα χερσαία σύνορα στην περιοχή του Έβρου: «[...] οι κρατούμενοι ανέφεραν ότι είχαν διασχίσει τον ποταμό Έβρο από την Τουρκία και είχαν φτάσει σε ελληνικό έδαφος, όπου συνελήφθησαν από αστυνομικούς ή από άγνωστους μασκοφορεμένους άνδρες σε στρατιωτική περιβολή και **οδηγήθηκαν σε μια τοποθεσία κράτησης (συνήθως ένα κτίριο αλλά ορισμένες φορές σε εξωτερικό χώρο)** όπου κρατήθηκαν για αρκετές ώρες».⁶⁴ Η Επιτροπή κατέγραψε πολλές μαρτυρίες, όπου οι άνθρωποι κατά την άτυπη κράτησή τους «αναγκάστηκαν να γονατίσουν με τα χέρια πίσω από την πλάτη ή να ξαπλώσουν στο πάτωμα, με το κεφάλι προς τα κάτω, και υποβλήθηκαν σε χτυπήματα με ρόπαλα, κλωτσιές ή γροθιές αν δεν υπάκουαν», ενώ στη συνέχεια «επιβίβαστηκαν σε υπερπλήρη βαν» και «μεταφέρθηκαν στον ποταμό από άνδρες ντυμένους με σκούρα ρούχα ή στρατιωτική

περιβολή, με πρόσωπα καλυμμένα με μάσκες *full face* και εξοπλισμένους με ρόπαλα». Επιπλέον, η Επιτροπή ανέφερε ότι αρκετά από τα συνεντευξαζόμενα φερόμενα θύματα επαναπρώθησης, υποβλήθηκαν σε σωματικό έλεγχο, ενώ όλα τα θύματα δήλωσαν ότι οι δράστες αφαίρεσαν τα προσωπικά τους αντικείμενα πριν τοποθετηθούν σε βάρκες και επαναπρωθηθούν πίσω στην τουρκική όχθη του ποταμού. Τέλος, η αποστολή της Επιτροπής κατά των Βασανιστηρίων έλαβε επιβεβαιωτικές καταγγελίες, σύμφωνα με τις οποίες **«ορισμένες από τις φερόμενες επαναπρωθήσεις πραγματοποιήθηκαν από αλλοδαπούς που χρησιμοποιούνταν για αυτό το σκοπό, οι οποίοι φορούσαν μάσκες *full face* και κρατούσαν πλαστικά ρόπαλα.**»⁶⁵

⁶⁴ CPT, Έκθεση προς την Ελληνική Κυβέρνηση σχετικά με την επίσκεψη στην Ελλάδα που πραγματοποίησε η Επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Ανάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (ΕΠΒ) από τις 20 Νοεμβρίου έως την 1η Δεκεμβρίου 2023, 12 Ιουλίου 2024, παρ. 155, σελ. 46, διαθέσιμη [στα αγγλικά] στο: <https://rm.coe.int/1680b0e4e1>

⁶⁵ CPT, Έκθεση προς την Ελληνική Κυβέρνηση σχετικά με την επίσκεψη στην Ελλάδα που πραγματοποίησε η Επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Ανάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (ΕΠΒ) από τις 20 Νοεμβρίου έως την 1η Δεκεμβρίου 2023, 12 Ιουλίου 2024, σελ. 46, διαθέσιμη [στα αγγλικά] στο: <https://rm.coe.int/1680b0e4e1>. Η χρήση μεταναστών ως βοηθών αστυνομίας σε επιχειρήσεις επαναπρώθησης στην Ελλάδα έχει τεκμηριωθεί και σε προηγούμενες εκθέσεις ανθρωπιστικών οργανώσεων και αναφορές ερευνητικής δημοσιογραφίας. Βλ. Έκθεση της Human Rights Watch, «Τα πρόσωπά τους ήταν καλυμμένα» Η χρήση μεταναστών ως βοηθών αστυνομίας σε επαναπρωθήσεις από την Ελλάδα, 7 Απριλίου 2022, διαθέσιμη [στα αγγλικά] στο: <https://www.hrw.org/report/2022/04/07/their-faces-were-covered/greeces-use-migrants-police-auxiliaries-pushbacks>, σύμφωνα με την οποία «Οι ελληνικές αρχές, συμπεριλαμβανομένων των αντιπροσώπων που χρησιμοποιούνται, επιτίθενται, ληστεύουν και γδύνουν Αφγανούς αιτούντες άσυλο και μετανάστες, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών, πριν τους απωθήσουν αυθαίρετα πίσω στην Τουρκία μέσω του ποταμού Έβρου. Χρησιμοποιούν άνδρες που φαίνεται να έχουν μεσανατολική ή νοτιο-ασιατική καταγωγή, για να εξαναγκάσουν γυμνούς ή ελάχιστα ντυμένους μετανάστες να επιβιβαστούν σε μικρές βάρκες, να τους μεταφέρουν στη μέση του ποταμού Έβρου, ο οποίος σηματοδοτεί τα χερσαία σύνορα μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, και να τους αναγκάζουν να εισέλθουν στα παγωμένα νερά, υποχρεωνοντάς τους να περπατήσουν μέχρι την όχθη του ποταμού στην τουρκική πλευρά. Αυτοί οι άνδρες συχνά φορούν μάσκες *full face* για να κρύψουν τα πρόσωπά τους και μαύρα ρούχα ή σολές παραλλαγής», Lighthouse Reports κ.α., «Είμαστε Σκλάβοι», η Ελλάδα χρησιμοποιεί αιτούντες άσυλο για να επαναπρωθήσει βίαια μετανάστες στην Τουρκία, 28 Ιουνίου 2022, διαθέσιμη [στα αγγλικά] στο: <https://www.lighthousereports.com/investigation/were-slaves/>, σύμφωνα με την οποία «Τα τελευταία χρόνια υπάρχουν πολλές μαρτυρίες από τα θύματα, καθώς και εκθέσεις από οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τα ΜΜΕ, που δηλώνουν ότι οι άνδρες που οδηγούν αυτές τις βάρκες [οι οποίες χρησιμοποιούνται σε επιχειρήσεις απώθησης στον Έβρο] μιλούν αραβικά ή φαρσί, υποδηλώνοντας ότι δεν προέρχονται από την Ελλάδα. Μια κοινή έρευνα με τους The Guardian, Le Monde, Der Spiegel και ARD Report München που διήρκεσε μήνες, έχει, για πρώτη φορά, αναγνωρίσει ότι οι άνδρες που οδηγούν τους άνδρες – οι οποίοι αυτοαποκαλούνται σκλάβοι – τους πήρε συνεντεύξεις και έχει εντοπίσει τα αστυνομικά τμήματα όπου κρατήθηκαν».

Από τον Ιανουάριο 2022 έως τις 7 Οκτωβρίου 2024:

→ Το ΕΣΠ απέστειλε τουλάχιστον **690 γραπτές παρεμβάσεις προς τις ελληνικές αρχές** (αρμόδιες αστυνομικές αρχές και αρμόδιο Εισαγγελέα) ζητώντας τον εντοπισμό και πρόσβαση στις διαδικασίες ασύλου για περισσότερους από **4.755 αιτούντες άσυλο** από τη Συρία, την Τουρκία, την Παλαιστίνη, το Ιράκ, το Ιράν, το Αφγανιστάν, την Υεμένη, τη Σομαλία και για πρόσφυγες άγνωστης εθνικότητας που εισήλθαν στην Ελλάδα από την περιφέρεια του Έβρου, συμπεριλαμβανομένων παιδιών και ατόμων με σοβαρές ευαλωτότητες.⁶⁶

→ Σε όλες σχεδόν αυτές τις περιπτώσεις, το ΕΣΠ δεν έλαβε επιβεβαίωση από την αστυνομία σχετικά με τον εντοπισμό και την επίσημη σύλληψη των εν λόγω προσώπων.⁶⁷

⁶⁶ Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, Ενημερωτικό Σημείωμα για τις παρεμβάσεις και τα ασφαλιστικά μέτρα που εκδίδει το ΕΔΔΑ σε περιπτώσεις που αφορούν επαναπροωθήσεις, 7 Οκτωβρίου 2024, διαθέσιμο [στα αγγλικά] στο: <https://www.gcr.gr/el/news/press-releases-announcements/item/1984-information-note>

⁶⁷ Ibid.

3. ΝΕΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΠΡΟΩΘΗΣΕΩΝ ΣΤΟΝ ΕΒΡΟ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΟΥ ΕΔΔΑ

- ❖ Τα ασφαλιστικά μέτρα (ή «προσωρινά μέτρα βάσει του Άρθρου 39») είναι επείγουσες αποφάσεις που εκδίδονται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΔΑ), βάσει του Άρθρου 39 του Κανονισμού του, μόνο σε «εξαιρετικές περιστάσεις», όταν οι αιτούντες θα αντιμετώπιζαν διανοητικά κίνδυνο σοβαρής και ανεπανόρθωτης βλάβης σε δικαίωμα που προστατεύεται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ).⁶⁸
- ❖ Τα επείγοντα μέτρα υποδεικνύονται εν συνεχεία στην αντίστοιχη κυβέρνηση.
- ❖ Τα Κράτη Μέρη υποχρεούνται να συμμορφώνονται με τα ασφαλιστικά μέτρα του Δικαστηρίου.
- ❖ Η μη συμμόρφωση ενός Κράτους με τα ασφαλιστικά μέτρα συνιστά παραβίαση του άρθρου 34 της ΕΣΔΑ (δικαίωμα ατομικής προσφυγής στο ΕΔΔΑ)⁶⁹, ανεξαρτήτως της μεταγενέστερης επίκλησης άλλων ουσιωδών

διατάξεων της ΕΣΔΑ από το Δικαστήριο.

→ Οι αποφάσεις ασφαλιστικών μέτρων του ΕΔΔΑ είναι **ΝΟΜΙΚΑ ΔΕΣΜΕΥΤΙΚΕΣ** για το σχετικό Κράτος!

ΑΠΟ ΤΟΝ ΜΑΡΤΙΟ 2022 ΕΩΣ ΤΗΝ 7 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2024:

- Το ΕΣΠ κατέθεσε 85 αιτήσεις για ασφαλιστικά μέτρα (Άρθρο 39) ενώπιον του ΕΔΔΑ, εκπροσωπώντας νομικά συνολικά **730 Σύρους, 130 Τούρκους, 92 Ιρακινούς, 56 Παλαιστίνιους, 28 Αφγανούς, 3 Αιγύπτιους και έναν Σομαλό αιτούντες άσυλο, συμπεριλαμβανομένων πολλών παιδιών**, αιτούμενο την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας και πρόσβασης στην διαδικασία ασύλου για τους πελάτες του.⁷⁰
- Το Δικαστήριο εξέδωσε τα αιτούμενα ασφαλιστικά μέτρα για όλες τις υποθέσεις και διέταξε την ελληνική κυβέρνηση να μην απομακρύνει τους αιτούντες άσυλο από την επικράτεια της χώρας, και, στην πλειοψηφία των υποθέσεων, να τους παρέχει τροφή, νερό και κατάλληλη ιατρική περίθαλψη. Το ΕΔΔΑ ζήτησε επίσης, μεταξύ άλλων, να ενημερωθεί από την ελληνική κυβέρνηση, για το εάν οι αιτούντες άσυλο κατέθεσαν αίτηση ασύλου και εάν είχαν πρόσβαση στην διαδικασία ασύλου και σε νομική συνδρομή.

⁶⁸ ΕΔΔΑ, Factsheet – Ασφαλιστικά Μέτρα, Μάρτιος 2024, διαθέσιμο [στα αγγλικά] στο: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/fs_interim_measures_eng

⁶⁹ Σύμφωνα με το Άρθρο 34 της ΕΣΔΑ: «Το Δικαστήριο μπορεί να επιληφθεί της εξέτασης προσφυγής που υποβάλλεται από κάθε φυσικό πρόσωπο, μη κυβερνητικό οργανισμό ή ομάδα ατόμων, που ισχυρίζεται ότι είναι θύμα παραβίασης, από ένα από τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη, των δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται στη Σύμβαση ή στα Πρωτόκολλά της. Τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να μην παρεμποδίζουν με κανένα μέτρο την αποτελεσματική άσκηση του δικαιώματος αυτού».

⁷⁰ Βλέπε ΕΣΠ, Ενημερωτικό Σημείωμα για τις παρεμβάσεις και τα ασφαλιστικά μέτρα που εκδίδει το ΕΔΔΑ σε περιπτώσεις που αφορούν επαναπροωθήσεις, 7 Οκτωβρίου 2024.

- Μόνο σε 20 από τις 85 αυτές περιπτώσεις οι αιτούντες άσυλο συνελήφθησαν επίσημα από τις ελληνικές αρχές.
- Σε 44 από τις 85 αυτές περιπτώσεις, οι αιτούντες άσυλο κατήγγειλαν στο ΕΣΠ ότι επαναπροωθήθηκαν στην Τουρκία.⁷¹
- Σε 21 από τις 85 αυτές περιπτώσεις οι αιτούντες άσυλο εξαφανίστηκαν μετά την απόφαση του Δικαστηρίου και δεν γνωρίζουμε που βρίσκονται.
- Σε πολλές περιπτώσεις τα θύματα ανέφεραν ότι υπέστησαν παραπά-νω από μια επαναπροώθηση.

Η Ελλάδα παραμένει ανάμεσα στις χώρες που αναφέρονται συχνότερα από το ΕΔΔΑ σε ασφαλιστικά μέτρα που χορηγήθηκαν το 2023.⁷² Η πλειοψηφία των εντολών ασφαλιστικών μέτρων αφορούσαν άμεση βοήθεια και μη απομάκρυνση προσφύγων και μεταναστών στα ελληνοτουρκικά σύνορα. Ωστόσο, η Ελλάδα συνεχίζει να επιδεικνύει περιφρόνηση για τη διαδικασία του Άρθρου 39 και προέβη σε παράνομες απομακρύνσεις ατόμων που χρήζουν διεθνούς προστασίας από την επικράτειά της, σε άμεση παραβίαση των εντολών του Δικαστηρίου.

Μεταξύ Ιανουαρίου 2023 και 7 Οκτωβρίου 2024, το ΕΣΠ κατέθεσε επιτυχώς αιτήματα ασφαλιστικών μέτρων στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΔΑ) δυνάμει του Άρθρου 39 για 64 υποθέσεις αιτούντων άσυλο που

έφτασαν στην περιοχή του Έβρου, κατόπιν αποτυχημένων γραπτών παρεμβάσεων του ΕΣΠ προς τις ελληνικές αρχές για τον εντοπισμό και τη διάσωση αυτών των συγκεκριμένων ομάδων ανθρώπων και την παροχή πρόσβασης σε διαδικασίες υποδοχής, ταυτοποίησης και ασύλου. Οι αρχές είτε δεν ανταποκρίθηκαν στις παρεμβάσεις είτε απάντησαν ότι δεν μπόρεσαν να εντοπίσουν τα εν λόγω άτομα.

Απόφαση ασφαλιστικών μέτρων που εκδόθηκε στις 12 Ιουλίου 2023 αφορούσε σε έναν Σύρο αναγνωρισμένο πρόσφυγα στην Ελλάδα, ο οποίος επαναπροωθήθηκε από τη Θεσσαλονίκη στην Τουρκία τον Οκτώβριο του 2022.⁷³ Έκτοτε έχει επανειλημμένα επαναπροωθηθεί από την ελληνική αστυνομία – περισσότερες από 20 φορές. Οι επαναπροωθήσεις πραγματοποιούνταν από τον Έβρο προς την Τουρκία κάθε φορά που προσπαθούσε να εισέλθει ξανά στην Ελλάδα, ακόμα και μετά την επίδειξη αντιγράφου του διαβατηρίου και της άδειας διαμονής του (εκδοθέντα στην Ελλάδα).

Παρά την εντολή του Δικαστηρίου προς την ελληνική κυβέρνηση να μην απομακρύνει τους αιτούντες άσυλο από την ελληνική επικράτεια και να τους παράσχει τροφή, νερό και επαρκή ιατρική φροντίδα, σε 37 από αυτές τις 64 περιπτώσεις οι άνθρωποι κατήγγειλαν στο ΕΣΠ ότι επαναπροωθήθηκαν στην Τουρκία.⁷³ Σε

⁷¹ Το ΕΣΠ έλαβε καταγγελίες επαναπροωθήσεων από θύματα, είτε κατόπιν της επαναπροώθησης τους από τις ελληνικές αρχές και ενώσω βρίσκονταν στην Τουρκία, ή σε μεταγενέστερο στάδιο μετά την επαναπροώθησης αφοτό κατάφεραν να επανεισέλθουν.

⁷² Έκθεση του 2024 για το κράτος δικαίου, σελ. 33

⁷³ ΕΣΠ, Ενημερωτικό Σημείωμα για τις παρεμβάσεις και τα ασφαλιστικά μέτρα που εκδίδει το ΕΔΔΑ σε περιπτώσεις που αφορούν επαναπροωθήσεις, 7 Οκτωβρίου 2024, διαθέσιμο [στα αγγλικά] στο: <https://www.gcr.gr/el/news/press-releases-announcements/item/1984-information-note>

10 από αυτές τις 64 περιπτώσεις, όλοι ή μερικοί από τους Τούρκους αιτούντες άσυλο, μετά την επαναπροώθηση τους, φυλακίστηκαν στην Τουρκία. Σε **16 περιπτώσεις**, το ΕΣΠ έχασε επαφή με τους αιτούντες άσυλο και δεν έχει περαιτέρω πληροφορίες για την τοποθεσία τους. Επιπλέον, υπήρξαν **τουλάχιστον 4 περιπτώσεις** μη Τούρκων αιτούντων άσυλο, όπως ενημερώθηκε το ΕΣΠ από αιτούντες της ίδιας ομάδας ή συγγενείς των θυμάτων, όπου συγκεκριμένα άτομα επαναπροωθήθηκαν περαιτέρω από την Τουρκία στη χώρα καταγωγής τους. **Μόνο σε 11 από αυτές τις 64 περιπτώσεις**, οι αιτούντες άσυλο συνελήφθησαν επίσημα από τις ελληνικές αρχές και υπέβαλαν αίτηση ασύλου. Σε **5 περιπτώσεις**, οι αιτούντες άσυλο κατάφεραν να εισέλθουν ξανά στην Ελλάδα μετά την επαναπροώθησή τους, συνελήφθησαν επίσημα και υπέβαλαν αίτηση ασύλου.

Εκτός από τις αιτήσεις ασφαλιστικών μέτρων που κατέθεσε στο ΕΔΔΑ **μεταξύ Ιανουαρίου 2023 και Φεβρουαρίου 2024**, το ΕΣΠ κατέθεσε πλήρεις προσφυγές στο Δικαστήριο για παραβίαση των άρθρων της ΕΣΔΑ για 9 υποθέσεις – συμπεριλαμβανομένων 13 περιστατικών επαναπροώθησης που έλαβαν χώρα το 2023, βάσει του Άρθρου 34 της ΕΣΔΑ. Η εξέταση αυτών των υποθέσεων από το Δικαστήριο βρίσκεται σε εξέλιξη. **Οι εν λόγω 9 υποθέσεις που εισήχθησαν ενώπιον του ΕΔΔΑ παρουσιάζονται αναλυτικά παρακάτω.** Σε όλες τις

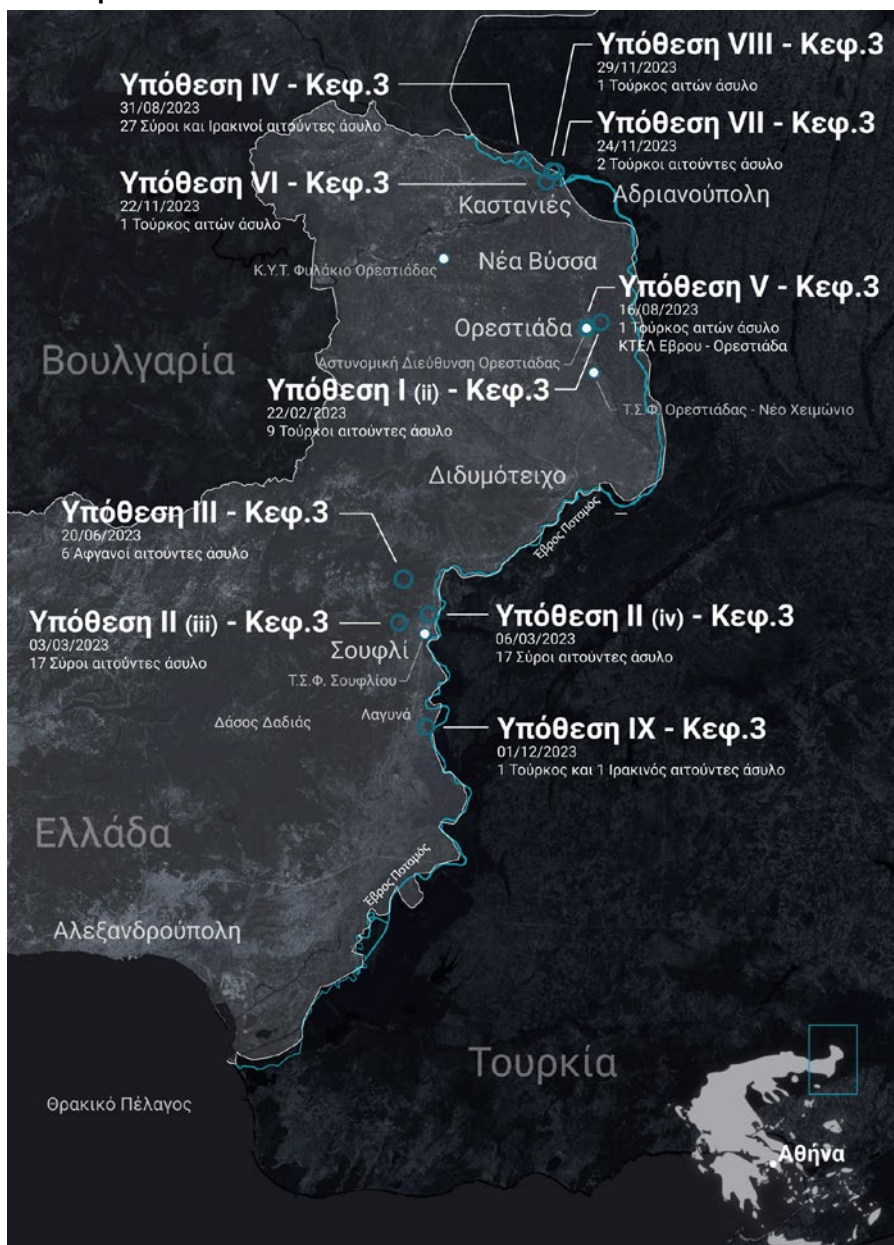
εν λόγω περιπτώσεις, το ΕΣΠ ενημέρωσε επίσης τον Εισαγγελέα Πρωτοδικών και τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου για την επαναπροώθηση των αιτούντων άσυλο. Επιπλέον, η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) παρενέβη απευθύνοντας επιστολή στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη και στον Υπουργό Μετανάστευσης και Ασύλου για όλες τις υποθέσεις.

Έως σήμερα, το ΕΣΠ δεν έχει λάβει καμία πληροφορία σχετικά με την παραγγελία (ή μη) για διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης από τις εισαγγελικές αρχές για καμία από αυτές τις υποθέσεις.

Όσον αφορά στους Τούρκους αιτούντες άσυλο – θύματα επαναπροώθησης, για τους οποίους το ΕΣΠ έχει καταθέσει πλήρεις προσφυγές στο ΕΔΔΑ, πρόκειται για άτομα τουρκικής ή κουρδικής εθνοτικής καταγωγής, τα οποία δηλώνουν ότι διέφυγαν από την Τουρκία λόγω διώξεων εξαιτίας των πολιτικών τους πεποιθήσεων και/ή λόγω αβάσιμων κατηγοριών ότι είναι μέλη πολιτικών ομάδων (π.χ. FETO). Αναφορικά με τους αιτούντες/θύματα επαναπροώθησης άλλων εθνικοτήτων, για τους οποίους το ΕΣΠ έχει υποβάλει πλήρεις προσφυγές στο ΕΔΔΑ, αυτοί περιλαμβάνουν άτομα από τη Συρία, το Αφγανιστάν και το Ιράκ, τα οποία φοβούνται ότι θα επαναπροωθηθούν από την Τουρκία στη χώρα καταγωγής ή μόνιμης διαμονής τους, όπου δηλώνουν ότι θα υποστούν διώξεις.⁷⁴

⁷⁴ Αναφορικά με τον κίνδυνο επαναπροώθησης, βλ. μεταξύ άλλων: Έκθεση Χώρας για τις Πρακτικές Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων 2023: Τουρκία, του United States Department of State Bureau of Democracy, Human Rights and Labor Country Reports για τις Πρακτικές Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων το 2023, διαθέσιμη [στα αγγλικά] στο: <https://www.state.gov/reports/2023-country-reports-on-human-rights-practices/turkey/>, σύμφωνα με την οποία: «[...] Οι αρχές προέβησαν σε επαναπροωθήσεις αιτούντων άσυλο στα σύνορα της χώρας και υπήρχαν πολλές αναφορές από διεθνή μέσα ενημέρωσης για υποτιθέμενη βία και αναγκαστικές επιστροφές Αφγανών στο Ιράν, Σύρων στη Συρία, και άλλων αιτούντων άσυλο που επιχειρούσαν να εισέλθουν στη χώρα. [...]». Επιπλέον, υπήρχαν αναφορές για «[...] Αφγανούς και Σύριους [οι οποίοι] εξαναγκάστηκαν να δώσουν δακτυλικό αποτύπωμα σε «οικειοθελείς» δηλώσεις

Ειδικότερα:

Χάρτης 3: Ο χάρτης απεικονίζει τις τοποθεσίες των αιτούντων άσυλο (σύμφωνα με GPS συντεταγμένες που γνωστοποιήθηκαν από τους ίδιους) πριν από την επαναπροώθησή τους (βλ. Υπόθεση I - Υπόθεση IX, παρακάτω).

- I. Η υπόθεση ενός Τούρκου αιτούντος άσυλο που επαναπροωθήθηκε από την ηπειρωτική περιοχή του Έβρου στις 22 Φεβρουαρίου 2023, αφού είχε επαναπροωθηθεί από τη Λέσβο στις 28 Ιανουαρίου 2023**

Ημερομηνία άφιξης: 22 Φεβρουαρίου 2023

Ημερομηνία επιχείρησης επαναπροώθησης: 22 Φεβρουαρίου 2023

Σχετική προσφυγή ενώπιον του ΕΔΔΑ: Κατατέθηκε στις 24 Μαΐου 2023

Επικαλούμενες παραβιάσεις της Σύμβασης: άρθρ. 2, 3, 13 ΕΣΔΑ

Ουσιώδεις πτυχές της υπόθεσης: Εξευτελιστική σωματική έρευνα, χρήση μεταναστών στην επιχείρηση επαναπροώθησης, φυλάκιση στην Τουρκία μετά την επαναπροώθηση

Google maps, συντεταγμένες GPS που

κοινοποιήθηκαν από τους αιτούντες άσυλο.

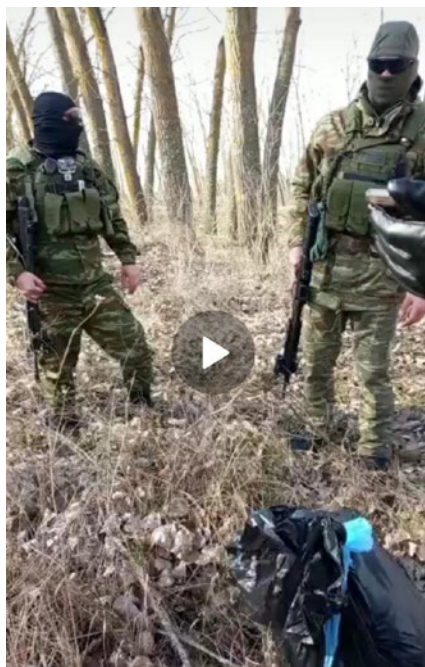
Άφιξη 9 Τούρκων αιτούντων άσυλο κοντά στην Ορεστιάδα, στην ενδοχώρα του Έβρου: Στις 22 Φεβρουαρίου 2023, περί τις 05:00, ένας Τούρκος αιτών άσυλο εισήλθε στην Ελλάδα - μαζί με ακόμη 8 Τούρκους πολίτες - μέσω των χερσαίων ελληνοτουρκικών συνόρων κοντά στην πόλη της Ορεστιάδας, στην ενδοχώρα του Έβρου.

Παρέμβαση του ΕΣΠ προς τις ελληνικές αρχές: Στις 08:28, οι προαναφερθέντες Τούρκοι αιτούντες άσυλο επικοινωνήσαν με το ΕΣΠ προκειμένου να παρέμβει προς τις ελληνικές αρχές και να τους συνδράμει να αιτηθούν διεθνή προστασία, αποστέλλοντας στο ΕΣΠ τα προσωπικά στοιχεία και τα έγγραφά τους, συνοδευόμενα από βίντεο και φωτογραφίες. Στις 12:23, δικηγόρος του ΕΣΠ απέστειλε γραπτή παρέμβαση προς όλες τις αρμόδιες αρχές, ενημερώνοντάς τους για την επιθυμία των εννέα αιτούντων άσυλο να υποβάλουν αίτηση ασύλου. Σε συνέχεια της γραπτής παρέμβασης, δικηγόρος του ΕΣΠ επικοινωνήσε επανειλημμένα τηλεφωνικά με τις ελληνικές αρχές, προκειμένου να ενημερωθεί αναφορικά με τον εντοπισμό των αιτούντων άσυλο, αλλά οι αρχές απάντησαν ότι κανένας Τούρκος πολίτης δεν εντοπίστηκε. Εν τω μεταξύ, η επικοινωνία με τους αιτούντες άσυλο δεν ήταν πλέον

επαναπατριsmού σε κέντρα κράτησης μέσω σωματικής βίας ή άθλιων συνθηκών που τους ανάγκασαν να «υπογράφουν». Μετά την κυβερνητική ανακοίνωση της 9ης Ιουλίου για τον «περιορισμό των παράτυπων μεταναστών» παρουσιάστηκε αύξηση των αναφορών για καταστολή της παράτυπης μετανάστευσης από την κυβέρνηση, η οποία περιλάμβανε αναγκαστικές επιστροφές και απελάσεις στη Συρία και το Αφγανιστάν. Πολλοί αιτούντες άσυλο ισχυρίστηκαν ότι δεν τους δόθηκε η δυνατότητα να υποβάλουν αίτηση ασύλου, τους απαγορεύτηκε η πρόσβαση σε νομική βοήθεια ή και τα δύο [...]. Human Rights Watch, World Report 2024: Türkiye - Events of 2023, διαθεσίμη [στα αγγλικά] στο: <https://www.hrw.org/world-report/2024/country-chapters/turkey>. Σύμφωνα με την εν λόγω έκθεση: «Η τουρκική κυβέρνηση αντιμετωπίζει άτομα από το Αφγανιστάν, το Ιράκ και άλλες μη ευρωπαϊκές χώρες κυρίως ως παράτυπους μετανάστες και περιορίζει αυστηρά τις δυνατότητες αυτών των ανθρώπων να αιτηθούν διεθνούς προστασίας, απελαύνοντάς τους συστηματικά σε μεγάλες ομάδες και δημοσιεύοντας στατιστικά στοιχεία που το αποδεικνύουν. Οι τουρκικές αρχές πραγματοποιούν επίσης συνοπτικές μαζικές επαναπροωθήσεις στα σύνορα.»

δυνατή και τα κινητά τους τηλέφωνα είχαν απενεργοποιηθεί.

Άτυπη σύλληψη, απειλές και άτυπη κατάσχεση κινητών τηλεφώνων: Σύμφωνα με δήλωση ενός εκ των αιτούντων άσυλο προς το ΕΣΠ σε μεταγενέστερο χρόνο, περί τις 10:20 της 22ας Φεβρουαρίου 2023, δύο Έλληνες στρατιώτες με στρατιωτικές στολές παραλλαγής, μάσκες full face και αλεξίσφαιρα γιλέκα (βλ. φωτογραφία κάτωθι), τους φώναξαν να βγουν από το δάσος όπου κρύβονταν.

Εικόνα 4. Στιγμιότυπο από το βίντεο που έστειλε στο ΕΣΠ ο αιτών άσυλο.

Εκτός από τους δύο στρατιώτες, και άλλα άτομα ήταν επίσης παρόντα στη σκηνή, ορισμένα από τα άτομα αυτά φορούσαν στρατιωτικές στολές με διακριτικά (δύο ή τρία αστέρια στον ώμο) και ένα άτομο με

πολιτικά ρούχα. Στο σημείο υπήρχαν, επίσης, δύο οχήματα (ένα λευκό μίνι βαν με κάγκελα στα παράθυρα και ένα πράσινο όχημα αγροτικού τύπου). Οι δράστες πήραν τα κινητά τηλέφωνα των αιτούντων άσυλο και τους υπέβαλαν όλους σε σωματικό έλεγχο, προτού τους αναγκάσουν να επιβιβαστούν στο μίνι βαν. Μετά από διαδρομή 20-25 λεπτών, το μίνι βαν πραγματοποιήσε στάση σε έναν μικρό επαρχιακό δρόμο όπου βρίσκονταν άλλα τέσσερα άτομα (δύο με σκούρα μπλε ρούχα σαν στολές και δύο με στρατιωτικές στολές παραλλαγής). Εκεί, σύμφωνα με τον αιτούντα άσυλο:

«Ενεργοποίησαν τα κινητά μας τηλέφωνα και κοίταξαν τις φωτογραφίες που είχαμε τραβήξει. Με ρώτησαν γιατί είχα κρατήσει φωτογραφίες και βίντεο και με απείλησαν λέγοντας: 'Θα σε χτυπήσουμε, θα σε χτυπήσουμε. Πού τα στέλνεις αυτά, σε ποιον τα έχεις στείλει'».

Μετά από αυτό, οι δράστες πήραν όλα τα προσωπικά αντικείμενα των αιτούντων άσυλο, τους ανάγκασαν να επιβιβαστούν στο ίδιο μίνι βαν και τους πήγαν στο ποτάμι.

Χρήση μεταναστών στην όχθη του ποταμού: Εκεί, οι αιτούντες άσυλο παραδόθηκαν σε δύο άνδρες με στρατιωτικές στολές, οι οποίοι - σύμφωνα με τον αιτούντα άσυλο - μιλούσαν σε διάλεκτο του Αφγανιστάν. Εν τω μεταξύ, έφτασε ακόμη ένα μίνι βαν στο σημείο, μεταφέροντας περίπου 15 άτομα (Αφγανούς και Σύρους), συμπεριλαμβανομένων παιδιών. Οι δύο άνδρες με τις στρατιωτικές στολές μιλούσαν με τους Αφγανούς σε Αφγανική διάλεκτο, κρατώντας τηλεσκοπικά κλομπ, φωνάζοντας στους αιτούντες άσυλο και χτυπώντας μερικούς από αυτούς.

Όλοι οι αιτούντες άσυλο (συμπεριλαμβανομένων των γυναικών) υποβλήθηκαν σε σωματική έρευνα με αφαίρεση ρούχων, συμπεριλαμβανομένων εξευτελιστικών σωματικών ελέγχων (στα γεννητικά όργανα). Λίγο μετά, όλοι οι αιτούντες άσυλο μεταφέρθηκαν στην τουρκική όχθη του ποταμού με βάρκα. Η επιχείρηση επαναπροώθησης ολοκληρώθηκε περίπου στις 11:30.

Τι συνέβη μετά την επαναπροώθηση

της 22ας Φεβρουαρίου: Μετά την επαναπροώθηση, οι αιτούντες άσυλο συνελήφθησαν από την τουρκική αστυνομία και ανακρίθηκαν για περίπου 10 ώρες. Δύο από αυτούς αφέθηκαν ελεύθεροι, αλλά οι υπόλοιποι (επτά) παρέμειναν υπό κράτηση. Στις 7 Μαρτίου 2023, ο αιτών άσυλο, με τον οποίο το ΕΣΠ διατήρησε επικοινωνία, προσπάθησε εκ νέου να εισέλθει στην Ελλάδα, αλλά συνελήφθη στην τουρκική όχθη του ποταμού, με αποτέλεσμα να του απαγγελθούν κατηγορίες για παράνομη είσοδο σε στρατιωτική ζώνη. Αυτό οδήγησε τελικά στην καταδίκη του σε φυλάκιση 20 μηνών. Ο αιτών άσυλο δεν εμφανίστηκε στο Δικαστήριο και είναι καταζητούμενος στην Τουρκία. Ο ίδιος ανέφερε ότι έχει στοχοποιηθεί επανειλημμένα από τις τουρκικές αρχές, έχει υποστεί αστυνομική βία, συλλήψεις και κράτηση, και αντιμετωπίζει πραγματικό κίνδυνο νέας δίωξης, απάνθρωπης και εξευτελιστικής μεταχείρισης και φυλάκισης στην Τουρκία για τη νόμιμη πολιτική του δράση και τις πολιτικές του πεποιθήσεις. Στις 12 Ιουνίου 2023, ο αιτών άσυλο κατάφερε να εισέλθει ξανά στην Ελλάδα μαζί με ομάδα 55 Τούρκων πολιτών και -μετά από παρέμβαση του ΕΣΠ- συνελήφθη επίσημα σύμφωνα με τη προβλεπόμενη νόμιμη διαδικασία και τελικά υπέβαλε την αίτηση ασύλου του.

Στις 24 Μαΐου 2023, ο προαναφερθείς αιτών άσυλο κατέθεσε προσφυγή κατά της Ελλάδας ενώπιον του ΕΔΔΑ για παραβίαση των άρθρων 2, 3 και 13 της Σύμβασης. Η προσφυγή αφορούσε δύο επαναπροωθήσεις στις οποίες υποβλήθηκε ο αιτών άσυλο: μία στις 22 Φεβρουαρίου 2023 από τον Έβρο και μία λίγες εβδομάδες νωρίτερα, στις 28 Ιανουαρίου 2023 από το νησί της Λέσβου (για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με αυτή την πρώτη επαναπροώθηση από τη Λέσβο, βλέπε τον πίνακα κάτωθι)

Ημερομηνία άφιξης: 28 Ιανουαρίου 2023

Τόπος άφιξης: Νήσος Λέσβου

Ημερομηνία επιχείρησης επαναπροώθησης: 28 Ιανουαρίου 2023

Σχετική προσφυγή ενώπιον του ΕΔΔΑ: Υποβλήθηκε στις 24 Μαΐου 2023

Επικαλούμενες παραβιάσεις της Σύμβασης: άρθ. 2, 3, 13 ΕΣΔΑ

Ουσιώδεις πτυχές της υπόθεσης: Πυροβολισμοί εναντίων του στο σκοτάδι, εγκατάλειψη σε σωσίβια λέμβο στη θάλασσα υπό κακές καιρικές συνθήκες και χωρίς σωσίβιο.

Τοποθεσία: <https://goo.gl/maps/vgQy38VMvyKiSzBu5>

Εντοπισμός από την ελληνική ακτοφυλακή και εγκατάλειψη στη θάλασσα: Στις 28 Ιανουαρίου 2023, περί τις 01:00, ένας Τούρκος υπήκοος εισήλθε στην Ελλάδα στο νησί της Λέσβου με μια μικρή βάρκα, με σκοπό να αιτηθεί διεθνή προστασία. Ήταν μαζί με περίπου 20 Αφγανούς υπηκόους.

Οι αιτούντες άσυλο πλησίαζαν την ακτή της Λέσβου, όταν άκουσαν 1-2 πυροβολισμούς στο σκοτάδι προς τη βάρκα τους.

Μία σφαίρα χτύπησε τη βάρκα τους, η οποία άρχισε να βυθίζεται. Οι άνδρες της ομάδας μπήκαν στο νερό προσπαθώντας να σώσουν τα παιδιά που βρίσκονταν στη βυθιζόμενη βάρκα. Όταν κατάφεραν να φτάσουν στην ακτή, η ομάδα διαχωρίστηκε και ο Τούρκος αιτών άσυλο μαζί με έναν Αφγανό από την ομάδα άρχισαν να περπατούν για να βρουν κάποιο δρόμο. Μετά από δέκα λεπτά περπατήματος, οι δύο αιτούντες άσυλο εντοπίστηκαν από τρεις στρατιώτες με στολές παραλλαγής, με ακάλυπτα πρόσωπα και κρατώντας όπλα. Οι στρατιώτες αμέσως αφαίρεσαν τα κινητά τηλέφωνα των αιτούντων άσυλο, τους υποχρέωσαν να επιβιβαστούν σε ένα μικρό λευκό αγροτικού τύπου φορτηγάκι και τους οδήγησαν στην ακτή. Εν τω μεταξύ, οι υπόλοιποι αιτούντες άσυλο είχαν επίσης συλληφθεί από τους στρατιώτες. Όλοι τους εξαναγκάστηκαν να επιβιβαστούν σε δύο μαύρες φουσκωτές βάρκες και μεταφέρθηκαν και επιβιβάστηκαν σε σκάφος της ελληνικής ακτοφυλακής. Ο Τούρκος αιτών άσυλο αναγνώρισε μπλε ρίγες στο σκάφος και μια ελληνική σημαία να κυματίζει. Προσπάθησε να εξηγήσει, στα αγγλικά, στους 3 στρατιώτες που τους συνέλαβαν και στους άλλους 5 αξιωματικούς που βρίσκονταν στο σκάφος της ελληνικής ακτοφυλακής (όλοι τους ντυμένοι με στρατιωτικά ρούχα παραλλαγής) ότι ήταν Τούρκος και ήθελε να ζητήσει άσυλο στην Ελλάδα, υποστηρίζοντας ότι αντιμετώπιζε δίωξη στην Τουρκία. Οι στρατιώτες τον αγνόησαν. Ο Τούρκος αιτών άσυλο επανέλαβε την επιθυμία του να ζητήσει

άσυλο και τότε ένας από τους στρατιώτες, ο οποίος ενεργούσε ως διοικητής, του είπε ότι θα τους μετέφεραν όλους σε ένα κέντρο προσφύγων.

Στο σκάφος της ελληνικής ακτοφυλακής, ο Τούρκος αιτών άσυλο υπέστη βίαιη μεταχείριση. Σύμφωνα με τη δήλωσή του:

«Ένας στρατιωτικός πάτησε πάνω στο λαιμό μου και με ρώτησε ποια είναι η πολιτική μου ιδεολογία. Οι άλλοι αξιωματικοί με κλώτσαγαν και μου γύριζαν τον καρπό. Όλοι υποβλήθηκαμε σε σωματικό έλεγχο. Ήμουν γυμνός κατά τη διάρκεια του σωματικού ελέγχου και οι αξιωματικοί άγγιζαν τα γεννητικά μου όργανα μπροστά σε όλους».

Μετά από λίγο, όλοι οι αιτούντες άσυλο επιβιβάστηκαν σε δύο φουσκωτές σωσίβιες λέμβους και εγκαταλείφθηκαν στην ανοιχτή θάλασσα, μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας. Ο καιρός χειρότερευε. Φυσούσε και έβρεχε, οι δύο βάρκες με τους αιτούντες άσυλο παρασύρονταν προς την Τουρκία και οι ζωές τους βρίσκονταν σε μεγάλο κίνδυνο.

Τι συνέβη μετά την επαναπροώθηση της 28ης Ιανουαρίου: Οι αιτούντες άσυλο διασώθηκαν από την τουρκική ακτοφυλακή και η επιχείρηση διάσωσης καλύφθηκε από τα τουρκικά μέσα ενημέρωσης. Σύμφωνα με την τουρκική ακτοφυλακή, ο Τούρκος αιτών άσυλο συνελήφθη λόγω της παράνομης εξόδου του από τη χώρα και στη συνέχεια ανακρίθηκε.

II. Η υπόθεση 17 Σύρων αιτούντων άσυλο που επαναπροωθήθηκαν 4 φορές από την ηπειρωτική περιοχή του Έβρου στις 25 και 28 Φεβρουαρίου 2023 και στις 3 και 6 Μαρτίου 2023

(i) 1η ΕΠΑΝΑΠΡΟΩΘΗΣΗ

Ημερομηνία άφιξης: 25 Φεβρουαρίου 2023

Ημερομηνία επιχείρησης επαναπροώθησης: 25 Φεβρουαρίου 2023

Σχετική προσφυγή ενώπιον του ΕΔΔΑ: Προσφυγή υπ. αρ. 9906/23 - Μ.Δ. και άλλοι κατά Ελλάδα, κατατέθηκε στις 24 Μαΐου 2023 εκ μέρους επτά (7) εκ των 17 αιτούντων που το ΕΣΠ κατάφερε να εντοπίσει στην Τουρκία

Επικαλούμενες παραβιάσεις της Σύμβασης: άρθ. 2, 3, 5, 13, 34

Τοποθεσία: Η ακριβής τοποθεσία δεν είναι διαθέσιμη

Επαναπροώθηση 17 Σύρων αιτούντων άσυλο από άνδρες με στρατιωτικές στολές: Το απόγευμα της 25ης Φεβρουαρίου 2023, 17 Σύροι αιτούντες άσυλο (όλοι μέλη της ίδιας οικογένειας) εισήλθαν στην Ελλάδα διασχίζοντας τον ποταμό Έβρο με μια μικρή φουσκωτή βάρκα. Περπάτησαν περίπου μία ώρα μέχρι να φτάσουν σε μια άγνωστη τοποθεσία δίπλα σε έναν αυτοκινητόδρομο.

Σύμφωνα με τις μαρτυρίες των αιτούντων άσυλο, εκείνη τη νύχτα συνελήφθησαν από δύο άνδρες με μάσκες full face και φαιοπράσινα ρούχα επιβαίνοντας σε ένα σκούρο μπλε μινι βαν. Οι δύο άνδρες κρατούσαν ξύλινα ρόπαλα και όπλα, καθύριζαν και φώναζαν στους αιτούντες άσυ-

λο, τους υπέβαλαν σε σωματικό έλεγχο και κατάσχεσαν τα κινητά τους τηλέφωνα. Στη συνέχεια, οι δύο άνδρες μετέφεραν τους αιτούντες άσυλο με το μινι βαν στην όχθη του ποταμού και τους διέταξαν να μπουν σε μία φουσκωτή βάρκα που οδηγούσαν δύο άλλοι άνδρες με πολιτικά ρούχα χωρίς μάσκες, οι οποίοι σύμφωνα με τους αιτούντες άσυλο ήταν πιθανόν Αφγανοί, και οι οποίοι τους φώναζαν:

«Μπείτε στη βάρκα, σιωπή και μη μιλάτε»

Μετά την επαναπροώθηση, οι αιτούντες άσυλο πέρασαν τη νύχτα στην τουρκική όχθη και κατάφεραν να εισέλθουν ξανά στην Ελλάδα τρεις ημέρες αργότερα, στις 28 Φεβρουαρίου 2023, κοντά στο Σουφλί, στην περιοχή του Έβρου.

(ii) 2η ΕΠΑΝΑΠΡΟΩΘΗΣΗ

Ημερομηνία άφιξης: 28 Φεβρουαρίου 2023

Ημερομηνία επιχείρησης επαναπροώθησης: 28 Φεβρουαρίου 2023

Σχετική προσφυγή ενώπιον του ΕΔΔΑ: Προσφυγή υπ. αρ. 9906/23 - Μ.Δ. και άλλοι κατά Ελλάδα, κατατέθηκε στις 24 Μαΐου 2023 εκ μέρους επτά (7) εκ των 17 αιτούντων που το ΕΣΠ κατάφερε να εντοπίσει στην Τουρκία

Επικαλούμενες παραβιάσεις της Σύμβασης: άρθ. 2, 3, 5, 13, 34

Ουσιώδεις πτυχές της υπόθεσης: Βάναυσες πράξεις και εκφοβισμός

Τοποθεσία: Η ακριβής τοποθεσία δεν είναι διαθέσιμη

Ακατάλληλος σωματικός έλεγχος γυναικών, κατάσχεση φαρμάκων από ευάλωτη γυναίκα και παιδικών πα- νών: Στις 28 Φεβρουαρίου 2023, περί τις 14:30, οι 17 Σύροι αιτούντες άσυλο εισήλθαν στην Ελλάδα από την Τουρκία για δεύτερη φορά, διασχίζοντας τον ποταμό Έβρο με μια μικρή φουσκωτή βάρκα. Μόλις μπήκαν στην Ελλάδα, άρχισαν να περπατούν προς το Σουφλί. Μετά από δύο ώρες περπατήματος δίπλα σε έναν αυτοκινητόδρομο, συνάντησαν μια πινακίδα που έγραφε «Σουφλί», και εκεί συνελήφθησαν από 3-4 ένοπλους άνδρες ντυμένους με φαιοπράσινα ρούχα, οι οποίοι φορούσαν μάσκες full face και κρατούσαν μεγάλα όπλα, σε ένα μικρό αυτοκίνητο φαιοπράσινου χρώματος. Σύμφωνα με τις δηλώσεις των αιτούντων άσυλο:

«Οι ένοπλοι άνδρες άρχισαν να φωνάζουν και μας σημάδεψαν με τα όπλα τους και μας απείλησαν, με αποτέλεσμα τα παιδιά να αρχίσουν να κλαίνε. Οι άνδρες μας ρώτησαν αν μιλάμε αγγλικά. Μας έριξαν στο έδαφος και άρχισαν να μας κάνουν σωματικό έλεγχο. Εξέτασαν πρώτα τις γυναίκες με μία ράβδο και μετά με τα χέρια τους. Νιώθαμε ντροπιασμένοι. Ο σωματικός έλεγχος ήταν εύκολα ορατός από τα διερχόμενα αυτοκίνητα λόγω των προβολέων του αυτοκινήτου των ενόπλων που μας φώτιζαν. Οι ένοπλοι άνδρες κατάσχεσαν τα κινητά μας τηλέφωνα. Κατάσχεσαν επίσης τα φάρμακα μιας γυναίκας για τον διαβήτη, παρόλο που τα παιδιά της προσπαθούσαν να τους εξηγήσουν ότι η μητέρα τους τα χρειαζόταν. Οι ένοπλοι άνδρες κατάσχεσαν επίσης όλα τα πράγματα που είχαμε για τα παιδιά, συμπεριλαμβανομένων των πανών τους.»

Μεταφορά στην όχθη του ποταμού και χρήση βίας: Οι ένοπλοι άνδρες έκαναν μια κλήση με τον ασύρματό τους και λίγα λεπτά αργότερα έφτασε ένα σκούρο μπλε βαν. Τρεις άνδρες με στρατιωτικές στολές, φορώντας μάσκες full face και κρατώντας μικρά όπλα, κατέβηκαν από το βαν. Ένας από αυτούς φορούσε φαιοπράσινο μπουφάν με τη λέξη «police» στην πλάτη. Οι τρεις ένοπλοι άνδρες με στρατιωτικές στολές μετέφεραν τους αιτούντες άσυλο στην ελληνική όχθη του ποταμού και με τη χρήση βίας τους έσπρωξαν σε μια φουσκωτή βάρκα. Εκείνη τη στιγμή, ένας από τους αιτούντες άσυλο έπεσε στο νερό κρατώντας την κόρη του στην αγκαλιά του.

Εξαναγκαστική επιβίβαση των αιτούντων άσυλο σε φουσκωτή βάρκα γεμάτη νερό: Οι αιτούντες άσυλο διατάχθηκαν να βγάλουν τα παπούτσια τους και να μπουν στη φουσκωτή βάρκα, η οποία ήταν γεμάτη νερό. Τέσσερις άνδρες με πολιτικά ρούχα (πιθανόν Αφγανοί σύμφωνα με τους αιτούντες άσυλο) χωρίς μάσκες full face οδηγούσαν τη βάρκα. Σε δύο διαδοχικές διαδρομές με τη φουσκωτή βάρκα, οι αιτούντες άσυλο επαναπροωθήθηκαν στην Τουρκία περί τα μεσάνυχτα, αφού πέρασαν περίπου 5-6 ώρες σε ελληνικό έδαφος.

Οι 17 αιτούντες άσυλο κατάφεραν να εισέλθουν ξανά στην Ελλάδα λίγες ημέρες αργότερα, την 1η Μαρτίου 2023, κοντά στο Σουφλί.

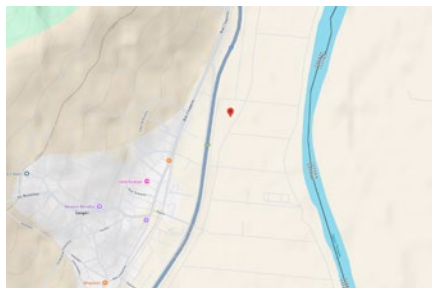
(iii) 3η ΕΠΑΝΑΠΡΟΩΘΗΣΗ

Ημερομηνία άφιξης: 1 Μαρτίου 2023
Ημερομηνία Ασφαλιστικών Μέτρων ΕΔΔΑ: 3 Μαρτίου 2023
Ημερομηνία επιχείρησης επαναπροώθησης: 3 Μαρτίου 2023

Σχετική προσφυγή ενώπιον του ΕΔΔΑ: Προσφυγή υπ. αρ. 9906/23 - Μ.Δ. και άλλοι κατά Ελλάδα, κατατέθηκε στις 24 Μαΐου 2023 εκ μέρους επτά (7) εκ των 17 αιτούντων που το ΕΣΠ κατάφερε να εντοπίσει στην Τουρκία

Επικαλούμενες παραβιάσεις της Σύμβασης: άρθ. 2, 3, 5, 13, 34

Ουσιώδεις πτυχές της υπόθεσης: Εξευτελισμός, εκφοβισμός και βάνανυσες πράξεις

Google maps, συντεταγμένες GPS που κοινοποιήθηκαν από τους αιτούντες άσυλο.

Τρίτη επαναπροώθηση των 17 αιτούντων άσυλο: Την 1η Μαρτίου 2023, οι 17 Σύροι αιτούντες άσυλο εισήλθαν στην Ελλάδα για τρίτη φορά και κατευθύνθηκαν προς δασώδη περιοχή κοντά στο Σουφλί. Στις 2 Μαρτίου, η ομάδα κατάφερε να επικοινωνήσει με το ΕΣΠ εκφράζοντας το φόβο τους ότι θα επαναπροωθηθούν στην Τουρκία και δήλωσαν την επιθυμία τους να αιτηθούν άσυλο στην Ελλάδα. Το ΕΣΠ ενημέρωσε αμέσως τις αρμόδιες ελληνικές αρχές αιτούμενο τις άμεσες ενέργειές τους για τη διάσωση των αιτούντων άσυλο και την παροχή σε αυτούς ανθρωπιστικής βοήθειας και πρόσβασης σε διαδικασίες υποδοχής, ταυτοποίησης και ασύλου.

Εικόνα 5. Φωτογραφία που εστάλη από την ομάδα των Σύρων αιτούντων άσυλο.

Πράξεις βίας κατά γυναικών: Σύμφωνα με τα όσα αφηγήθηκαν οι αιτούντες άσυλο αργότερα στο ΕΣΠ: Κατά τη διάρκεια της νύχτας της 3ης Μαρτίου, η ομάδα συνελήφθη από τρεις άγνωστους άνδρες, οι οποίοι τους συμπεριφέρθηκαν βίαια, τους διέταξαν να «καθίσουν κάτω», τους έβαλαν σε σειρά, τους έκαναν σωματικό έλεγχο και τους έσπρωξαν βίαια (χρησιμοποιήθηκαν ξύλινα ρόπαλα και ράβδοι εναντίον όλων των γυναικών και δύο ανδρών) για να επιβιβαστούν σε ένα βαν. Ένας από τους τρεις δράστες χτύπησε το βαν για να κάνει θόρυβο και να τρομάξει τους αιτούντες άσυλο. Τα παιδιά άρχισαν να κλαίει. Μετά από διαδρομή μισής ώρας, οι τρεις άνδρες άφησαν τους αιτούντες άσυλο στην ελληνική όχθη του ποταμού Έβρου και τους ανάγκασαν να μπουν σε φουσκωτή βάρκα που οδηγούσαν δύο

άλλοι άνδρες ντυμένοι στα μαύρα και φορούσαν μάσκες full face.

Αίτηση για Ασφαλιστικά Μέτρα ενώπιον του ΕΔΔΑ: Κατά τις πολυάριθμες τηλεφωνικές συνομιλίες με το τμήμα συνοριακής φύλαξης Σουφλίου στις 3 Μαρτίου, οι δικηγόροι του ΕΣΠ ρωτούσαν επανειλημμένα αν είχε ξεκινήσει επιχείρηση εντοπισμού των αιτούντων άσυλο και ποιο ήταν το αποτέλεσμα αυτής. Σε όλες τις συνομιλίες, ο αστυνομικός υπηρεσίας απαντούσε είτε ότι η περίπολος είχε ήδη ενημερωθεί είτε ότι θα ειδοποιούνταν, ότι η τοποθεσία της ομάδας είναι ορεινή και δύσκολα προσβάσιμη ή ότι το αστυνομικό όχημα δεν είχε εντοπίσει κανέναν στην υποδεικνυόμενη περιοχή. Καθώς δεν υπήρξε απάντηση από τις ελληνικές αρχές σχετικά με τον εντοπισμό και τη

σύλληψη των αιτούντων άσυλο, την ίδια ημέρα οι δικηγόροι του ΕΣΠ υπέβαλαν αίτηση ασφαλιστικών μέτρων ενώπιον του ΕΔΔΑ. Την ίδια ημέρα, το Δικαστήριο χορήγησε ασφαλιστικά μέτρα υποδεικνύοντας στην ελληνική κυβέρνηση ότι: «οι αιτούντες δεν πρέπει να απομακρυνθούν από την Ελλάδα και ότι θα πρέπει να τους παρασχεθεί τροφή, νερό και κατάλληλη ιατρική φροντίδα σύμφωνα με τις ανάγκες, μέχρι νεωτέρας». Την ίδια ημέρα, περί τις 19:20, οι δικηγόροι του ΕΣΠ προώθησαν την απόφαση του Δικαστηρίου στις αρμόδιες αρχές και επικοινωνήσαν ξανά με τις αρχές, οι οποίες απάντησαν προφορικά ότι οι αιτούντες άσυλο δεν είχαν εντοπιστεί. Όπως θα διαπιστώνε αργότερα το ΕΣΠ, τη δεδομένη στιγμή ήταν ήδη πολύ αργά, καθώς οι αιτούντες είχαν ήδη επαναπροωθηθεί στην Τουρκία. Το απόγευμα της 4ης Μαρτίου, ο αστυνομικός υπηρεσίας ενημέρωσε τους δικηγόρους του ΕΣΠ ότι οι έρευνες είχαν σταματήσει, καθώς δεν είχε εντοπιστεί κανείς στην υποδεικνυόμενη περιοχή. Επιπλέον, η επικοινωνία με τους αιτούντες άσυλο δεν ήταν πλέον δυνατή, καθώς το τηλέφωνό τους είχε απενεργοποιηθεί.

Οι 17 αιτούντες άσυλο κατάφεραν να εισέλθουν στην Ελλάδα για τέταρτη φορά το πρωί της 3ης Μαρτίου 2023.

(iv) 4η ΕΠΑΝΑΠΡΟΩΘΗΣΗ:

Ημερομηνία άφιξης: 3 Μαρτίου 2023

Ημερομηνία Ασφαλιστικών Μέτρων ΕΔΔΑ: 3 Μαρτίου 2023

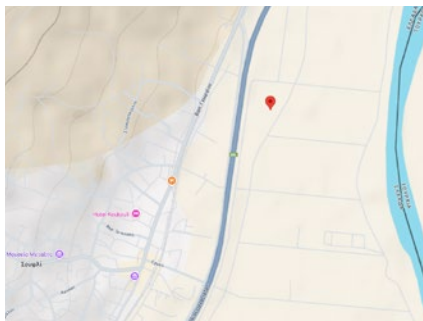
Ημερομηνία επιχείρησης επαναπροώθησης: 6 Μαρτίου 2023

Σχετική προσφυγή ενώπιον του ΕΔΔΑ: Προσφυγή υπ. αρ. 9906/23 - Μ.Δ. και άλλοι κατά Ελλάδας, κατατέθηκε στις 24 Μαΐου 2023 εκ μέρους

επτά (7) εκ των 17 αιτούντων άσυλο που το ΕΣΠ κατάφερε να εντοπίσει στην Τουρκία

Επικαλούμενες παραβιάσεις της Σύμβασης: άρθ. 2, 3, 5, 13, 34

Ουσιώδεις πτυχές της υπόθεσης: Επίδειξη της απόφασης του ΕΔΔΑ στην αστυνομία κατά τη σύλληψη, απάνθρωπη μεταχείριση και βία κατά παιδιών

Google maps, συντεταγμένες GPS που κοινοποιήθηκαν από τους αιτούντες άσυλο.

Περπατώντας προς το πλησιέστερο

Αστυνομικό Τμήμα: Στις 3 Μαρτίου 2023, περί τις 06:00, οι 17 αιτούντες άσυλο εισήλθαν στην Ελλάδα για τέταρτη φορά και κατευθύνθηκαν προς τη δασώδη περιοχή του Σουφλίου. Αργότερα περιέγραψαν στους δικηγόρους του ΕΣΠ ότι ήταν πλέον ψυχικά και σωματικά εξαντλημένοι. Στις 5 Μαρτίου, οι αιτούντες άσυλο άρχισαν να περπατούν προς το πλησιέστερο αστυνομικό τμήμα, το οποίο σύμφωνα με το Google Maps, ήταν το Τμήμα Συνοριακής Φύλαξης (ΤΣΦ) Σουφλίου.

Στις 5 Μαρτίου, περί τις 21:20, δύο από τους συγγενείς των αιτούντων άσυλο που διαμένουν στην Ελλάδα, επικοινωνήσαν επείγοντως με το ΕΣΠ, ενημερώνοντας

τους δικηγόρους για τη νέα τοποθεσία της ομάδας. Επίσης, ενημέρωσαν τους δικηγόρους ότι ενώ συνομιλούσαν τηλεφωνικά με τους συγγενείς τους αιτούντες άσυλο, άκουσαν κάποιον να τους απευθύνει το λόγο λέγοντας: “Σταματήστε, αστυνομία” και στη συνέχεια η επικοινωνία διακόπηκε.

Ενημέρωση του Τμήματος Συνοριακής Φύλαξης (ΤΣΦ) Σουφλίου για την υπόθεση:

Άμεσα μετά τη λήψη αυτής της πληροφορίας από τους συγγενείς των αιτούντων άσυλο, οι δικηγόροι του ΕΣΠ απέστειλαν email σε όλες τις αρμόδιες αρχές, με τη νέα τοποθεσία της ομάδας, που ήταν 2,1 χιλιόμετρα μακριά από το Τμήμα Συνοριακής Φύλαξης Σουφλίου, σύμφωνα με το Google Maps. Οι δικηγόροι του ΕΣΠ επικοινωνήσαν επανειλημμένως τηλεφωνικά με το ΤΣΦ Σουφλίου, τονίζοντας την επείγουσα φύση της υπόθεσης, την ευαλωτότητα των αιτούντων άσυλο και την εγγύτητα της τοποθεσίας τους στο αστυνομικό τμήμα. Πολλές διαφορετικές απαντήσεις δόθηκαν από τις αρχές στους δικηγόρους του ΕΣΠ, όπως ότι η αστυνομική περίπολος θα πήγαινε στην τοποθεσία, ότι η αστυνομική περίπολος είχε ήδη πάει στην τοποθεσία, αλλά δεν εντόπισε κανέναν, ή ότι οι αστυνομικές αρχές παρακολουθούσαν την υποδεικνυόμενη τοποθεσία μέσω καμερών που ήταν ήδη εγκατεστημένες στην περιοχή. Στην τελευταία τηλεφωνική επικοινωνία των δικηγόρων του ΕΣΠ με το ΤΣΦ Σουφλίου, περί τις 23:45 στις 5 Μαρτίου, ο αστυνομικός υπηρεσίας απάντησε ξανά αρνητικά, αναφέροντας ότι δεν υπάρχει τίποτα άλλο να γίνει.

Άτυπη σύλληψη από την αστυνομία:

Το πρωί της 6ης Μαρτίου 2023, ένας συγγενής των αιτούντων ενημέρωσε το

ΕΣΠ ότι οι αιτούντες άσυλο είχαν εκ νέου επαναπροωθηθεί από την Ελλάδα στην Τουρκία κατά τις πρώτες πρωινές ώρες της 6ης Μαρτίου. Σύμφωνα με όσα περιέγραψαν σε μεταγενέστερο χρόνο οι αιτούντες στους δικηγόρους του ΕΣΠ: κατά τη διάρκεια τηλεφωνικής επικοινωνίας με τους συγγενείς τους στις 5 Μαρτίου 2023, εμφανίστηκε ένα στρατιωτικό τζιπ φαιοπράσινου χρώματος με τέσσερις άνδρες επιβαίνοντες. Τρεις από τους άνδρες ήταν ντυμένοι με φαιοπράσινα ρούχα (δύο από αυτούς με μάσκα full face) και ο τέταρτος άνδρας ήταν ντυμένος στα μαύρα. Και οι τέσσερις κρατούσαν μεγάλα όπλα. Οι τέσσερις άνδρες φώναξαν αρκετές φορές στους αιτούντες άσυλο «Stop, police! [Σταματήστε, αστυνομία!]

Επίδειξη της Απόφασης του ΕΔΔΑ στην

αστυνομία: Εκείνη τη στιγμή, οι αιτούντες άσυλο προσπάθησαν να τους δείξουν την απόφαση ασφαλιστικών μέτρων του Δικαστηρίου που είχαν αποθηκεύσει στο τηλέφωνό τους και δήλωσαν την επιθυμία τους να ζητήσουν άσυλο. Οι τέσσερις άνδρες αγνόησαν τους αιτούντες άσυλο και συνέχισαν να τους φωνάζουν. Λίγα λεπτά αργότερα, κατέφθασε ένα μπλε βαν και οι αιτούντες άσυλο σπρώχτηκαν βίαια μέσα στο βαν. Μετά από διαδρομή λίγων λεπτών, η ομάδα μεταφέρθηκε σε ένα αστυνομικό τμήμα σε άγνωστη περιοχή περίξ του Σουφλίου, όπου οι αιτούντες άσυλο παρέμειναν υπό κράτηση μεταξύ 21:30 της 5ης Μαρτίου έως περίπου 09:00 της επόμενης ημέρας.

Άτυπη κράτηση και απάνθρωπη μεταχείριση στο προαύλιο του αστυνομικού τμήματος: Κατά τη διάρκεια της άτυπης κράτησής τους, οι αιτούντες άσυλο κατήγγειλαν ότι υπέστησαν σωματική κακοποίηση, απειλήθηκαν, μεταφέρθηκαν έξω από το αστυνομικό τμήμα για μερικές ώρες, ενώ έβρεχε, και υποχρεώθηκαν να σταθούν ακίνητοι κάτω από τη βροχή.

Οι αιτούντες άσυλο περιέγραψαν το χώρο κράτησης σαν ένα εξωτερικό κλουβί με φράχτη μέσα στο προαύλιο αστυνομικού τμήματος. Οι άνδρες διαχωρίστηκαν από τις γυναίκες, αλλά όλοι κρατούνταν στο ίδιο προαύλιο. Εμφανίστηκαν δύο αστυνομικοί με μπλε στολή με τη λέξη «police» και υπήρχε επίσης ακόμη ένας αστυνομικός με μπλε στολή (με δύο ή τρία αστέρια στον ώμο του), ο οποίος κυρίως επέβλεπε τους άλλους αστυνομικούς ενώ φώναζαν, έβριζαν και χτυπούσαν τους αιτούντες άσυλο. Ένας από τους αιτούντες άσυλο προσπάθησε να εξηγήσει στα αγγλικά στους αστυνομικούς ότι θέλουν να ζητήσουν άσυλο και ότι το ΕΔΔΑ έχει εκδώσει απόφαση να μην τους απομακρύνουν από την Ελλάδα. Ένας από τους αστυνομικούς άρχισε να τους φωνάζει λέγοντάς τους [στα αγγλικά] ότι εδώ γίνονται δεκτά μόνο διαβατήρια, καθώς και ότι:

«Αν ο δικηγόρος σας είναι αρκετά ισχυρός, [αυτός/αυτή] θα στείλει αεροπλάνο να σας επιστρέψει από την Τουρκία»

Ο αστυνομικός φώναζε και έλεγε προβλητικές εκφράσεις κατά του ΕΔΔΑ και των δικηγόρων των αιτούντων και επαναλάμβανε συνεχώς τη λέξη «μαλάκα». Σύμφωνα με μήνυμα που εστάλη στα αρ-

βικά στους δικηγόρους του ΕΣΠ από έναν από τους αιτούντες άσυλο στις 8 Μαρτίου, ένας από τους αστυνομικούς πλησίαζε τους αιτούντες άσυλο σχεδόν κάθε μισή ώρα και τους φώναζε [στα αγγλικά]:

«Η Ελλάδα είναι η χώρα μας και είστε σκουπίδια και δεν έχετε δικαίωμα να μείετε στη χώρα μας. Και ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου να ερχόταν στα σύνορα, θα τον στέλναμε πίσω μαζί σας»

Στη συνέχεια, δύο γυναίκες αστυνομικοί ήρθαν και πραγματοποίησαν σωματικό έλεγχο -μπροστά σε όλους και με προσβλητικό τρόπο- στις γυναίκες αιτούσες άσυλο. Μετά το σωματικό έλεγχο, οι αιτούντες άσυλο τοποθετήθηκαν σε ένα κελί. Κατά τη διάρκεια της άτυπης κράτησής τους, οι αιτούντες άσυλο ζήτησαν από έναν αστυνομικό νερό, ο οποίος τους απάντησε:

“NO WATER [ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΝΕΡΟ]”

και τους απείλησε επιδεικνύοντάς τους το γκλομπ του. Δεν τους επιτρεπόταν ούτε η πρόσβαση στις τουαλέτες. Σύμφωνα με τις μαρτυρίες των αιτούντων άσυλο:

«Μία γυναίκα με προβλήματα υγείας και υπό φαρμακευτική αγωγή χρειαζόταν να πάει στην τουαλέτα. Ζητήσαμε από έναν αστυνομικό να την αφήσει να πάει. Αντί γι' αυτό, ο αστυνομικός της έδωσε ένα άδειο μπουκάλι και της είπε να ουρήσει σε αυτό. Η γυναίκα ουρήσε μπροστά σε όλους και ένιωσε ντροπή.»

Φαγητό και νερό δεν παρέχονταν ούτε στα παιδιά, παρόλο που οι αιτούντες άσυλο το ζήτησαν επανειλημμένα. Η ομάδα παρέμεινε σε άτυπη κράτηση για περίπου 12 ώρες μέχρι τις 09:00 της 6ης Μαρτίου, οπότε και τους επιβίβασαν σε ένα μεγάλο λευκό βαν μαζί με άλλα άτομα και έγιναν μέρος μιας μεγαλύτερης ομάδας περίπου 43 ατόμων συνολικά. Ο οδηγός του βαν ήταν αστυνομικός με μπλε στολή και ο συνοδηγός φορούσε φαιοπράσινη στολή. Μέσα στο λευκό βαν δεν υπήρχαν καθίσματα και όλοι οι άνθρωποι στέκονταν όρθιοι, δεν υπήρχε αέρας, οι συνθήκες ήταν αφόρητες και τα παιδιά έκλαιγαν.

Βία κατά των αιτούντων άσυλο, συμπεριλαμβανομένου ενός παιδιού, στην όχθη του ποταμού: Όταν οι αιτούντες άσυλο έφτασαν στην ελληνική όχθη του ποταμού Έβρου και ενώ εξέρχονταν από το βαν, ξυλοκοπήθηκαν με γκλοπ από δύο άνδρες ντυμένους με φαιοπράσινα στρατιωτικά ρούχα. Ένας αιτών άσυλο χτυπήθηκε στο κεφάλι. Στο συγκεκριμένο σημείο, υπήρχε επίσης ένα σκούρο μπλε αστυνομικό βαν με έξι αστυνομικούς με μπλε στολές και μάσκες full face. Στην ελληνική όχθη του ποταμού, λίγα μέτρα μακριά τους, βρισκόταν άλλος ένας άνδρας με φαιοπράσινα ρούχα χωρίς μάσκα, ο οποίος κρατούσε γκλομπ. Ο άνδρας αυτός οδήγησε τους αιτούντες άσυλο προς τις βάρκες στο ποτάμι. Σύμφωνα με έναν από τους αιτούντες άσυλο – πατέρα τεσσάρων παιδιών:

«Αυτοί οι άνθρωποι πήραν τα παπούτσια μας, τα πράγματά μας, τα τηλέφωνα μας και τα μπουφάν που φορούσαμε, και χτύπησαν τον 1,5 έτους γιο μου στο κεφάλι, επειδή έκλαιγε.»

Οι αιτούντες άσυλο αναγκάστηκαν να μπουν στις δύο βάρκες (μία μαύρη και μία λευκή) όπου ήδη υπήρχαν τέσσερις χειριστές ντυμένοι με πολιτικά ρούχα χωρίς μάσκες. Οι βάρκες άφησαν τους αιτούντες άσυλο στη μέση του ποταμού, πιο κοντά στην τουρκική πλευρά και οι αιτούντες άσυλο αναγκάστηκαν να περπατήσουν στο νερό, κρατώντας τα παιδιά τους στην αγκαλιά τους.

Τι συνέβη μετά την επαναπροώθηση της 6ης Μαρτίου 2023: Μετά την επαναπροώθηση, επτά από τους αιτούντες άσυλο κατευθύνθηκαν πίσω στο Καχραμάνμαρας [περιοχή στην Τουρκία], ενώ οι άλλοι δέκα παρέμειναν στην τουρκική όχθη του ποταμού. Οι επτά αιτούντες άσυλο που επέστρεψαν στο Καχραμάνμαρας ζούσαν εκεί σε κακές συνθήκες, σε σκηνές έξω από το σπίτι τους που είχε καταρρεύσει κατά τη διάρκεια πρόσφατου σεισμού, ενώ υπήρχε τεράστια ανθρωπιστική κρίση στην περιοχή. Στις 24 Μαΐου 2023, οι προαναφερόμενοι 7 αιτούντες άσυλο κατέθεσαν στο ΕΔΔΑ προσφυγή κατά της Ελλάδας για παραβίαση των άρθρων 2, 3, 5, 13 και 34 της Σύμβασης.

III. Η υπόθεση 6 Αφγανών αιτούντων άσυλο που επαναπροωθήθηκαν από δασώδη περιοχή κοντά στο Σουφλί στις 20 Ιουνίου 2023

Ημερομηνία άφιξης: 12 Ιουνίου 2023
Ημερομηνία Ασφαλιστικών Μέτρων ΕΔΔΑ: 20 Ιουνίου 2023 (Προσφυγή υπ.αρ. 24691/23 – Σ.Ι.Α. και άλλοι κατά Ελλάδα, Προσφυγή υπ.αρ. 24692/23 – Β.Η κατά Ελλάδα, Προσφυγή υπ.αρ. 24693/23 – Μ.Α και Α.Α. κατά Ελλάδα)
Ημερομηνία επιχείρησης επαναπροώθησης: 20 Ιουνίου 2023

Σχετική προσφυγή ενώπιον του ΕΑΔΑ: *S.J.A.* και άλλοι κατά Ελλάδα και *B.H* κατά Ελλάδα που κατατέθηκαν την 25 Σεπτεμβρίου 2023

Επικαλούμενες παραβιάσεις της Σύμβασης: άρθ. 2, 3, 5, 13 ΕΣΔΑ

Ουσιώδεις πτυχές της υπόθεσης: σωματική, λεκτική και ψυχολογική βία ακόμη και εναντίον παιδιών, επαναπροώθηση στην Τουρκία που οδήγησε στην αλυσιδωτή επαναπροώθηση δύο αιτούντων άσυλο πίσω στο Αφγανιστάν

Google maps, συντεταγμένες GPS που κοινοποιήθηκαν από τους αιτούντες άσυλο.

Άφιξη 6 Αφγανών αιτούντων άσυλο, συμπεριλαμβανομένων 3 παιδιών:

Στις 12 Ιουνίου 2023, 6 Αφγανοί, μεταξύ των οποίων 3 παιδιά, εισήλθαν στην Ελλάδα μέσω του χερσαίου συνόρου Ελλάδας-Τουρκίας αναζητώντας διεθνή προστασία και βρέθηκαν σε δασώδη περιοχή κοντά στο Σουφλί. Δεν είχαν τροφή και νερό και αναγκάστηκαν να πιουν βρώμικο βρόχινο νερό, γεγονός που προκάλεσε εμετούς και διάρροια σε δύο από τα παιδιά.

Αίτημα για ανθρωπιστική βοήθεια σε ευάλωτους αιτούντες άσυλο, συμπεριλαμβανομένων παιδιών:

Στις 16 Ιουνίου, η ομάδα κατάφερε να επικοινωνήσει με το ΕΣΠ προκειμένου να παρέμβει στις ελληνικές αρχές και να τους συνδράμει στην επιθυμία τους να ζητήσουν διεθνή προστασία, κοινοποιώντας στο ΕΣΠ την ακριβή τους τοποθεσία. Οι δικηγόροι του ΕΣΠ ενημέρωσαν αμέσως όλες τις αρμόδιες αρχές και αιτήθηκαν τις άμεσες ενέργειες των ελληνικών αρχών για τον εντοπισμό και τη διάσωσή τους και την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας, καθώς και πρόσβαση στις διαδικασίες υποδοχής, ταυτοποίησης και ασύλου. Μία φωτογραφία των έξι αιτούντων άσυλο επισυνάφθηκε στην επιστολή προς τις αρμόδιες αρχές. Μεταξύ 16 και 20 Ιουνίου, οι δικηγόροι του ΕΣΠ επικοινωνήσαν τηλεφωνικά με το Τμήμα Συνοριακής Φύλαξης Σουφλίου συνολικά 16 φορές. Σε όλες τις τηλεφωνικές επικοινωνίες, ο Αστυνομικός Υπηρεσίας του εν λόγω αστυνομικού τμήματος απαντούσε ότι διεξάγονται έρευνες. Επιπλέον, στις 17 και 19 Ιουνίου, οι δικηγόροι του ΕΣΠ απέστειλαν δύο email προς τις ελληνικές αρχές ενημερώνοντάς τους για την κατάσταση υγείας των αιτούντων άσυλο και την καινούργια τους τοποθεσία, ζητώντας την άμεση διάσωσή τους και την παροχή υπηρεσιών υποδοχής και ταυτοποίησης. Τα email συνοδεύονταν από δύο βίντεο των αιτούντων άσυλο που απεστάλησαν στο ΕΣΠ. Όλα τα email έμειναν αναπάντητα. Η τελευταία επικοινωνία των δικηγόρων του ΕΣΠ με τους αιτούντες άσυλο ήταν στις 19 Ιουνίου, λίγο πριν την επαναπροώθησή τους. Έκτοτε, η επικοινωνία διεκόπη.

Άτυπη σύλληψη από την αστυνομία:

Σύμφωνα με τις μαρτυρίες που δόθηκαν

σε μεταγενέστερο στάδιο από τους αιτούντες άσυλο στο ΕΣΠ, στις 19 Ιουνίου και περί τις 13:30, οι αιτούντες άσυλο, ενώ αναζητούσαν νερό στο κοντινό δάσος, συνελήφθησαν από δύο αστυνομικούς, ένας από τους οποίους ήταν ένοπλος. Οι αστυνομικοί πήραν τα κινητά τηλέφωνα από τους αιτούντες άσυλο και τους ζήτησαν να σηκώσουν τα χέρια τους ψηλά. Ο ένοπλος αστυνομικός άγγιζε το όπλο που είχε στη θήκη του. Οι αιτούντες άσυλο αισθάνθηκαν πολύ μεγάλο φόβο για τη ζωή τους και παρακάλεσαν τον αστυνομικό να μην τους πυροβολήσει, λέγοντάς του ότι επιθυμούν να υποβάλουν αίτηση ασύλου στην Ελλάδα. Ο αστυνομικός τους φώναζε σε γλώσσα που οι αιτούντες άσυλο δεν μπορούσαν να κατανοήσουν. Λίγα λεπτά αργότερα, κατέφθασε άλλο ένα αυτοκίνητο με δύο αστυνομικούς, οι οποίοι διέταξαν τους αιτούντες άσυλο να μπουν στο αυτοκίνητο μεταφέροντάς τους σε άγνωστο τόπο κράτησης περίπου μισή ώρα μακριά.

Σωματική και λεκτική βία και κατά παιδιών κατά τη διάρκεια της άτυπης κράτησης: Στον εν λόγω χώρο κράτησης, υπήρχαν περισσότεροι κρατούμενοι (περίπου 40 άτομα, οι περισσότεροι από αυτούς οικογένειες). Μετά από λίγο, κατέφθασαν περισσότερα άτομα, φτάνοντας συνολικά περίπου τους 100-150 κρατούμενους. Οι αιτούντες άσυλο κρατήθηκαν άτυπα σε αυτό το χώρο για περίπου 3-4 ώρες. Δεν τους παρασχέθηκε τροφή ή νερό. Μόνο στα παιδιά δόθηκε νερό από ένα λάστιχο. Οι έξι αιτούντες άσυλο εξέφρασαν την επιθυμία τους να ζητήσουν άσυλο στην Ελλάδα, αλλά χωρίς αποτέλεσμα. Μεταξύ 17:00 και 18:00 περίπου, μεταφέρθηκαν σε άλλο κέντρο κράτησης, όπου κρατούνταν περισσότερα από 200 άτομα.

Σε αυτό το δεύτερο κέντρο κράτησης, οι αστυνομικοί χρησιμοποιούσαν βία κατά των κρατουμένων. Ένα παιδί και ο πατέρας του ξυλοκοπήθηκαν με ράβδο με σχοινί πάνω του. Επιπλέον, το παιδί δέχτηκε και χτύπημα στο κεφάλι. Σύμφωνα με τη μαρτυρία του παιδιού:

«Οι άνθρωποι ξυλοκοπούνταν χωρίς λόγο, κατά βούληση των αστυνομικών.»

Οι αιτούντες άσυλο επανέλαβαν το αίτημά τους για άσυλο, αλλά κανείς δεν τους άκουγε.

Στις 20 Ιουνίου, περί τις 05:00, ύστερα από περίπου 12 ώρες σε αυτό το δεύτερο άγνωστο χώρο κράτησης, οι αιτούντες άσυλο -μαζί με περίπου 200 ακόμη άτομα - μεταφέρθηκαν από αστυνομικούς με ένα μεγάλο σκούρο φορτηγό σε τοποθεσία πλησίον των χερσαίων συνόρων με την Τουρκία. Μετά από περίπου είκοσι λεπτά, έφτασαν σε άγνωστη τοποθεσία και παραδόθηκαν όλοι από την ελληνική αστυνομία σε τέσσερα άτομα με πλήρως καλυμμένα πρόσωπα που μιλούσαν την Αφγανική διάλεκτο. Οι τέσσερις μασκοφόροι άνδρες κρατούσαν ρόπαλα, μιλούσαν επιθετικά και επαναλάμβαναν τη λέξη «γρήγορα» στην Αφγανική διάλεκτο, και οδήγησαν όλους τους αιτούντες άσυλο στην Τουρκία, με τα πόδια.

Χορήγηση ασφαλιστικών μέτρων από το ΕΔΔΑ: Αίτημα ασφαλιστικών μέτρων κατέθηκε από δικηγόρο του ΕΣΠ ενώπιον του ΕΔΔΑ και η απόφαση του Δικαστηρίου εκδόθηκε την ίδια ημέρα, υποδεικνύοντας στην ελληνική κυβέρνηση ότι «οι αιτούντες δεν πρέπει να απομακρυνθούν από την Ελλάδα και θα πρέπει να τους παρασχεθεί τροφή, νερό και κατάλληλη ιατρική φροντίδα σύμφωνα με τις ανάγκες, μέχρι νεωτέρας”.

Τι συνέβη μετά την επαναπροώθηση της 20ης Ιουνίου: Όταν έφτασαν στην τουρκική πλευρά, οι έξι αιτούντες άσυλο συνελήφθησαν από τις τουρκικές αρχές και κρατήθηκαν σε καταυλισμό για τρεις ημέρες. Μετά την απελευθέρωσή τους, τέσσερις από τους αιτούντες άσυλο (οικογένεια) έλαβαν έγγραφο που τους διέτασσε να επιστρέψουν άμεσα στο Αφγανιστάν. Τότε ήταν που έχασαν επαφή με τους άλλους δύο αιτούντες άσυλο, με τους οποίους ήταν μαζί όλο αυτό το διάστημα. Αργότερα ενημερώθηκαν ότι οι τουρκικές αρχές είχαν επιστρέψει τους άλλους δύο αιτούντες άσυλο πίσω στο Αφγανιστάν. Στις 17 Ιουλίου, το ΕΣΠ αποκατέστησε επικοινωνία με τους τέσσερις αιτούντες άσυλο οι οποίοι ζουν αυτή τη στιγμή στην Τουρκία χωρίς έγγραφα και με περιορισμένη πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες και αγαθά. Στις 25 Σεπτεμβρίου, κατατέθηκε προσφυγή για παραβιάσεις της ΕΣΔΑ ενώπιον του ΕΔΔΑ για τέσσερις από τους αιτούντες άσυλο και η εξέτασή της εκκρεμεί. Για τους άλλους δύο αιτούντες άσυλο, δεν κατατέθηκε προσφυγή για παραβιάσεις της ΕΣΔΑ καθότι είναι άγνωστο το που βρίσκονται και αγνοείται η τύχη τους μετά την επαναπροώθησή τους από την Ελλάδα στην Τουρκία και την επικαλούμενη αλυσιδωτή επαναπροώθησή τους από την Τουρκία στο Αφγανιστάν.

IV. Η υπόθεση 27 Σύρων και Ιρακινών αιτούντων άσυλο που επαναπροωθήθηκαν από την ενδοχώρα του Έβρου στις 31 Αυγούστου 2023

Ημερομηνία άφιξης: 25 Αυγούστου 2023

Ημερομηνία Ασφαλιστικών Μέτρων ΕΔΔΑ: 1η Σεπτεμβρίου 2023

Ημερομηνία επιχείρησης επαναπροώθησης: 31 Αυγούστου 2023

Σχετική προσφυγή ενώπιον του ΕΔΔΑ: Προσφυγή υπ. αρ. 33059/23 Μ.Α.Δ. και άλλοι κατά Ελλάδας που κατατέθηκε 23 Οκτωβρίου 2023 (η πλήρης προσφυγή κατατέθηκε από 1 εκ των 27 αιτούντων άσυλο, λόγω απώλειας επικοινωνίας με την υπόλοιπη ομάδα)

Επικαλούμενες παραβιάσεις της Σύμβασης: άρθ. 2, 3, 5, 13 ΕΣΔΑ

Ουσιώδεις πτυχές της υπόθεσης: έκθεση σε σοβαρό κίνδυνο θανάτου από ασιτία και αφυδάτωση, σοβαρή σωματική επίθεση και ακραία ψυχική δυσφορία, άρνηση παροχής νερού σε παιδιά

Google maps, συντεταγμένες GPS που κοινοποιήθηκαν από τους αιτούντες άσυλο.

Άφιξη 27 αιτούντων άσυλο, μεταξύ των οποίων 12 παιδιά και μία ευάλωτη γυναίκα: Στις 25 Αυγούστου 2023, 27 Σύροι και Ιρακινοί αιτούντες άσυλο, μεταξύ των οποίων 12 μικρά παιδιά και μία γυναίκα με σοβαρές ιατρικές ανάγκες, εισήλθαν στην Ελλάδα μέσω των ελληνοτουρκικών χερσαίων συνόρων αναζητώντας διεθνή προστασία. Βρέθηκαν σε δασώδη περιοχή κοντά στις Καστανιές. Δεν είχαν πρόσβαση σε τροφή και νερό και τα ευάλωτα μέλη της ομάδας άρχισαν να αντιμετωπίζουν προβλήματα υγείας και άγχος για την επιβίωσή τους.

Εικόνα 6. Οι αιτούντες άσυλο στη δασώδη περιοχή

Εικόνα 7..

Εικόνα 8.

Επικοινωνία με το ΕΣΠ: Στις 30 Αυγούστου, οι αιτούντες άσυλο κατάφεραν να επικοινωνήσουν με το ΕΣΠ προκειμένου να παρέμβει στις ελληνικές αρχές για την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας λόγω έλλειψης νερού, τροφίμων και αναγκαίας επείγουσας ιατρικής βοήθειας για μία ευάλωτη γυναίκα, καθώς και για να τους συνδράμει στην καταγραφή της αίτησής τους για άσυλο, κοινοποιώντας στο ΕΣΠ την ακριβή τους τοποθεσία. Το ΕΣΠ ενημέρωσε αμέσως όλες τις αρμόδιες αρχές σχετικά με την ομάδα και ζήτησε τις άμεσες ενέργειες των ελληνικών αρχών για τον εντοπισμό και τη διάσωση των αιτούντων άσυλο και την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας, καθώς και πρόσβαση στις διαδικασίες υποδοχής, ταυτοποίησης και ασύλου. Την ίδια ημέρα, οι δικηγόροι του ΕΣΠ επικοινωνήσαν τηλεφωνικά με το Τμήμα Συνοριακής Φύλαξης (ΤΣΦ) Ορεστιάδας, το οποίο απάντησε ότι οι αιτούντες άσυλο δεν εντοπίστηκαν στην υποδειχθείσα περιοχή.

Φόβος για τη ζωή τους: Στις 31 Αυγούστου, περί τις 11:30, οι αιτούντες άσυλο επικοινωνήσαν ξανά με το ΕΣΠ και ενημέρωσαν τους δικηγόρους ότι καμία Αρχή δεν είχε εμφανιστεί στην τοποθεσία τους. Οι αιτούντες άσυλο ανέφεραν ότι φοβούνται για τη ζωή τους και ότι μία Ιρακινή γυναίκα είχε χάσει τις αισθήσεις της. Οι αιτούντες άσυλο κάλεσαν τον αριθμό έκτακτης ανάγκης 112, για να ζητήσουν άμεση ιατρική βοήθεια και έλαβαν την ενημέρωση ότι θα ειδοποιηθούν οι αρμόδιες αρχές. Μετά την πληροφόρηση αυτή, το ΕΣΠ απέστειλε την ίδια ημέρα ένα ακόμα email προς όλες τις αρμόδιες αρχές, ενημερώνοντάς τους ότι οι αιτούντες άσυλο παρέμεναν στην ίδια τοποθεσία και ζητώντας τις άμεσες ενέργειες των ελληνικών

αρχών για τη διάσωση των αιτούντων άσυλο και την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας. Για μία ακόμη φορά, η δικηγόρος κοινοποίησε στις αρχές την τοποθεσία και νέες φωτογραφίες της ομάδας, τονίζοντας τον κίνδυνο για τη ζωή και τη σωματική ακεραιότητα των αιτούντων άσυλο. Μετά από νέα τηλεφωνική παρέμβαση των δικηγόρων του ΕΣΠ, το Περιφερειακό Κέντρο Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Συνόρων και Μετανάστευσης (ΠΕ.Κ.Ο.ΔΙ.Σ.ΜΕ) και το Τμήμα Συνοριακής Φύλαξης (ΤΣΦ) Ορεστιάδας απάντησαν αντίστοιχα ότι είχαν σταλεί οχήματα προς αναζήτηση της ομάδας χωρίς αποτέλεσμα, και ότι δεν υπήρχαν πληροφορίες σχετικά με την ομάδα των αιτούντων άσυλο. Γύρω στις 14:00 της ίδιας ημέρας, το ΕΣΠ αιτήθηκε ασφαλιστικά μέτρα ενώπιον του ΕΔΔΑ. Την 1η Σεπτεμβρίου, το Δικαστήριο χορήγησε ασφαλιστικά μέτρα και διέταξε τη μη απομάκρυνση των αιτούντων άσυλο από την Ελλάδα. Άμεσα, οι δικηγόροι του ΕΣΠ κοινοποίησαν μέσω email την απόφαση του Δικαστηρίου προς όλες τις αρμόδιες αρχές. Ήταν, όμως, ήδη πολύ αργά, καθώς το ΕΣΠ θα ανακάλυπτε αργότερα ότι οι αιτούντες άσυλο είχαν επαναπροωθηθεί στην Τουρκία το απόγευμα της 31ης Αυγούστου, όπως περιγράφεται λεπτομερώς παρακάτω.

Σωματική βία, ταπείνωση, εξευτελιστική σωματική έρευνα γυναικών: Το απόγευμα της 1ης Σεπτεμβρίου, ένας από τους αιτούντες άσυλο επικοινωνήσε με το ΕΣΠ και απέστειλε φωτογραφία τραύματος στο κεφάλι του. Στην επικοινωνία που ακολούθησε, ενημέρωσε τους δικηγόρους του ΕΣΠ ότι όλοι οι 27 αιτούντες άσυλο είχαν επαναπροωθηθεί στην Τουρκία το απόγευμα της 31ης Αυγούστου. Δήλωσε ότι στις 31 Αυγούστου, αμέσως μετά την

επικοινωνία των αιτούντων άσυλο με τους δικηγόρους του ΕΣΠ, περί τις 13:00, δέχτηκαν επίθεση από έναν άνδρα με μάσκα, ντυμένο με στρατιωτικό παντελόνι και φαιοπράσινη μπλούζα που έφερε τη λέξη «police» στον έναν ώμο, ο οποίος παρουσιάστηκε ως αστυνομικός. Ο άνδρας αυτός κρατούσε ρόπαλο και χτύπησε μέλη της ομάδας των αιτούντων άσυλο. Λίγο μετά τη βίαιη επίθεση, εμφανίστηκαν τρεις ακόμα άνδρες με μάσκα και στρατιωτική στολή και περίπου δέκα άνδρες που φορούσαν μάσκες full face και γυαλιά ηλίου. **Οι άνδρες με τα στρατιωτικά ρούχα διενήργησαν ενώπιον όλων σωματική έρευνα στις γυναίκες με ακατάλληλο και εξευτελιστικό τρόπο.** Οι αιτούντες άσυλο περιέγραψαν ότι ένας αστυνομικός με μπλε στολή και τρεις ακόμα άνδρες με φαιοπράσινα ρούχα ήταν επίσης παρόντες στη σκηνή. Μετά από μισή ώρα, έφτασε ένα κλειστό βαν ανοιχτού κίτρινου χρώματος, και οι αιτούντες άσυλο εξαναγκάστηκαν βίαια να μπουν μέσα στο βαν από δύο από τους προαναφερθέντες άνδρες ντυμένους με φαιοπράσινα ρούχα, που μιλούσαν σε γλώσσα που οι αιτούντες άσυλο δεν καταλάβαιναν. Η ομάδα υποβλήθηκε σε σωματικό έλεγχο από τους δύο άνδρες και ένας τρίτος άνδρας παρακολουθούσε. Οι αιτούντες άσυλο δήλωσαν:

«Ένας από τους άνδρες έκανε επίσης σωματικό έλεγχο στις γυναίκες. Ορισμένοι από τους άνδρες στην ομάδα μας αναγκάστηκαν να βγάλουν τα ρούχα τους πριν μπουν στο βαν και υποβλήθηκαν σε λεπτομερή σωματικό έλεγχο. Και οι 27 μπήκαμε στο βαν και δεν μπορούσαμε να αναπνεύσουμε. Υπήρχε μόνο ένα μικρό παράθυρο που δεν άνοιγε.

Ο οδηγός και ο συνοδηγός του βαν ήταν ντυμένοι με πολιτικά. Το βαν ακολουθούνταν από δύο αστυνομικά αυτοκίνητα λευκού και μπλε χρώματος, με τη λέξη «police» γραμμένη πάνω τους και από ένα άλλο όχημα. Αυτοί οι άνδρες μας είπαν ότι θα μας μεταφέρουν σε ένα καταυλισμό».

Άτυπη κράτηση και άρνηση παροχής νερού σε παιδιά:

Όταν οι αιτούντες άσυλο βγήκαν από το βαν, βρέθηκαν σε έναν μεγάλο ανοιχτό χώρο σαν στάδιο, περιορισμένο από κάγκελα. Υποβλήθηκαν σε σωματική έρευνα από δύο άνδρες ντυμένους με φαιοπράσινα ρούχα και οι τσάντες τους κατασχέθηκαν. Στη συνέχεια, μεταφέρθηκαν όλοι στο ισόγειο ενός κοντινού κτηρίου, το οποίο είχε επίσης κάγκελα. Οι αιτούντες άσυλο κρατήθηκαν σε κλειστό χώρο αυτού του χώρου κράτησης. Μεταξύ του προαυλίου και του κλειστού χώρου υπήρχε κάτι σαν διάδρομος. **Οι αιτούντες άσυλο ζήτησαν νερό για τα παιδιά, αλλά οι αρχές δεν τους έδωσαν.** Έμειναν σε απομόνωση χωρίς παροχή τροφής, νερού και ιατρικής φροντίδας για σχεδόν τέσσερις ώρες, έως περίπου τις 18:00, οπότε εξαναγκάστηκαν να μπουν στο ίδιο βαν που τους είχε φέρει στο κέντρο κράτησης και μεταφέρθηκαν σε τοποθεσία κοντά στον ποταμό Έβρο, μιάμιση ώρα μακριά από το σημείο όπου κρατούνταν. Όταν έφτασαν στην τοποθεσία κοντά στο ποτάμι, οι αιτούντες άσυλο αναγκάστηκαν με τη βία να γονατίσουν και να κοιτούν το έδαφος. Κάθε άτομο που δεν υπάκουσε σε αυτή την εντολή ξυλοκοπήθηκε. Σε αυτό το σημείο, οι αιτούντες άσυλο παραδόθηκαν από τους αστυνομικούς σε 5-6 άνδρες με μαύρες μάσκες full face και παντελόνια και κουκούλες

παραλλαγής, τους οποίους οι αιτούντες άσυλο αναγνώρισαν - κατά την εκτίμησή τους - κυρίως ως Αφγανούς και τους περιέγραψαν ως μισθοφόρους («mourtaazaka»). Αυτοί οι μισθοφόροι - βοηθοί της αστυνομίας - μαζί με έναν άλλο άνδρα που μιλούσε ελληνικά και τουρκικά στους αιτούντες άσυλο - άρχισαν να τους χτυπούν με γκλοπ. Τα μέλη της ομάδας παρέμειναν εκεί γονατιστά για περίπου τρεις ώρες και χτυπήθηκαν στην πλάτη. Σύμφωνα με τις δηλώσεις των αιτούντων άσυλο:

«Το άτομο που μας χτυπούσε μας ρωτούσε επανειλημμένα στα ελληνικά και τουρκικά πώς επικοινωνήσαμε με τους δικηγόρους, ποιος ήταν αυτός που κάλεσε το 112 και ποιος ήταν αυτός που μιλούσε αγγλικά. Ακούσαμε αυτούς τους άνδρες να μιλούν στον ασύρματο στα ελληνικά. Οι «mourtaazaka» (μισθοφόροι) μας χτυπούσαν επίσης με μεγάλη βία. Φορούσαν μαύρες μάσκες full face και παντελόνια παραλλαγής και κουκούλες. Μας συμπεριφέρονταν με μεγάλη βία. Ειδικά, ο άνθρωπος από την ομάδα μας που κρατούσε το κινητό του τηλέφωνο και αυτός που επικοινωνήσε με το 112 κακοποιήθηκαν πολύ άσχημα».

Μετά από αυτό, χώρισαν τους αιτούντες άσυλο σε τρεις ομάδες, τους επιβίβασαν σε τρεις βάρκες που τις φούσκωσαν εκείνη τη στιγμή, και τους μετέφεραν στην Τουρκία.

Χορήγηση ασφαλιστικών μέτρων από το ΕΑΔΑ: Την 1η Σεπτεμβρίου, το Δικαστήριο χορήγησε ασφαλιστικά μέτρα, διατάσσοντας ότι οι αιτούντες άσυλο

δεν πρέπει να απομακρυνθούν από την Ελλάδα και ότι θα πρέπει να τους παρασχεθούν τροφή, νερό και επαρκής ιατρική φροντίδα. Αμέσως, οι δικηγόροι του ΕΣΠ κοινοποίησαν στις ελληνικές αρχές την απόφαση του Δικαστηρίου.

Τι συνέβη μετά την επαναπροώθηση της 31ης Αυγούστου 2023: Κατά την άφιξή τους στην τουρκική όχθη του ποταμού, οι Τούρκοι συνοριοφύλακες άρχισαν να χτυπούν τους αιτούντες άσυλο και τους χώρισαν σε οικογένειες. Το ΕΣΠ έχασε επαφή με όλους τους αιτούντες άσυλο εκτός από έναν, ο οποίος απομακρύνθηκε από την ομάδα μετά το διαχωρισμό τους από τους Τούρκους συνοριοφύλακες. Το εν λόγω άτομο διαμένει αυτή τη στιγμή στην Κωνσταντινούπολη χωρίς έγγραφα, με περιορισμένη πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες και αγαθά και δηλώνει ότι αντιμετωπίζει κίνδυνο εξαναγκαστικής απέλασης από την Τουρκία στη Συρία. Επιπλέον, το άτομο αυτό τραυματίστηκε σοβαρά στο κεφάλι κατά τη διάρκεια της επιχείρησης επαναπροώθησης, αλλά δεν μπόρεσε να έχει πρόσβαση σε ιατρική φροντίδα στην Τουρκία και υπέφερε για αρκετές ημέρες από συμπτώματα διάσεισης, πονοκεφάλους, αϋπνία και άγχος. Στις 23 Οκτωβρίου 2023, κατέθεσε προσφυγή ενώπιον του ΕΔΔΑ κατά της Ελλάδας για παραβίαση των άρθρων 2, 3, 5 και 13 της Σύμβασης. Η τοποθεσία των άλλων 26 αιτούντων ασύλου είναι άγνωστη κατά την ημερομηνία σύνταξης της παρούσας.

V. Η υπόθεση ενός Τούρκου αιτούντος άσυλο που επαναπροωθήθηκε αφού συνελήφθη στο σταθμό λεωφορείων ΚΤΕΛ Ορεστιάδας στις 16 Αυγούστου 2023

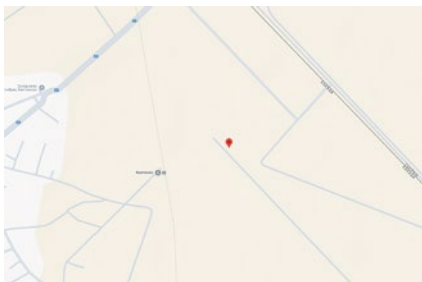
Ημερομηνία άφιξης: 16 Αυγούστου 2023

Ημερομηνία Ασφαλιστικών Μέτρων ΕΔΔΑ: 16 Αυγούστου 2023

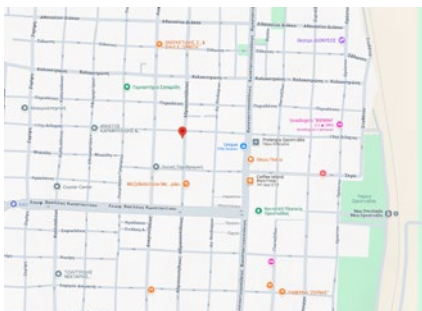
Ημερομηνία επιχείρησης επαναπροώθησης: 16 Αυγούστου 2023 (από το σταθμό λεωφορείων ΚΤΕΛ Ορεστιάδας)

Σχετική προσφυγή ενώπιον του ΕΔΔΑ: κατατέθηκε την 8η Δεκεμβρίου 2023

Επικαλούμενες παραβιάσεις της Σύμβασης: άρθρ. 2, 3, 5 παρ. 1-f, 2a, 13 ΕΣΔΑ
Ουσιώδεις πτυχές της υπόθεσης: άτυπη σύλληψη αιτούντος άσυλο σε δημόσιο χώρο/σταθμό λεωφορείων

Η τοποθεσία που γνωστοποιήθηκε στις αρχές με την πρώτη επιστολή παρέμβασης του ΕΣΠ.

Η νέα τοποθεσία που κοινοποιήθηκε στις αρχές στις 12.12 μ.μ. της 16ης Αυγούστου 2023.

Εξαφάνιση Τούρκου αιτούντος άσυλο από το σταθμό λεωφορείων - ΚΤΕΛ Ορεστιάδας:

Στις 16 Αυγούστου 2023, περί τις 06:00, ένας Τούρκος πολίτης εισήλθε στην Ελλάδα διασχίζοντας τα ελληνοτουρκικά χερσαία σύνορα στην περιοχή Καστανιές Έβρου, ζητώντας διεθνή προστασία λόγω πολιτικής δίωξης και καταδίκες από τις τουρκικές αρχές. Στις 09:17, ο αιτών άσυλο επικοινωνήσε με το ΕΣΠ μέσω WhatsApp προκειμένου να παρέμβει προς τις ελληνικές αρχές και να τον συνδράμει στην καταχώρηση της αίτησης ασύλου του, κοινοποιώντας στους δικηγόρους του ΕΣΠ την ακριβή τοποθεσία του, φωτογραφίες, ταυτότητα και άλλα έγγραφα αποδεικτικά του φόβου δίωξής του. Άμεσα, το ΕΣΠ ενημέρωσε όλες τις αρμόδιες αρχές για τον αιτούντα άσυλο, την τοποθεσία του και την επιθυμία του να υποβάλει αίτηση ασύλου ζητώντας από τις ελληνικές αρχές να του παρέχουν πρόσβαση στις διαδικασίες υποδοχής, ταυτοποίησης και ασύλου Την ίδια ημέρα, το ΕΣΠ απέστειλε νέο email προς τις ελληνικές αρχές, με τη νέα τοποθεσία του αιτούντα άσυλο (σταθμός λεωφορείων - ΚΤΕΛ Ορεστιάδας) και νέες φωτογραφίες που ο αιτών είχε αποστείλει στο ΕΣΠ.

Εικόνα 9. Φωτογραφία του αιτούντος μπροστά στα ΚΤΕΛ Ν. ΕΒΡΟΥ - ΣΤΑΘΜΑΡΧΕΙΟ ΟΡ/ΔΑΣ

Πιο συγκεκριμένα, στις 11:01, ο αιτών άσυλο κατάφερε να πάρει λεωφορείο από τις Καστανιές προς την κοντινή πόλη της Ορεστιάδας με σκοπό να παρουσιαστεί στην αστυνομία και να υποβάλει αίτηση ασύλου. Περίπου 30 λεπτά αργότερα, έφτασε στο κεντρικό σταθμό λεωφορείων -ΚΤΕΛ στην Ορεστιάδα. Καθώς δεν υπήρχε σήμα διαδικτύου έξω από το σταθμό λεωφορείων, εισήλθε στο σταθμό και κατευθύνθηκε σε ένα καφέ, όπου κατάφερε να συνδεθεί εκ νέου στο διαδίκτυο. Από εκεί, έστειλε στους δικηγόρους του ΕΣΠ τη νέα του τοποθεσία και τρεις φωτογραφίες του μπροστά από το σταθμό λεωφορείων (βλ. ανωτέρω Στην πίσω πλευρά της φωτογραφίας διακρίνεται η πινακίδα του Σταθμού Λεωφορείων Έβρου “ΚΤΕΛ Ν. ΕΒΡΟΥ - ΣΤΑΘΜΑΡΧΕΙΟ ΟΡ/ΔΑΣ”). Η τελευταία επικοινωνία των δικηγόρων του ΕΣΠ με τον αιτούντα άσυλο ήταν στις 12:12, όταν έστειλε ένα τελευταίο μήνυμα μέσα από το σταθμό λεωφορείων της Ορεστιάδας.

Την ίδια ημέρα, δικηγόρος του ΕΣΠ επικοινωνήσε τηλεφωνικά με το Τμήμα Συνοριακής Φύλαξης (ΤΣΦ) και το Περιφερειακό Κέντρο Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Συνόρων και Μετανάστευσης (ΠΕ.Κ.Ο.ΔΙ.Σ. ΜΕ) της Ορεστιάδας, αλλά ενημερώθηκε ότι ο αιτών άσυλο δεν είχε εντοπιστεί ή συλληφθεί. Επιπλέον, όλα τα email και τα έγγραφα που απευθύνθηκαν από το δικηγόρο του ΕΣΠ προς τις αρχές παρέμειναν αναπάντητα.

Άτυπη σύλληψη από την αστυνομία: Σύμφωνα με τη μαρτυρία του αιτούντος άσυλο προς το ΕΣΠ σε μεταγενέστερη ημερομηνία, στις 16 Αυγούστου περί τις 12:30, ένα αστυνομικό όχημα και ένα λευκό πολιτικό βαν έφτασαν έξω από το σταθμό λεωφορείων της Ορεστιάδας και σταμάτησαν μπροστά από την καφετέρια όπου καθόταν ο αιτών άσυλο. Δύο άνδρες με στρατιωτικές στολές παραλλαγής εισήλθαν στο σταθμό λεωφορείων κρατώντας βαρύ οπλισμό. Κατέσχεσαν το κινητό του τηλέφωνο και ανάγκασαν τον αιτούντα άσυλο να βγει από την καφετέρια, ρωτώντας τον στα αγγλικά αν υπήρχε κάποιος άλλος μαζί του. Ο αιτών άσυλο απάντησε αρνητικά και είπε ότι θέλει να υποβάλει αίτηση ασύλου στις ελληνικές αρχές. Είκοσι λεπτά αργότερα, ο αιτών άσυλο μεταφέρθηκε από έναν άνδρα με πολιτικά ρούχα στο λευκό πολιτικό βαν σε ένα αστυνομικό τμήμα. Στο συγκεκριμένο χώρο, ένας άνδρας με πολιτικά ρούχα τον υπέβαλε σε σωματικό έλεγχο με προσβλητικό τρόπο και, στη συνέχεια, τον έβαλε σε ένα από τα τέσσερα διαθέσιμα κελιά. Περίπου 10 λεπτά αργότερα, ο αιτών άσυλο παραδόθηκε από έναν άνδρα και μία γυναίκα ένστολους αστυνομικούς στον άνδρα με πολιτικά ρούχα που τον είχε φέρει αρχικά στο αστυνομικό τμήμα.

Ο αιτών άσυλο ρώτησε τον άνδρα με τα πολιτικά ρούχα πού πήγαιναν και τότε θα καταγραφεί η αίτησή του για άσυλο, με τον άνδρα με πολιτικά ρούχα να απαντά [στα αγγλικά]:

«Κανένα πρόβλημα, θα σε πάμε στο καμπ.»

Στη συνέχεια, ο αιτών άσυλο εξαναγκάστηκε να επιβιβασθεί στο ίδιο λευκό βαν που τον είχε φέρει στο αστυνομικό τμήμα.

Μεταφορά στην όχθη του ποταμού: Περί τη 13:30, το λευκό πολιτικό βαν με τον αιτούντα άσυλο μέσα έφτασε δίπλα στην ελληνική όχθη του Έβρου. Δύο άτομα με πολιτικά ρούχα ανάγκασαν με απειλές τον αιτούντα άσυλο να βγει από το βαν. Εκεί, είδε 6-7 μασκοφόρους άνδρες να τον περικυκλώνουν. Από τη γλώσσα που μιλούσαν, πίστευε ότι ήταν Αφγανοί. Του έκαναν σωματικό έλεγχο, του πήραν όλα του τα χρήματα και τον ρώτησαν αν είχε περισσότερα χρήματα. Αυτός απάντησε αρνητικά και τότε οι μασκοφόροι άρχισαν να τον χτυπούν με μία ζώνη και με το κουπί μιας φουσκωτής βάρκας. Έπειτα, τον έβαλαν σε φουσκωτή βάρκα με δύο μασκοφόρους που χειρίζονταν τη βάρκα και τον επαναπροώθησαν βίαια πίσω στην Τουρκία.

Χορήγηση προσωρινών μέτρων από το ΕΔΔΑ: Στις 16 Αυγούστου στις 14:39, το ΕΣΠ κατέθεσε αίτηση ασφαλιστικών μέτρων ενώπιον του ΕΔΔΑ. Το Δικαστήριο εξέδωσε την απόφασή του την ίδια ημέρα, υποδεικνύοντας στην ελληνική κυβέρνηση ότι «ο αιτών δεν πρέπει να απομακρυνθεί από την Ελλάδα και θα πρέπει να του παρασχεθεί τροφή, νερό και κατάλληλη ιατρική φροντίδα σύμφωνα με τις ανάγκες, μέχρι νεωτέρας».

Άμεσα, οι δικηγόροι του ΕΣΠ ενημέρωσαν τις ελληνικές αρχές για την απόφαση του Δικαστηρίου.

Τι συνέβη μετά την επαναπροώθηση στις 16 Αυγούστου 2023: Μετά την επαναπροώθησή του στην Τουρκία, ο αιτών άσυλο άρχισε να περπατά για να κρυφτεί και να αποφύγει τη σύλληψη από τις τουρκικές αρχές. Περίπου δύο ώρες αργότερα, συνελήφθη από τους Τούρκους συνοριοφύλακες και μεταφέρθηκε στο τοπικό αστυνομικό τμήμα. Οι τουρκικές αρχές τον κατηγορήσαν ότι εισήλθε παράνομα σε στρατιωτική ζώνη και ξεκίνησαν νομικές διαδικασίες για την εκτέλεση της εκκρεμούς καταδίκης του και τη συνέχιση της πολιτικής του δίωξης. Τη νύχτα της 16ης Αυγούστου 2023, ο αιτών άσυλο κατέθεσε ενώπιον των τουρκικών αρχών για το περιστατικό στην Ελλάδα και την επαναπροώθησή του. Στις 17 Αυγούστου 2023, κατέθεσε εκ νέου για το ίδιο θέμα ενώπιον του τουρκικού δικαστηρίου και μεταφέρθηκε αμέσως σε τουρκική φυλακή. Στις 24 Αυγούστου 2023, η ελληνική κυβέρνηση σε επιστολή που απέστειλε προς το ΕΔΔΑ ανέφερε:

«Οι αστυνομικές αρχές ανέφεραν ότι δεν ήταν δυνατός ο εντοπισμός του αιτούντος εντός της περιοχής ευθύνης τους»

Στις 8 Δεκεμβρίου 2023, κατέθεσε στο ΕΔΔΑ προσφυγή κατά της Ελλάδας για παραβίαση των άρθρων 2, 3, 5 και 13 της Σύμβασης. Μετά την επαναπροώθησή του από την Ελλάδα στην Τουρκία, παρέμεινε σε τουρκικές φυλακές για συνολικό διάστημα τουλάχιστον ενός έτους, εκτίοντας ποινή τόσο για προηγούμενη καταδίκη σχετιζόμενη με την επικαλούμενη πολιτική του δίωξη όσο

και για την επακόλουθη καταδίκη του για παράνομη είσοδο σε τουρκική στρατιωτική ζώνη την ημέρα της επαναπροώθησής του.

VI. Η υπόθεση ενός Τούρκου αιτούντος άσυλο που επαναπροωθήθηκε αφού παρουσιάστηκε σε ελληνικό Αστυνομικό Τμήμα στις 22 Νοεμβρίου 2023

Ημερομηνία άφιξης: 22 Νοεμβρίου 2023

Ημερομηνία Ασφαλιστικών Μέτρων ΕΔΔΑ: 22 Νοεμβρίου 2023

Ημερομηνία επιχείρησης επαναπροώθησης: 22 Νοεμβρίου 2023

Σχετική προσφυγή ενώπιον του ΕΔΔΑ: κατατέθηκε στις 19 Ιανουαρίου 2023

Επικαλούμενες παραβιάσεις της Σύμβασης: άρθρ. 2§1, 3, 5§ 1(f), 2 και 4, 13 ΕΣΔΑ

Ουσιώδεις πτυχές της υπόθεσης: η επιχείρηση επαναπροώθησης πραγματοποιήθηκε έξω από δύο αστυνομικά τμήματα, χρήση μεταναστών στην επιχείρηση επαναπροώθησης, απειλή με μαχαίρι, φυλάκιση στην Τουρκία μετά την επαναπροώθηση

Google maps, συντεταγμένες GPS που

κοινοποιήθηκαν από τους αιτούντες άσυλο.

Κρυμμένος σε δάσος μετά την άφιξη στη συνοριακή περιοχή του Έβρου : Στις 22 Νοεμβρίου 2023, περί τις 07:00, ένας Τούρκος πολίτης και μια τετραμελής οικογένεια εισήλθαν στην Ελλάδα διασχίζοντας τα ελληνοτουρκικά χερσαία σύνορα στην περιοχή των Καστανιών Έβρου, αναζητώντας διεθνή προστασία. Λίγο αργότερα, η οικογένεια συνελήφθη από τις ελληνικές αρχές, ενώ ο Τούρκος αιτών άσυλο κρύφτηκε από φόβο στη δασική περιοχή κοντά στις Καστανιές.

Αίτημα για νομική συνδρομή: Στις 08:18, ενώ ακόμα κρυβόταν, ο Τούρκος αιτών άσυλο επικοινωνήσε με το ΕΣΠ μέσω WhatsApp ζητώντας νομική συνδρομή για την πρόσβασή του στη διαδικασία ασύλου:

«Γεια σας, διέφυγα από την Τουρκία στην Ελλάδα για πολιτικούς λόγους... Αν επιστρέψω, θα μπω φυλακή. Ζητώ πολιτικό άσυλο, παρακαλώ σώστε με»

Αργότερα, στις 09:50, κατάφερε να στείλει σε δικηγόρο του ΕΣΠ τις συντεταγμένες και τα έγγραφα ταυτότητάς του. Στην επικοινωνία που ακολούθησε, ανέφερε ότι είναι βρεγμένος, κρυώνει πολύ και έχει άμεση ανάγκη διάσωσης. Την ίδια ημέρα, το ΕΣΠ απέστειλε επιστολή στις αρμόδιες ελληνικές αρχές ζητώντας τον εντοπισμό του αιτούντος άσυλο και την υπαγωγή του στις προβλεπόμενες από το νόμο διαδικασίες.. Επιπλέον, επισυνάφθηκε στην επιστολή φωτογραφία του αιτούντος προκειμένου να διευκολυνθεί ο εντοπισμός του.

Απώλεια επικοινωνίας, οι ελληνικές αρχές ισχυρίζονται ότι δεν βρήκαν

κανέναν: Η τελευταία επικοινωνία μαζί του ήταν στις 13:09. Άμεσα, δικηγόρος του ΕΣΠ επικοινωνήσε με τη συνοριοφυλακή Ορεστιάδας, η οποία απάντησε ότι δεν είχε γίνει σύλληψη αυτού του ατόμου. Στις 13:55, το ΕΣΠ κατέθεσε αίτηση ασφαλιστικών μέτρων ενώπιον του ΕΔΔΑ και επικοινωνήσε εκ νέου με τη συνοριοφυλακή. Η τελευταία επέμεινε ότι δεν είχε πραγματοποιηθεί σύλληψη αυτού του ατόμου. Στις 16:54, το ΕΣΠ απέστειλε email στις ελληνικές αρχές, γνωστοποιώντας τους τα προσωπικά στοιχεία της τετραμελούς οικογένειας που είχε εισέλθει στην Ελλάδα μαζί με τον Τούρκο αιτούντα άσυλο, ζητώντας επιβεβαίωση της σύλληψης της οικογένειας και της πρόσβασής τους στις διαδικασίες ασύλου, καθώς και πληροφορίες σχετικά με τον Τούρκο αιτούντα άσυλο. Καμία απάντηση δεν έλαβε σχετικά. Μετά από νέα παρέμβαση μέσω τηλεφώνου από δικηγόρο του ΕΣΠ, η αστυνομία απάντησε ότι ούτε ο Τούρκος αιτών άσυλο ούτε η τετραμελής οικογένεια εντοπίστηκαν από τις ελληνικές αρχές.

Χορήγηση ασφαλιστικών μέτρων από το ΕΔΔΑ: Την ίδια ημέρα, στις 19:32, το ΕΔΔΑ εξέδωσε απόφαση ασφαλιστικών μέτρων διατάσσοντας τις ελληνικές αρχές «να εντοπίσουν τον αιτούντα, να μην τον απομακρύνουν από την Ελλάδα, να του παρέχουν τροφή, νερό και ιατρική φροντίδα και να του παρέχουν πρόσβαση στις διαδικασίες διεθνούς προστασίας». Ήταν όμως ήδη πολύ αργά, καθώς το ΕΣΠ θα ανακάλυπτε αργότερα ότι ο αιτών είχε ήδη επαναπροωθηθεί στην Τουρκία, όπως περιγράφεται λεπτομερώς στη συνέχεια. Η ελληνική κυβέρνηση, σε επιστολή της στις 6 Δεκεμβρίου 2023 προς το Δικαστήριο, δήλωσε ότι «**παρ' όλες τις προσπάθειες, ο αιτών δεν εντοπίστηκε**».

Τι πραγματικά συνέβη : ξυλοκοπήθηκε και απήχθη αφού παρουσιάστηκε στο Αστυνομικό Τμήμα Ορεστιάδας: Σύμφωνα με την κατάθεση του αιτούντος άσυλο που κοινοποιήθηκε μεταγενέστερα στο ΕΣΠ:

«Ένα αυτοκίνητο [όχι αστυνομικό] με παρέλαβε [στις 22 Νοεμβρίου 2023] και μετά από 15 λεπτά, γύρω στις 16:00, έφτασα στο αστυνομικό τμήμα στο κέντρο της Ορεστιάδας. Εκεί, ένας αστυνομικός πήρε το κινητό μου τηλέφωνο και άρχισε να με γρονθοκοπεί. Λίγα λεπτά αργότερα, εμφανίστηκαν δύο ακόμη άνδρες με πολιτικά ρούχα. Άρχισαν και αυτοί να με γρονθοκοπούν και να με χτυπούν και με έσυραν στις σκάλες σε ράμπα, που οδηγούσε στο πίσω μέρος του κτιρίου της αστυνομίας, όπου με έβαλαν σε ένα μεσαίου μεγέθους αυτοκίνητο. Προσπαθούσα να τους εξηγήσω την κατάσταση μου και ότι θέλω να ζητήσω άσυλο στην Ελλάδα. Οι άνδρες μιλούσαν ελληνικά μεταξύ τους και δεν μου έδιναν καμία σημασία. Ένας από τους άνδρες με πολιτικά ρούχα μπήκε στο αυτοκίνητο και άρχισε να οδηγεί με επιθετικό τρόπο.»

Αλλαγή οχημάτων έξω από άλλο αστυνομικό τμήμα: Αφού οδήγησαν περίπου 10 χιλιόμετρα, το αυτοκίνητο με τον αιτούντα άσυλο έφτασε σε άλλο αστυνομικό τμήμα με ηλεκτρική συρόμενη πύλη στην είσοδο. Δεκαπέντε αστυνομικά αυτοκίνητα ήταν παρκαρισμένα πίσω από αυτή την πύλη. Εκεί, άλλαξαν αυτοκίνητο και μπήκαν σε ένα μαύρο συμβατικό μίνι-βαν με μεγάλο χώρο φόρτωσης στο πίσω μέρος.

Ένας ένστολος αστυνομικός εμφανίστηκε στο σημείο, ρώτησε τον αιτούντα από πού είναι και πήρε την ταυτότητά του. Ο αιτών προσπάθησε ξανά να εξηγήσει ότι είναι αιτών άσυλο και ότι αντιμετωπίζει πολιτική δίωξη στην Τουρκία. Δεκαπέντε λεπτά αργότερα, ο αστυνομικός μπήκε στο όχημα και ξεκίνησαν ξανά.

Χρήση μεταναστών ως βοηθών των αρχών στην όχθη του ποταμού: Λίγα λεπτά αργότερα, σταμάτησαν για να φορτώσουν μια φουσκωτή βάρκα στο πίσω μέρος του βαν. Κατά τη διάρκεια αυτής της στάσης, ο αστυνομικός βγήκε από το όχημα και σε αυτό μπήκαν τρεις άνδρες που μιλούσαν αραβικά και φορούσαν μάσκες full face, μαζί με δύο άνδρες με πολιτικά ρούχα, ένας από τους οποίους ήταν οπλισμένος. Οι άνδρες με πολιτικά ρούχα άρχισαν να χτυπούν τον αιτούντα μέσα στο όχημα, στη συνέχεια του έβαλαν ένα μαχαίρι στο λαιμό και με χειρονομίες τον απείλησαν ότι θα τον μαχαिरώσουν αν αντισταθεί. Μετά από 10 λεπτά οδήγησης, έφτασαν στην όχθη του ποταμού Έβρου. Εκεί, οι δύο άνδρες με πολιτικά ρούχα άρχισαν να φουσκώνουν τη βάρκα, αφού επιθεώρησαν με κιάλια την τουρκική πλευρά του ποταμού. Στη συνέχεια, ανάγκασαν τον αιτούντα να μπει στη βάρκα, αφού τον χτύπησαν και του έκλεψαν τα χρήματα και όλα τα προσωπικά του αντικείμενα. Τελικά, δύο από τους άνδρες που μιλούσαν αραβικά μπήκαν στη φουσκωτή βάρκα και μετέφεραν τον αιτούντα στην τουρκική όχθη του ποταμού.

Τι συνέβη μετά την επαναπροώθηση της 22ας Νοεμβρίου: Σύμφωνα με πληροφορίες που παρείχε ο αδελφός του αιτούντα την επόμενη μέρα, μετά την παράνομη και βίαιη επιστροφή του στην Τουρκία, ο αιτών συνελήφθη από τις

τουρκικές αρχές και φυλακίστηκε για πολιτικούς λόγους και με την κατηγορία ότι εισήλθε παράνομα σε στρατιωτική ζώνη. Στις 19 Ιανουαρίου 2024, κατέθεσε ενώπιον του ΕΔΔΑ προσφυγή κατά της Ελλάδας για παραβίαση του άρθρου 2 παρ. 1, του άρθρου 3, των άρθρων 5 παρ. 1(φ), 2 & 4, και του άρθρου 13 της Σύμβασης.

VII. Η υπόθεση δύο Τούρκων αιτούντων άσυλο που επαναπροωθήθηκαν από την περιοχή των Καστανιών στις 24 Νοεμβρίου 2023

Ημερομηνία άφιξης: 24 Νοεμβρίου 2023

Ημερομηνία Ασφαλιστικών Μέτρων ΕΔΔΑ: χορηγήθηκαν στις 24 Νοεμβρίου 2023 για 2 Τούρκους αιτούντες Ημερομηνία επιχείρησης επαναπροώθησης: 24 Νοεμβρίου 2023

Σχετική προσφυγή ενώπιον του ΕΔΔΑ: εισήχθη στις 23 Φεβρουαρίου 2024 εκ μέρους 1 Τούρκου αιτούντα **Επικαλούμενες παραβιάσεις της Σύμβασης:** άρθ. 3, 5§ 1(φ), 2 και 4, 13 ΕΣΔΑ **Ουσιώδεις πτυχές της υπόθεσης:** άτυπη κράτηση μέσα στο πίσω μέρος/ χώρο φόρτωσης οχήματος, χρήση μεταναστών στην επιχείρηση επαναπροώθησης, φυλάκιση στην Τουρκία μετά την επαναπροώθηση

Google maps, συντεταγμένες GPS που κοινοποιήθηκαν από τους αιτούντες άσυλο.

Ο ένας εντοπίζεται από την ελληνική συνοριοφυλακή - ο άλλος κρύβεται:

Τις πρώτες πρωινές ώρες της 24ης Νοεμβρίου 2023, περί τις 3:30, δύο Τούρκοι αιτούντες άσυλο εισήλθαν στην Ελλάδα διασχίζοντας τα σύνορα του ποταμού Έβρου με μια ψαρόβαρκα. Λίγο μετά την άφιξή τους, ο ένας από αυτούς εντοπίστηκε και συνελήφθη από τις ελληνικές αρχές, ενώ ο άλλος, που είχε κρυφτεί, έγινε μάρτυρας της σύλληψής του. Και οι δύο κατάφεραν να επικοινωνήσουν με το ΕΣΠ, ο ένας απευθείας και ο άλλος μέσω της συζύγου του.

Επικοινωνία με το ΕΣΠ ενώ κρυβόταν στο δάσος:

Ο αιτών άσυλο που κρύβονταν στο δάσος επικοινωνήσε με το ΕΣΠ μέσω WhatsApp, για να ζητήσει νομική συνδρομή για την πρόσβασή του στη διαδικασία ασύλου. Έστειλε, επίσης, τις συντεταγμένες του εκείνη τη στιγμή - κοντά στην περιοχή των Καστανιών - και έγγραφα σχετικά με την ταυτότητά του και την επικαλούμενη πολιτική του δίωξη στην Τουρκία.

«ΠΑΡΑΚΑΛΩ ΠΑΡΑΚΑΛΩ ΠΑΡΑΚΑΛΩ ΒΟΗΘΗΣΤΕ ΜΕ. Βασανίστηκα και φυλακίστηκα στην Τουρκία [...]. Τρέχω να ξεφύγω, για να μη βιώσω ξανά τα ίδια πράγματα. Αυτή τη στιγμή βρίσκομαι εντός των συνόρων της Ελλάδας και κρύβομαι. Ο φίλος μου... συνελήφθη το βράδυ, δεν γνωρίζω την τύχη του. Κατάφερα να διαφύγω. Αν με πιάσουν, θα κακοποιηθώ και θα απελαθώ και τότε, θα φυλακιστώ στην Τουρκία. ΠΑΡΑΚΑΛΩ ΒΟΗΘΗΣΤΕ ΜΕ»

Το μήνυμα του αιτούντος άσυλο προς το ΕΣΠ

Οι προσπάθειες της συζύγου του «συλληφθέντα»: Την ίδια ημέρα, η σύζυγος του συλληφθέντα αιτούντος άσυλο επικοινωνήσε με το ΕΣΠ, για να ζητήσει νομική συνδρομή για την καταγραφή της αίτησης ασύλου του συζύγου της στην Ελλάδα. Έστειλε, επίσης, τις συντεταγμένες του, την ταυτότητά του και ένα έγγραφο από τουρκικό δικαστήριο.

Δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ επίσημη σύλληψη: Στις 24 Νοεμβρίου 2024, περί τις 9:30, ο δικηγόρος του ΕΣΠ έχασε επικοινωνία με έναν από τους αιτούντες άσυλο και επικοινωνήσε αμέσως τηλεφωνικά με το Τμήμα Συνοριακής Φύλαξης (ΤΣΦ) Ορεστιάδας, που απάντησε ότι δεν είχε γίνει καμία σύλληψη. Στις 10:03, το ΕΣΠ απέστειλε σε όλες τις αρμόδιες ελληνικές αρχές έγγραφο σχετικά με τους δύο αιτούντες άσυλο, ενημερώνοντάς τους για τη σύλληψη του ενός και την παρουσία του άλλου σε συγκεκριμένη τοποθεσία (σε δασική περιοχή στις Καστανιές) και ζητώντας τον εντοπισμό και την υπαγωγή τους στις εκ του νόμου προβλεπόμενες διαδικασίες υποδοχής και ταυτοποίησης για την πρόσβασή τους σε διεθνή προστασία, καθώς και οι δύο ήταν Τούρκοι πολίτες που διώκονται στην Τουρκία για πολιτικούς λόγους. Το απόγευμα, το ΕΣΠ αιτήθηκε ασφαλιστικά μέτρα ενώπιον του ΕΔΔΑ για τους δύο Τούρκους αιτούντες άσυλο και επικοινωνήσε εκ νέου τηλεφωνικά με τη συνοριοφυλακή (ΤΣΦ), η οποία επέμεινε ότι οι άνδρες δεν είχαν συλληφθεί ποτέ. Στις τηλεφωνικές επικοινωνίες που ακολούθησαν κατά τις επόμενες ώρες, η συνοριοφυλακή απαντούσε στη δικηγόρο του ΕΣΠ ότι οι δύο αιτούντες άσυλο δεν είχαν εντοπιστεί. Την ίδια ημέρα, το Δικαστήριο χορήγησε ασφαλιστικά μέτρα και διέταξε να μην απομακρυνθούν

οι αιτούντες άσυλο από την Ελλάδα και να έχουν πρόσβαση στις διαδικασίες χορήγησης διεθνούς προστασίας. Η απόφαση κοινοποιήθηκε στις 19:50 σε όλες τις αρμόδιες ελληνικές αρχές και ζητήθηκε ενημέρωση σχετικά με τη συμμόρφωσή τους με την απόφαση του Δικαστηρίου. Ήταν όμως ήδη πολύ αργά, καθώς το ΕΣΠ θα ανακάλυπτε αργότερα ότι οι δύο άνθρωποι είχαν ήδη επαναπροωθηθεί στην Τουρκία, όπως περιγράφεται στη συνέχεια λεπτομερώς.

Αποκατάσταση της επικοινωνίας, τι συνέβη στην πραγματικότητα:

«Ο σύζυγός μου απελάθηκε και κρατείται στην Τουρκία... Σας ευχαριστώ, αλλά είμαι πλέον σίγουρη ότι δεν υπάρχει δικαιοσύνη ούτε στη χώρα μου ούτε στον κόσμο. Οι αποφάσεις του ΕΔΔΑ, για το σύζυγό μου και για τους αθώους ανθρώπους στην ίδια θέση με το σύζυγό μου, απέχουν πολύ από το να είναι αρκετά ισχυρές. Δυστυχώς, κάθε ελπίδα έχει χαθεί.»

Email της συζύγου του θύματος προς το ΕΣΠ, 25 Νοεμβρίου

Σύμφωνα με επιστολή που έγραψε αργότερα ένα από τα θύματα της επαναπροώθησης μέσα από μία φυλακή στην Τουρκία, ο ένας από τους αιτούντες άσυλο συνελήφθη στις 24 Νοεμβρίου από ελληνικές δυνάμεις ασφαλείας, λίγο μετά την είσοδό του στη χώρα. Συνελήφθη μαζί με έναν ακόμη Τούρκο αιτούντα άσυλο. Ο άλλος, που είχε μείνει πίσω, κρύφτηκε στους θάμνους. Λίγες ώρες αργότερα, εντοπίστηκε και αυτός και συνελήφθη άτυπα από δύο χωρίς

κουκούλες - και αναγνωρίσιμους - αστυνομικούς, έναν άνδρα και μία γυναίκα. **Άτυπη κράτηση στο πίσω μέρος/χώρο φόρτωσης οχήματος:** Κατά τη σύλληψή τους, η αστυνομία τους έβαλε όλους σε ένα όχημα τύπου «Amarok» και τους στρίμωξε μέσα στο χώρο φόρτωσης, όπου ήταν δύσκολο να αναπνεύσουν. Παρέμειναν εκεί εγκλωβισμένοι για πολλές ώρες, σε απόγνωση, ενώ ο καιρός ήταν κρύος και τα ρούχα τους βρεγμένα. Αντιμετώπισαν περαιτέρω απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση, καθώς δεν τους δόθηκε φαγητό ή νερό. Αργότερα, οι αστυνομικοί σταμάτησαν το αυτοκίνητο κάτω από μια γέφυρα και άλλαξαν όχημα. Συνολικά, οι αιτούντες άσυλο κρατήθηκαν άτυπα, μέσα στα οχήματα και σε ανοιχτό χώρο, για περίπου 8-10 ώρες. Κατά τη διάρκεια της άτυπης κράτησής τους, δήλωσαν επανειλημμένα στην αστυνομία ότι αντιμετωπίζουν πολιτική δίωξη στην Τουρκία και ότι επιθυμούν να καταθέσουν αίτημα άσυλου, αλλά δεν έλαβαν καμία απάντηση.

Χρήση μεταναστών στην επιχείρηση επαναπροώθησης: Η ελληνική αστυνομία πήρε τις ταυτότητες των αιτούντων άσυλο και τις παρέδωσε σε μία ομάδα οπλισμένων ανδρών που οι αιτούντες άσυλο περιέγραψαν ως άτομα που μιλούσαν αφγανική(ές) διάλεκτο(ς) και οι οποίοι λάμβαναν εντολές από έναν Έλληνα αστυνομικό. Τόσο η ομάδα των οπλισμένων ανδρών όσο και ο επικεφαλής τους - ο Έλληνας αστυνομικός - φορούσαν κουκούλες. Η οπλισμένη ομάδα με τις κουκούλες, αφού τους πήρε τα χρήματα, τα κινητά και τα ρούχα, μετέφερε τους αιτούντες άσυλο στην τουρκική όχθη του ποταμού περί τη 13:00. Καθόλο το διάστημα αυτό, η ελληνική αστυνομία ενεργούσε σε

συνεργασία με την οπλισμένη ομάδα με τις κουκούλες, είτε δίνοντάς τους εντολές είτε παρακολουθώντας τους να κακομεταχειρίζονται τους αιτούντες άσυλο χωρίς να επεμβαίνει.

Τι συνέβη μετά την επαναπροώθηση της 24ης Νοεμβρίου: Στις 24 Νοεμβρίου, μετά την επαναπροώθησή τους στην Τουρκία, οι αιτούντες άσυλο **συνελήφθησαν και κρατήθηκαν από τις τουρκικές αρχές.** Στις 6 Δεκεμβρίου, η ελληνική κυβέρνηση απάντησε στο ΕΔΔΑ ότι **«Παρόλες τις προσπάθειες, ο αιτών δεν εντοπίστηκε».** Το ΕΣΠ κατέθεσε προσφυγή ενώπιον του ΕΔΔΑ για παραβίαση των άρθρων 2 παράγραφος 1, 3, 5 παράγραφοι 1(f), 2 & 4 και 13 της Σύμβασης, για λογαριασμό ενός εκ των Τούρκων αιτούντων άσυλο.

VIII. Η υπόθεση ενός Τούρκου αιτούντος άσυλο που επαναπροωθήθηκε από τις Καστανιές στις 29 Νοεμβρίου 2023

Ημερομηνία άφιξης: 29 Νοεμβρίου 2023

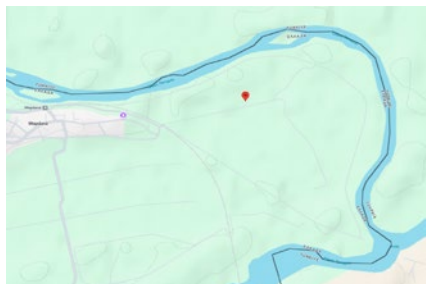
Ημερομηνία Ασφαλιστικών Μέτρων ΕΔΔΑ: 29 Νοεμβρίου 2023

Ημερομηνία επιχείρησης επαναπροώθησης: 29 Νοεμβρίου 2023

Σχετική προσφυγή ενώπιον του ΕΔΔΑ: κατατέθηκε στις 14 Φεβρουαρίου 2024

Επικαλούμενες παραβιάσεις της Σύμβασης: άρθρ. 2§1, 3, 5§ 1(f), 2 και 4, 13 ΕΣΔΑ

Ουσιώδεις πτυχές της υπόθεσης: χρήση μεταναστών ως βοηθών των αρχών στην επιχείρηση επαναπροώθησης, εξευτελισμός, φυλάκιση στην Τουρκία μετά την επαναπροώθηση

Google maps, συντεταγμένες GPS που κοινοποιήθηκαν από τους αιτούντες άσυλο.

Δύο «συλλαμβάνονται» και ένας κρύβεται αφού πέρασαν πάνω από συρματοπλέγμα στα σύνορα του Έβρου:

Στις 29 Νοεμβρίου 2023, περί τις 13:00, τρεις Τούρκοι αιτούντες άσυλο εισήλθαν στην Ελλάδα αφού πήδηξαν ένα συρματοπλέγμα στα χερσαία σύνορα του Έβρου. Λίγο μετά την άφιξή τους, άκουσαν πυροβολισμό από την ελληνική πλευρά των συνόρων. Οι δύο από αυτούς έπεσαν στο έδαφος για να προστατευτούν, αλλά μετά από λίγο συνελήφθησαν από άγνωστους άνδρες. Ο τρίτος παρακολούθησε τη σκηνή από απόσταση και έτρεξε να κρυφτεί στο δάσος. Ενόςω κρυβόταν, επικοινώνησε με το ΕΣΠ μέσω WhatsApp στις 5:51 ζητώντας νομική συνδρομή για την πρόσβασή του στη διαδικασία ασύλου. Κοινοποίησε, επίσης, βίντεο με τα προσωπικά του στοιχεία και το φόβο δίωξής του στην Τουρκία. Περί τις 10.00, το κινητό του τηλέφωνο απενεργοποιήθηκε και η επικοινωνία δεν κατέστη περαιτέρω δυνατή. Την ίδια ημέρα, η σύζυγός του επικοινωνήσε με το ΕΣΠ και παρείχε περισσότερα οπτικοακουστικά στοιχεία για την παρουσία του συζύγου της στην Ελλάδα.

Ειδοποίηση των αρμόδιων αρχών: Στις 10:06, το ΕΣΠ απέστειλε έγγραφο στις ελληνικές αρχές, ζητώντας επιβεβαίωση της

σύλληψης των δύο αιτούντων άσυλο στις Καστανιές Έβρου, ενημερώνοντας για την παρουσία τρίτου ατόμου στην υποδεικνυόμενη περιοχή κοντά στις Καστανιές και ζητώντας την πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου και για τα τρία άτομα, λόγω του φόβου δίωξής τους στην Τουρκία. Μετά από τηλεφωνική παρέμβαση των δικηγόρων του ΕΣΠ, το Τμήμα Συνοριακής Φύλαξης Ορεστιάδας απάντησε ότι οι τρεις αιτούντες άσυλο δεν είχαν συλληφθεί ποτέ. Την ίδια ημέρα, στις 13:33, το ΕΣΠ αιτήθηκε ενώπιον του ΕΔΔΑ την έκδοση ασφαλιστικών μέτρων για τον αιτούντα άσυλο που κρυβόταν στο δάσος και είχε επικοινωνήσει με το ΕΣΠ. Στις τηλεφωνικές επικοινωνίες που ακολούθησαν τις επόμενες ώρες, η αστυνομία επέμενε ότι οι αιτούντες άσυλο δεν βρέθηκαν και δεν είχε γίνει καμία σύλληψη. Στις 17:58, όταν το ΕΔΔΑ εξέδωσε την απόφαση ασφαλιστικών μέτρων, ήταν ήδη πολύ αργά, καθώς, όπως το ΕΣΠ θα ανακάλυπτε αργότερα, ο αιτών άσυλο είχε επαναπροωθηθεί στην Τουρκία, όπως περιγράφεται στη συνέχεια λεπτομερώς.

Εμφανίστηκε οικειοθελώς ενώπιον της αστυνομίας και ξυλοκοπήθηκε:

Σύμφω-να με τη μαρτυρία που ο αιτών άσυλο μεταγενέστερα μοιράστηκε με το ΕΣΠ, στις 29 Νοεμβρίου, περί τις 9:30, λίγο μετά την επικοινωνία του με το δικηγόρο του ΕΣΠ, αποφάσισε να βγει από το δάσος. Κατευθυνόταν προς τις παρακείμενες σιδηροδρομικές γραμμές, όταν, μετά από 5 λεπτά περπάτημα, είδε την αστυνομία. Ήταν 6-7 αστυνομικοί, όλοι με στρατιωτική ενδυμασία εκτός από έναν που φορούσε μπλε στολή, όλοι με κουκούλες full face και φαινομενικά άοπλοι. Στέκονταν μπροστά από ένα λευκό τζιπ αγροτικού τύπου (pick-up) με λευκό μουςαμά, ενώ παραπέρα

βρισκόταν ένα μικρό βαν. Ο αιτών άσυλο προσέγγισε την αστυνομία οικειοθελώς, για να ζητήσει άσυλο. Ωστόσο, αντί να ακολουθηθεί οποιαδήποτε επίσημη διαδικασία, μόλις εμφανίστηκε, τον έδειραν. Ένας από τους αστυνομικούς τον γρονθοκόπησε στα πλευρά και το στήθος και τον κλώτσησε στην κοιλιά και τα πόδια, ενώ οι υπόλοιποι παρακολουθούσαν. Ο ξυλοκοπημένος αιτών άσυλο ρωτήθηκε σε σπατά τουρκικά από πού ήταν και υποχρεώθηκε να μπει στο λευκό τζιπ αγροτικού τύπου (pick-up).

Αλλαγή οχήματος και μεταφορά στην όχθη του ποταμού / χρήση μεταναστών ως βοηθών των αρχών:

Μετά από διαδρομή 45 λεπτών, σταμάτησαν και άλλαξαν όχημα, και ο αιτών άσυλο εξαναγκάστηκε να επιβιβαστεί σε ένα μπλε, σκουριασμένο μίνι βαν χωρίς πινακίδες κυκλοφορίας. Μέσα στο μίνι βαν υπήρχαν επτά μασκοφόροι άνδρες, που ο αιτών περιέγραψε ως άτομα που μιλούσαν αφγανική διάλεκτο και αραβικά, συνεργαζόμενοι με τις ελληνικές αρχές. Όταν ο αιτών άσυλο ρώτησε πού κατευθύνονταν, δύο αστυνομικοί και τρεις από τους μασκοφόρους άνδρες απάντησαν ότι τον πήγαιναν στην Αθήνα. Προσπάθησε να αρχίσει συνομιλία με τους μασκοφόρους και τους παρακάλεσε να του επιτρέψουν να επικοινωνήσει με τη σύζυγό του στην Τουρκία. Μάλιστα, αφού τους έδωσε τον αριθμό τηλεφώνου της, εκείνοι την κάλεσαν και της είπαν ψέματα ότι τον πήγαιναν στο αστυνομικό τμήμα.

«Η διαδρομή κράτησε περίπου 10 λεπτά. Το μίνι βαν οδηγούσαν δύο αστυνομικοί χωρίς μάσκες, ντυμένοι με μπλε στολές με διακριτικά, χειροπέδες, όπλα, ασυρμάτους και όλα

τα αξεσουάρ ενός αστυνομικού. [...] Όταν το μίνι βαν έφτασε στην όχθη του ποταμού, οι δύο ένστολοι αστυνομικοί κοίταζαν με κιάλια απέναντι προς την Τουρκία. Επικοινωνούσαν με ασύρματο. Βρισκόμουν στο πίσω μέρος του βαν με τους επτά [μετανάστες – βοηθούς των αρχών].... Αυτοί οι επτά μασκοφόροι άνδρες πήραν όλα τα υπάρχοντά μου και μιλούσαν τουρκικά και κουρδικά μαζί μου. Τους ικέτευα να μη με στείλουν απέναντι από τα σύνορα, καθώς αντιμετώπιζα πολιτική δίωξη.»

Μαρτυρία του Τούρκου αιτούντος άσυλο

Μόλις έφτασαν στην όχθη του ποταμού, οι μασκοφόροι μετανάστες, βοηθοί των ελληνικών αρχών, τράβηξαν φωτογραφία της ταυτότητας του αιτούντος και, στη συνέχεια, τον εξανάγκασαν να επιβιβαστεί σε μια μαύρο-γκρι φουσκωτή βάρκα, με την οποία τον μετέφεραν στην τουρκική όχθη περί τις 12:00 μ.μ.

Τι συνέβη μετά την επαναπροώθηση της 29ης Νοεμβρίου: Στις 29 Νοεμβρίου 2023, ο αιτών άσυλο βρέθηκε σε τουρκικό έδαφος. Ένιωθε έντονο άγχος και φόβο για το ενδεχόμενο να συλληφθεί και να κρατηθεί από τις τουρκικές αρχές, όπως είχε συμβεί στο παρελθόν. Έκανε ωτοστόπ σε ένα φορτηγό, το οποίο τον άφησε στο κέντρο της Αδριανούπολης, όπου παρέμεινε κρυμμένος για λίγες μέρες. Στις 6 Δεκεμβρίου 2023, η ελληνική κυβέρνηση απάντησε στο Δικαστήριο ότι «Παρόλες τις προσπάθειες, τα πρόσωπα αυτά, συμπεριλαμβανομένου του αιτούντος, δεν εντοπίστηκαν.» Στις 15 Δεκεμβρίου 2023, ο Τούρκος αιτών άσυλο **κατάφερε να ει-σέλθει ξανά στην Ελλάδα** και ενημέρωσε

το ΕΣΠ για την παρουσία του στη Νέα Βύσσα Έβρου μαζί με άλλους εννέα Τούρκους αιτούντες άσυλο. Το ΕΣΠ απέστειλε επιστολή στις αρμόδιες αρχές ζητώντας την πρόσβασή τους στη διαδικασία ασύλου. Την ίδια μέρα, η συνοριοφυλακή (ΤΣΦ) Ορεστιάδας απάντησε ότι οι 10 Τούρκοι αιτούντες άσυλο, συμπεριλαμβανομένου του αιτούντος, συνελήφθησαν επίσημα. Μετά την καταγραφή της αίτησης ασύλου του, κατέθεσε προσφυγή ενώπιον του ΕΔΔΑ κατά της Ελλάδας για παραβίαση των άρθρων 2, 3, 5 και 13 της Σύμβασης.

ΙΧ. Η υπόθεση ενός Τούρκου και ενός Ιρακινού αιτούντων άσυλο που επαναπροωθήθηκαν από το χωριό Λαγυνά στο Σουφλί την 1η Δεκεμβρίου 2023

Ημερομηνία άφιξης: 1η Δεκεμβρίου 2023

Ημερομηνία Ασφαλιστικών Μέτρων ΕΔΔΑ: χορηγήθηκαν την 1η Δεκεμβρίου 2023 και για τους 2 Τούρκους αιτούντες άσυλο

Ημερομηνία επιχείρησης επαναπροώθησης: 1η Δεκεμβρίου 2023

Σχετική προσφυγή ενώπιον του ΕΔΔΑ: κατατέθηκε στις 23 Φεβρουαρίου 2024 για λογαριασμό 1 Τούρκου αιτούντα [κοινή νομική εκπροσώπηση με RSA]

Επικαλούμενες παραβιάσεις της Σύμβασης: άρθ. 2§1, 3, 5§ 1(f), 2 και 4, 13 ΕΣΔΑ

Ουσιώδεις πτυχές της υπόθεσης: χρήση αποθήκης και μεταναστών στην επιχείρηση επαναπροώθησης, άτυπη κράτηση μέσα σε βαν, σωματική έρευνα με αφαίρεση ρούχων σε δημόσια θέα, κατ' οίκον περιορισμός στην Τουρκία μετά την επαναπροώθηση

Google maps, συντεταγμένες GPS που κοινοποιήθηκαν από τους αιτούντες άσυλο.

Άφιξη 2 Τούρκων αιτούντων άσυλο στην περιοχή του Σουφλίου:

Την 1η Δεκεμβρίου 2023, περί τις 11:30, δύο αιτούντες άσυλο εισήλθαν στην Ελλάδα διασχίζοντας τα χερσαία σύνορα του ποταμού Έβρου. Άρχισαν να περπατούν για περίπου μία ώρα, προκειμένου να φτάσουν στο πλησιέστερο χωριό. Την ίδια ημέρα, η σύζυγος του Τούρκου αιτούντος άσυλο απέστειλε email σε αρκετές οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένου του ΕΣΠ, ζητώντας νομική συνδρομή για τον άντρα της για την πρόσβασή του στη διαδικασία ασύλου, εκφράζοντας ταυτόχρονα φόβο για τη ζωή του, καθώς είχε εξαφανιστεί.

Χορήγηση ασφαλιστικών μέτρων από το ΕΔΔΑ:

Την ίδια ημέρα, οι δικηγόροι απέστειλαν επιστολή στις αρμόδιες αρχές σχετικά με την υπόθεση, κοινοποιώντας την τοποθεσία των αιτούντων άσυλο, ζητώντας ενημέρωση για το αν βρίσκονται υπό κράτηση και αιτούμενοι την καταγραφή της αίτησης ασύλου τους. Επιπλέον, επικοινωνήσαν επανειλημμένα τηλεφωνικά με τις αρμόδιες αστυνομικές αρχές, συμπεριλαμβανομένων του Τμήματος Συνοριοφυλακής Φύλαξης (ΤΣΦ) Σουφλίου και του Περιφερειακού Κέντρου

Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Συνόρων και Μετανάστευσης Αλεξανδρούπολης (ΠΕ.Κ.Ο.ΔΙ.Σ.ΜΕ), αλλά όλες αρνήθηκαν τη σύλληψη των αιτούντων άσυλο. Την ίδια μέρα, το ΕΔΔΑ εξέδωσε απόφαση ασφαλιστικών μέτρων υποδεικνύοντας στην ελληνική κυβέρνηση να «εντοπίσει τους αιτούντες, να μην τους απομακρύνει από την Ελλάδα, να τους παράσχει τροφή, νερό και ιατρική βοήθεια και να τους δώσει πρόσβαση στις διαδικασίες διεθνούς προστασίας». Μόνο την επόμενη μέρα οι δικηγόροι ενημερώθηκαν για την τύχη των εξαφανισμένων αιτούντων άσυλο.

Τι συνέβη στην πραγματικότητα;

[άτυπη] σύλληψη από την αστυνομία:

Σύμφωνα με τη μαρτυρία του Τούρκου αιτούντος άσυλο προς το ΕΣΠ σε μεταγενέστερο χρόνο, την 1η Δεκεμβρίου 2023, περί τις 12:30 μ.μ., οι δύο Τούρκοι αιτούντες άσυλο μόλις είχαν δει έναν Έλληνα αγρότη, όταν μέσα σε λιγότερο από δύο λεπτά εμφανίστηκαν οι ελληνικές αρχές. Ήταν περίπου 8 άνδρες χωρίς μάσκες που φορούσαν στολές παραλλαγής και μπότες, κρατούσαν γκλοπ στα χέρια τους και είχαν μαχαίρια στη ζώνη τους. Έφτασαν με δύο στρατιωτικά τζιπ παραλλαγής χωρίς πινακίδες και είχαν ασύρματο. Όταν οι ελληνικές αρχές συνειδητοποίησαν ότι ο αιτών τους βιντεοσκοπούσε, φόρεσαν τις μάσκες τους και του άρπαξαν βίαια το κινητό τηλέφωνο από τα χέρια του, διακόπτοντας κάθε επικοινωνία με τον έξω κόσμο. Οι αρχές κατάσχεσαν, επίσης, παράνομα την ταυτότητά του, την άδεια οδήγησης και τις τραπεζικές του κάρτες. Στη συνέχεια, κατέφθασε ένα λευκό αγροτικού τύπου όχημα της αστυνομίας με έναν αστυνομικό ντυμένο με πράσινη στολή, που είχε όπλο και φορητό ασύρματο στη ζώνη του.

Κατά τη διάρκεια της σύλληψης των δύο Τούρκων αιτούντων άσυλο, οι αξιωματικοί μιλούσαν τόσο στον ασύρματο όσο και στο τηλέφωνο. Ο αιτών άσυλο ανέφερε επανειλημμένα στις αρχές στα αγγλικά ότι είχε καταδικαστεί για πολιτικούς λόγους στην Τουρκία, ότι ήθελε να υποβάλει αίτηση ασύλου στην Ελλάδα και τους ικέτευσε για προστασία. Οι αρχές δεν έδωσαν καμία σημασία στο αίτημά του για άσυλο. Στη συνέχεια, οι δύο Τούρκοι αιτούντες άσυλο εξαναγκάστηκαν να μπουν στο “τρέιλερ” [πίσω μέρος/χώρο φόρτωσης] του αστυνομικού οχήματος.

Χρήση αποθήκης και χρήση μεταναστών στην επιχείρηση επαναπροώθησης:

Εν συνεχεία, μεταφέρθηκαν σε μια αρκετά μεγάλη αποθήκη, όπου υπήρχε ένα επίσημο λευκό και μπλε αστυνομικό όχημα με ελληνικά γράμματα και φάρο στην οροφή. Δίπλα στην αποθήκη, υπήρχε ένα μικρό παράπηγμα με γεννήτρια, όπου -σύμφωνα με τον αιτούντα άσυλο- έμεναν μετανάστες. Ο αιτών άσυλο είδε επίσης δύο φουσκωτές βάρκες έξω από την αποθήκη, σε μια γωνία.

Σωματική έρευνα με αφαίρεση ρούχων και κράτηση μέσα στο βαν:

Δύο αστυνομικοί με φαιοπράσινες στολές, υπέβαλαν τους αιτούντες άσυλο σε σωματική έρευνα με αφαίρεση των ρούχων τους υπό εξευτελιστικές συνθήκες. Σύμφωνα με τον αιτούντα άσυλο:

«Μας διέταξαν να κατεβάσουμε τα παντελόνια μας μέχρι τα γόνατα και μας έψαξαν - ακόμη και μέσα στα εσώρουχά μας - με εξευτελιστικό τρόπο, σε δημόσια θέα. Νιώσαμε ταπεινωμένοι και τελείως αβοήθητοι.»

Μετά την ταπεινωτική σωματική έρευνα, έξι άνδρες χωρίς μάσκες, που περιγράφονταν από έναν Αφγανό θύμα επαναπροώθησης ως “Πακιστανοί” και δρούσαν υπό τις εντολές και τον έλεγχο των ελληνικών αρχών, πήραν τα ρούχα, τις τσάντες και τα κορδόνια των παπουτσιών τους και τα τοποθέτησαν σε άλλες μεγάλες τσάντες. Έπειτα, οι αιτούντες άσυλο εξαναγκάστηκαν να μπουν σε ένα κλειστό λευκό βαν μαζί με πέντε ακόμη αιτούντες άσυλο (έναν Αφγανό και τέσσερις Σύρους), τους οποίους έβλεπαν για πρώτη φορά. Και οι επτά αιτούντες άσυλο κρατήθηκαν περιορισμένοι μέσα στο βαν για περίπου 5 ώρες.

«Φωνάζαμε για νερό. Ασφυκτιούσαμε, καθώς δεν υπήρχε αέρας. Υποφέραμε. Η πόρτα ήταν κλειδωμένη. Μόνο μερικές τρύπες στο κάλυμμα του βαν επέτρεπαν την είσοδο αέρα. Έκανε πολύ κρύο και δεν υπήρχε τρόπος να ζεσταθούμε.»

Κατά τη διάρκεια της de facto κράτησής τους μέσα στο βαν, έγινε αλλαγή βάρεδίας των αστυνομικών και ήρθαν δύο ακόμα αστυνομικοί. Ο αιτών άσυλο παρακάλεσε ξανά για πρόσβαση στο άσυλο και φώναξε για τον φόβο του και τον κίνδυνο πολιτικής δίωξης στην Τουρκία. Οι αστυνομικές αρχές απάντησαν «καθένα πρόβλημα» [στα αγγλικά], αλλά δεν ακολουθήθηκε καμία διαδικασία για την επίσημη σύλληψή τους και την πρόσβασή τους στο άσυλο.

Εξαναγκασμός σε επιβίβαση σε φουσκωτή βάρκα και επαναπροώθηση στην τουρκική όχθη του ποταμού Έβρου: Λίγο μετά τις 16:20, οι έξι άνδρες,

βοηθοί των αρχών, επιβιβάστηκαν στο βαν, φέροντας μαζί τους μια φουσκωτή βάρκα. Στη συνέχεια, το βαν -οδηγούμενο από δύο αστυνομικούς μπροστά- άρχισε να κινείται και, όταν έφτασαν σε μια τοποθεσία κοντά στην όχθη του ποταμού Έβρου, οι ελληνικές αρχές εξαναγκάσαν τους αιτούντες άσυλο να βγουν έξω και να περπατήσουν προς την όχθη. Περίπου 10 άτομα συνολικά συμμετείχαν στην επαναπροώθηση: τέσσερις αστυνομικοί, που είχαν την ευθύνη της επιχείρησης, και έξι άνδρες (που περιεγράφηκαν από τον αιτούντα ως «Πακιστανοί») οι οποίοι ενεργούσαν υπό τις εντολές των εν λόγω αστυνομικών. Ο αιτών άσυλο παρατήρησε περίπου πέντε ακόμη αξιωματικούς με στρατιωτικά ρούχα (παραλλαγής) και μεγάλα όπλα, οι οποίοι κρύβονταν λίγο πιο μακριά κοντά στα δέντρα, παρακολουθώντας την παράνομη επιχείρηση. Τέσσερις από τους βοηθούς εξαναγκάσαν τον Τούρκο αιτούντα άσυλο να επιβιβαστεί στη φουσκωτή βάρκα. Προσπαθούσε και πάλι να μιλήσει και να ζητήσει βοήθεια, αλλά οι άνδρες του φώναζαν και τον έσπρωχναν. Τελικά, αναγκάστηκε να επιβιβαστεί στην υπερφορτωμένη φουσκωτή βάρκα, μαζί με τους πέντε αιτούντες άσυλο και τέσσερις βοηθούς των αρχών, χωρίς κανένα εξοπλισμό διάσωσης. Περί τις 18:00, είχαν μεταφερθεί στην τουρκική όχθη του ποταμού.

Τι συνέβη μετά την επαναπροώθηση της 1ης Δεκεμβρίου: Σύμφωνα με τη μαρτυρία του Τούρκου αιτούντος άσυλο, μετά την άτυπη αναγκαστική επιστροφή του, κρύφτηκε σε ένα μικρό τουρκικό χωριό απέναντι από τον Έβρο. Περίπου στις 2:30 την επόμενη μέρα, **συνελήφθη από τις τουρκικές αρχές. Στη συνέχεια, τέθηκε υπό κράτηση** με απόφαση του Ποινικού

Δικαστηρίου της Κωνσταντινούπολης. Στις 8 Δεκεμβρίου 2023, το ΕΣΠ απέστειλε στο ΕΔΔΑ τη μαρτυρία των αιτούντος άσυλο με λεπτομέρειες για την επαναπροώθησή του. Η ελληνική κυβέρνηση αρνήθηκε το περιστατικό ως συνήθως, απαντώντας στο Δικαστήριο ότι «*Παρόλες τις προσπάθειες, οι αιτούντες δεν εντοπίστηκαν*». Στις 23 Φεβρουαρίου 2024, κατατέθηκε προσφυγή κατά της Ελλάδας ενώπιον του ΕΔΔΑ για παραβίαση των άρθρων 2 §1, 3, 5 §1(f), 2 και 4, 13 της Σύμβασης. Κατά την ημερομηνία σύνταξης της παρούσας, ο Τούρκος αιτών άσυλο - προσφεύγων παραμένει υπό κράτηση και **υποφέρει από ψυχολογικά προβλήματα που σχετίζονται με την αναγκαστική εξαφάνισή του και τα βασανιστήρια που υπέστη τόσο στην Τουρκία όσο και στην Ελλάδα.**

4. ΑΝΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ ΓΙΑ ΕΠΑΝΑΠΡΟΩΘΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΙΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Η υποχρέωση των κρατών μελών της ΕΕ να διεξάγουν αποτελεσματικές έρευνες για καταγγελίες παραβίασης θεμελιωδών δικαιωμάτων απορρέει από το Άρθρο 19 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτό απαιτεί από τα κράτη μέλη να προβλέπουν τα ένδικο βοηθήματα και μέσα που

είναι αναγκαία για να διασφαλίζεται η πραγματική δικαστική προστασία στους τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης.

Ο **Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA)**, στις παρατηρήσεις που υπέβαλε στο πλαίσιο της εκπόνησης της έκθεσης του 2024 για το Κράτος Δικαίου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, τόνισε τον ευρύτερο αντίκτυπο της αναποτελεσματικής δικαστικής προστασίας απέναντι σε εκτεταμένες παραβιάσεις δικαιωμάτων στα σύνορα της ΕΕ, οι οποίες ενέχουν κίνδυνο για τον σεβασμό του κράτους δικαίου, όπως κατοχυρώνεται στο Άρθρο 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Επιπλέον, στην τελευταία έκθεσή του 2024 με τίτλο «*Οδηγίες για τη διερεύνηση φερόμενης κακομεταχείρισης στα σύνορα*», ο FRA αναφέρει ότι οι παραβιάσεις θεμελιωδών δικαιωμάτων στα χερσαία και θαλάσσια σύνορα της ΕΕ συχνά δεν αναφέρονται και ότι οι έρευνες για αυτές τις παραβιάσεις οφείλουν να είναι πιο αποτελεσματικές.

Ο Έλληνας **Συνήγορος του Πολίτη**, στο πλαίσιο της ειδικής αρμοδιότητάς του ως Εθνικός Μηχανισμός Διερεύνησης Περιστατικών Αυθαιρεσίας στα σώματα ασφαλείας, επισημαίνει την «*επίμονη απροθυμία των πειθαρχικών οργάνων των αρχών επιβολής του νόμου να διερευνήσουν τέτοια περιστατικά [επαναπροωθήσεων]*» και τις «*επαναλαμβανόμενες ελλείψεις που εμποδίζουν την αποτελεσματικότητα και τη συνέπεια των ελάχιστων ερευνών που ξεκινούν*».⁷⁵

⁷⁵

Συνήγορος του Πολίτη, Παρέμβαση Τρίτου του Συνηγόρου του Πολίτη, διαθέσιμη [στα αγγλικά] στο:

4.1. Ούτε μία υπόθεση επαναπροώθησης ενώπιον των ελληνικών δικαστηρίων

Παρά τις πολυάριθμες αναφορές για επαναπροωθήσεις χιλιάδων αιτούντων άσυλο, τις καταγεγραμμένες μαρτυρίες των θυμάτων, καθώς και τις καταθέσεις μαρτύρων και τα οπτικοακουστικά αποδεικτικά στοιχεία σε ορισμένες περιπτώσεις, ούτε μία υπόθεση επαναπροώθησης δεν έχει εκδικαστεί σε ελληνικό δικαστήριο, επιβεβαιώνοντας σε μεγάλο βαθμό την αναποτελεσματικότητα των ερευνών για παραβιάσεις δικαιωμάτων που φέρονται να διαπράχθηκαν από τις ελληνικές αρχές στα εξωτερικά χερσαία και θαλάσσια σύνορα της ΕΕ.

Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία που κατέθεσε ο Υπουργός Δικαιοσύνης στη Βουλή, όλες οι υποθέσεις για τις οποίες έχει ξεκινήσει ποινική έρευνα από τους Εισαγγελείς των εγχώριων Δικαστηρίων (κατόπιν υποβολής μήνυσης ή αυτεπάγγελτα⁷⁶) είτε έχουν αρχειοθετηθεί από τον/την αρμόδιο/α Εισαγγελέα μετά τη διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης (δεν έχει ασκηθεί ποινική δίωξη κατά ατόμων των σωμάτων επιβολής του νόμου ή άλλων ορισμένων προσώπων

και, επομένως, καμία υπόθεση δεν έχει παραπεμφθεί προς εκδίκαση σε ποινικό δικαστήριο⁷⁷) είτε εκκρεμούν ακόμη.⁷⁸ Ομοίως, δεν έχουν απαγγελθεί ποινικές κατηγορίες σε καμία από τις εξεταζόμενες υποθέσεις που αφορούν σε πιθανή ποινική ευθύνη του προσωπικού της ελληνικής ακτοφυλακής.⁷⁹

Ειδικότερα:

Σύμφωνα με την επιστολή του τότε Γενικού Γραμματέα Μεταναστευτικής Πολιτικής της Ελλάδας προς τον Γενικό Διευθυντή Μετανάστευσης και Εσωτερικών Υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, 21 Φεβρουαρίου 2024:

«Από το 2020, οι Εισαγγελείς στην Ελλάδα [που έχουν δικαιοδοσία επί των στελεχών της ελληνικής αστυνομίας] έχουν ξεκινήσει 79 έρευνες για αναφορές/καταγγελίες [επαναπροωθήσεων], συνολικά. Από αυτές τις 79 υποθέσεις: 48 υποθέσεις έχουν κλείσει, 15 υποθέσεις βρίσκονται στο στάδιο της προκαταρκτικής εξέτασης, εννέα (9) υποθέσεις έχουν διαβιβαστεί σε άλλες αρμόδιες υπηρεσίες και επτά (7) υποθέσεις εκκρεμούν.»⁸⁰

<https://tinyurl.com/52c7mke2>

⁷⁶ Σύμφωνα με τον Ελληνικό Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, ο Εισαγγελέας κινεί ποινική δίωξη όταν λάβει πληροφορίες ότι διαπράχθηκε ποινικό αδίκημα. Η βασική πηγή πληροφόρησης είναι συνήθως ένα πρόσωπο που υποβάλλει μήνυση, δηλώνοντας τα γεγονότα που συνιστούν ποινικό αδίκημα και τους υποτιθέμενους δράστες. Ο Εισαγγελέας μπορεί επίσης να κινήσει ποινική δίωξη αυτεπάγγελα (ήτοι με δική του πρωτοβουλία) για οιοδήποτε ποινικό αδίκημα πληροφορείται με άλλο τρόπο, π.χ. από άλλες δημόσιες αρχές, τον τύπο, κτλ.

⁷⁷ Υπήρξαν ορισμένες υποθέσεις που τέθηκαν στο αρχείο αγνώστων δραστών (ασκήθηκε ποινική δίωξη κατά αγνώστων προσώπων).

⁷⁸ Απάντηση του Υπουργού Δικαιοσύνης στην Κοινοβουλευτική Ερώτηση υπ. αρ. 6153/31-07-2024, διαθεσίμη στο: <https://tinyurl.com/yc26wd57>

⁷⁹ Απάντηση του Υπουργού Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής στην Κοινοβουλευτική Ερώτηση υπ. αρ. 6153/31-07-2024, 22 Αυγούστου 2024, διαθεσίμη στο: <https://tinyurl.com/yftc487u>

⁸⁰ Απάντηση του Γενικού Γραμματέα Μεταναστευτικής Πολιτικής της Ελλάδας, όπως διαβιβάστηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μετά από κοινοβουλευτική ερώτηση προς τις ελληνικές αρχές σχετικά την διερεύνηση καταγγελιών επαναπροώθησης, 21 Φεβρουαρίου 2024, διαθεσίμη [στα αγγλικά] στο: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2024-000150-ASW-ANN02_EN.pdf

Σύμφωνα με τον Υπουργό Εθνικής Άμυνας σε απάντησή του σε κοινοβουλευτική ερώτηση, 18 Οκτωβρίου 2024:

«στην Εισαγγελία του Ναυτοδικείου Πειραιά, από την 01-01-2019 μέχρι και σήμερα, έχουν διερευνηθεί εκατόν είκοσι πέντε (125) υποθέσεις αναφορικά με ποινικές ευθύνες λιμενικών οργάνων ή στρατιωτικών του Πολεμικού Ναυτικού για καταγελλόμενες παράνομες επαναπροωθήσεις αλλοδαπών. Από αυτές, εκατόν έξι (106) έχουν τεθεί στο αρχείο με Διάταξη ή Πράξη Εισαγγελέων του Ναυτοδικείου Πειραιά, δεκαπέντε (15) εκκρεμούν, ενώ τέσσερις (4) υποθέσεις έχουν διαβιβασθεί λόγω αρμοδιότητας σε έτερες Εισαγγελίες της ελληνικής επικράτειας. Καμία υπόθεση από τις ανωτέρω δεν έχει οδηγηθεί μέχρι σήμερα σε άσκηση ποινικής δίωξης.»⁸¹

Ταυτόχρονα, την 1η Ιανουαρίου 2024, εκκρεμούσαν 31 υποθέσεις ενώπιον του ΕΔΔΑ που αφορούν σε καταγελλόμενη κακομεταχείριση στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ σε 8 κράτη μέλη: Κροατία, Κύπρο, Ελλάδα, Ουγγαρία, Ιταλία, Λετονία, Λιθουανία και Πολωνία. Από αυτές τις 31 υποθέσεις που κοινοποιήθηκαν, οι 9 είναι υποθέσεις που εκκρεμούν ενώπιον του ΕΔΔΑ κατά της Ελλάδας, στις οποίες 9 συμπεριλαμβάνονται περισσότερες από 30 προσφυγές, καθώς κάποιες προσφυγές θα εξεταστούν από κοινού από το Δικαστήριο.

4.2. Υποθέσεις επαναπροωθήσεων ενώπιον του ΕΔΔΑ — Δεν ερευνήθηκαν αποτελεσματικά από τις ελληνικές αρχές

Κατά τη διάρκεια του προηγούμενου έτους, εκτός από την κατάθεση νέων προσφυγών ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΔΑ) για επαναπροωθήσεις που καταγγέλλθηκαν το 2023, υπήρξαν σημαντικές δικαστικές εξελίξεις σε υποθέσεις επαναπροωθήσεων προηγούμενων ετών, οι οποίες εκπροσωπήθηκαν νομικά από το ΕΣΠ ή από κοινού με άλλες οργανώσεις νομικής συνδρομής:

→ Στις 26 Ιανουαρίου 2023, το ΕΔΔΑ εξέδωσε μια σημαντική **απόφαση** στην υπόθεση **Β.Υ. κατά Ελλάδας**, καταδικάζοντας την Ελλάδα για την αποτυχία της να διερευνήσει αποτελεσματικά τη βίαιη εξαφάνιση και παράνομη απομάκρυνση ενός Τούρκου αιτούντος άσυλο από την επικράτειά της το 2013 (βλ. υποκεφάλαιο Α κάτωθι).⁸²

→ Τον Δεκέμβριο του 2023, μετά την αναποτελεσματική εγχώρια ποινική έρευνα της υπόθεσης, το ΕΣΠ υπέβαλε **προσφυγή ενώπιον του ΕΔΔΑ** σχετικά με περιστατικό επαναπροώθησης⁸³ που έλαβε χώρα στη Λέσβο το Φεβρουάριο του 2021 μετά την είσοδο των αιτούντων άσυλο σε κυβερνητική δομή (βλ. υποκεφάλαιο Β κάτωθι).

⁸¹ Υπουργός Εθνικής Άμυνας, Απάντηση στην Κοινοβουλευτική Ερώτηση 6153/31-7-2024, 18 Οκτωβρίου 2024, διαθέσιμη στο: <https://tinyurl.com/mwy86aj7>

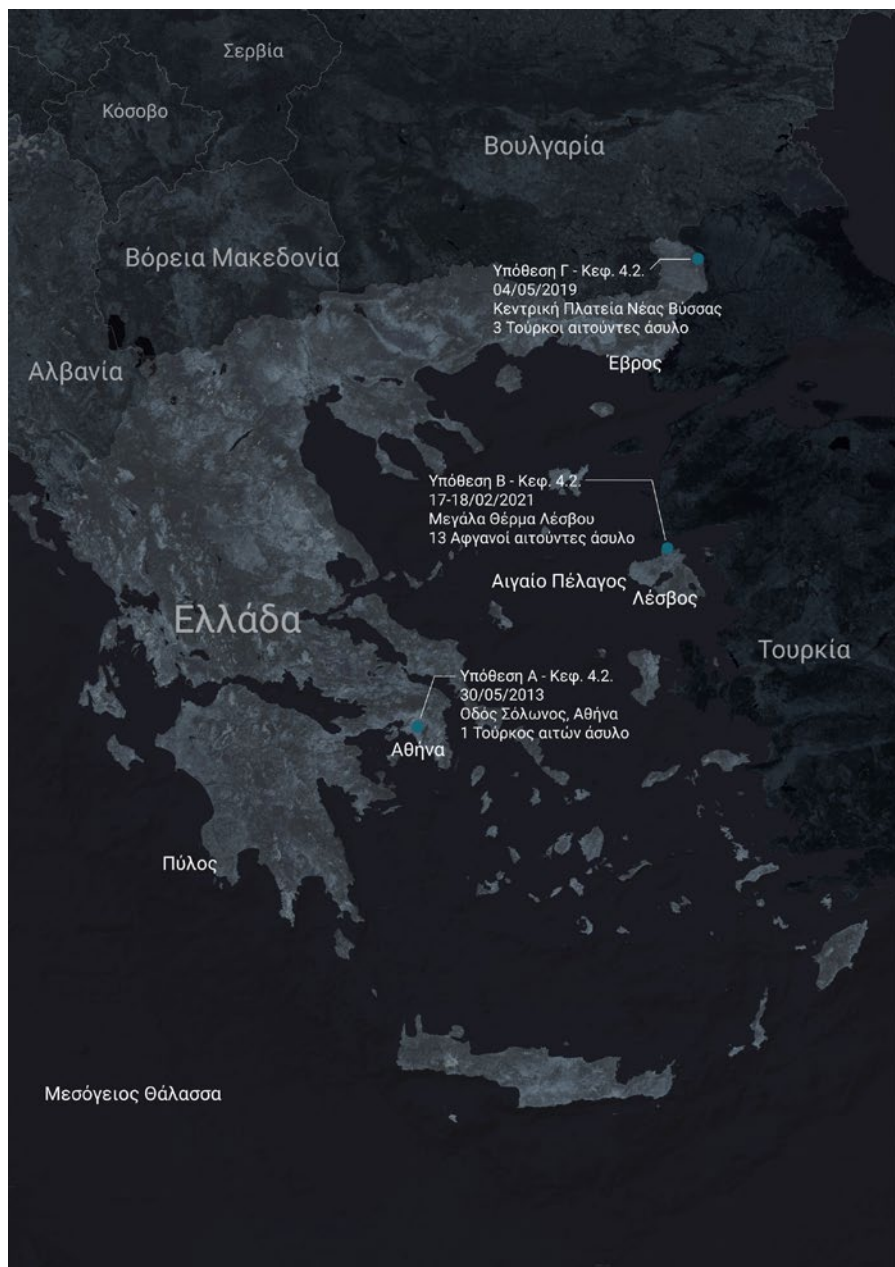
⁸² Απόφαση ΕΔΔΑ για την υπόθεση Β.Υ. κατά Ελλάδας – Προσφυγή 60990/14, 26 Ιανουαρίου 2023, διαθέσιμη [στα Γαλλικά] στο: <https://tinyurl.com/mu6xc6x7>.

⁸³ Για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με το περιστατικό επαναπροώθησης, βλέπε Κεφάλαιο «4. Παράνομη επαναπροώθηση μετά την είσοδο σε κρατική δομή στη Λέσβο» στην έκθεση του ΕΣΠ «Στα σύνορα της Ευρώπης: Μετάφραση ατιμωρησίας και ποινικοποίησης», σελ. 36-39.

→ Στις 4 Ιουνίου 2024, το ΕΔΔΑ διεξήγαγε **δημόσια προφορική ακρόαση**⁸⁴ για την εξέταση της υπόθεσης **Α.Ε. κατά Ελλάδας**, που αφορά στην επαναπροώθηση μιας Τουρκάλας γυναίκας το 2019 (βλ. υποκεφάλαιο Γ κάτωθι).

Κοινός παρονομαστής των τριών αυτών υποθέσεων που εκκρεμούν ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων είναι ότι οι εγχώριες ποινικές υποθέσεις έκλεισαν μετά τη διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης και δεν ασκήθηκε ποινική δίωξη κατά των στελεχών των σωμάτων ασφαλείας ή άλλων ορισμένων προσώπων, λόγω σοβαρών παραλείψεων στην διερεύνηση των υποθέσεων από τις αρμόδιες αρχές και/ή λόγω απαξίωσης των μαρτυριών των θυμάτων και των διαθέσιμων αποδεικτικών στοιχείων. Πιο συγκεκριμένα:

⁸⁴ ΕΔΔΑ G.R.J. κατά Ελλάδας και Α.Ε. κατά Ελλάδας (προσφυγές υπ.αρ. 15067/21 and 15783/21) ακρόαση – 4 Ιουνίου 2024, διαθέσιμη [στα αγγλικά] στο: <https://www.echr.coe.int/w/g.r.j.-v.-greece-and-a.e.-v.-greece>

Χάρτης 4: Ο χάρτης απεικονίζει τις τοποθεσίες των αιτούντων άσυλο πριν / κατά την έναρξη της επιχείρησης επαναπροώθησης (βλ. Υπόθεση Α - Υπόθεση Γ, παρακάτω).

Α. Καταδίκη της Ελλάδας το 2023 για την αναποτελεσματική έρευνα της απαγωγής από το κέντρο της Αθήνας και παράνομης επιστροφής Τούρκου αιτούντος άσυλο το 2013

Προσφυγή ενώπιον του ΕΔΔΑ: Β.Υ. κατά Ελλάδας, Προσφυγή υπ.αρ. 60990/2014

Στάδιο Διαδικασίας: Έκδοση απόφασης του ΕΔΔΑ κατά Ελλάδας την 26η Ιανουαρίου 2023

Ημερομηνία/Τόπος επιχείρησης επαναπροώθησης: 30 Μαΐου 2013/ Αθήνα
Ουσιώδεις πτυχές της υπόθεσης: η απαγωγή έγινε στο κέντρο της Αθήνας, χρησιμοποιήθηκε αυτοκίνητο με πινακίδες της ελληνικής αστυνομίας
Σχετικές εγχώριες νομικές διαδικασίες: ανάσυρση της οικογραφίας από το αρχείο και συνέχιση της ποινικής διαδικασίας κατόπιν της απόφασης του ΕΔΔΑ

Στις 26 Ιανουαρίου 2023, το ΕΔΔΑ καταδίκασε την Ελλάδα για παραβίαση του Άρθρου 3 της ΕΣΔΑ (απαγόρευση των βασανιστηρίων) στην υπόθεση Τούρκου αιτούντος άσυλο, ο οποίος κατήγγειλε ότι **απήχθη βίαια από το κέντρο της Αθήνας**, μπροστά σε δεκάδες πολίτες, στις 30 Μαΐου 2013⁸⁵. Το θύμα ανέφερε ότι οι απαγωγείς του του έβαλαν μία κουκούλα στο κεφάλι, τον ανάγκασαν να μπει σε ένα αυτοκίνητο και τον επέστρεψαν στην Τουρκία, με την εμπλοκή, σύμφωνα με

την καταγγελία του, και των Τουρκικών αρχών, από τις οποίες και στη συνέχεια συνελήφθη. Η υπόθεση τέθηκε στο αρχείο αγνώστων δραστών από τις ελληνικές ανακριτικές αρχές.

Με την παραπάνω απόφασή του, **το Δικαστήριο καταδίκασε την Ελλάδα για παραβίαση της υποχρέωσης αποτελεσματικής έρευνας κάθε ισχυρισμού περί υποβολής σε βασανιστήρια ή απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση**, κατά το άρθρο 3 της ΕΣΔΑ, που αποτελούσε τη βάση των αιτιάσεων του προσφεύγοντα, ο οποίος μετά την εξαναγκαστική επιστροφή του στην Τουρκία συνελήφθη και φυλακίστηκε, με κατηγορίες περί ένταξης σε εγκληματική οργάνωση, διωκόμενος για τις πολιτικές του πεποιθήσεις.

Το Δικαστήριο έλαβε υπόψη δύο στοιχεία για να δικαιολογήσει την απόφασή του. Πρώτον, παρά το γεγονός ότι διαπισώθηκε ότι η πινακίδα του οχήματος που εμπλέκεται στην απαγωγή του θύματος ανήκε χωρίς αμφιβολία στην ελληνική αστυνομία (στην πραγματικότητα οι ελληνικές αρχές επιβεβαίωσαν, σε έγγραφο, ότι οι πινακίδες ανήκαν στην ελληνική αντιτρομοκρατική υπηρεσία), κανένας αστυνομικός υπάλληλος ή αξιωματούχος της αστυνομίας δεν ανακρίθηκε ποτέ από τις ελληνικές ανακριτικές αρχές σχετικά με το θέμα αυτό και η ταυτότητα των προσώπων που εμπλέκονται στην απαγωγή δεν διερευνήθηκε περαιτέρω. Επιπλέον, δύο αυτόπτες μάρτυρες εξετάστηκαν από τις αρμόδιες ανακριτικές αρχές σχεδόν

⁸⁵

Απόφαση ΕΔΔΑ για την υπόθεση Β.Υ. κατά Ελλάδας – Προσφυγή 60990/14, 26 Ιανουαρίου 2023, διαθέσιμη [στα γαλλικά] στο: <https://tinyurl.com/mu6xc6x7>, ΕΣΠ, Δελτίο Τύπου, διαθέσιμη στο: <https://gcr.gr/el/ecthr-cases-decisions/item/2101-katadiki-tis-elladas-apo-to-edda-gia-paraviasi-tou-arthrou-3-tis-esda-kata-to-diadikastiko-meros-gia-tin-apagogi-toyrkou-politikoy-prosfyga-to-2013-apo-to-kentro-tis-athinas-yopoxreosi-diareynisis/>

οκτώ μήνες μετά την ενημέρωση της Εισαγγελίας για την ύπαρξή τους.

Η υπόθεση εκπροσωπήθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου από το ΕΣΠ, το Δίκτυο Κοινωνικής Υποστήριξης Προσφύγων και Μεταναστών και την Ομάδα Δικηγόρων για τα Δικαιώματα Προσφύγων και Μεταναστών. Μετά την καταδίκη της Ελλάδας από το ΕΔΔΑ για παραβίαση της ΕΣΔΑ στην εν λόγω υπόθεση, **10 χρόνια μετά το περιστατικό, η δικογραφία ανασύρθηκε από το αρχείο και η εγχώρια ποινική έρευνα επανεκκινήθηκε και εκκρεμεί ενώπιον της αρμόδιας ελληνικής εισαγγελίας.**

Β. Προσφυγή του 2023 ενώπιον του ΕΔΔΑ για την αναποτελεσματική έρευνα της «Επαναπροώθησης από τα Μεγάλα Θέρμα» του 2021

Προσφυγή ενώπιον του ΕΔΔΑ: Προσφυγή υπ.αρ. 27/24

Στάδιο Διαδικασίας: εκκρεμεί
Καταγγελλόμενες παραβιάσεις της Σύμβασης: άρθ. 2, 3, 2/3 & 13, 6 ΕΣΔΑ
Ημερομηνία/Τόπος επιχείρησης επαναπροώθησης: 18 Φεβρουαρίου 2021/ Λέσβος

Ουσιώδεις πτυχές της επιχείρησης επαναπροώθησης: η επαναπροώθηση πραγματοποιήθηκε μετά την είσοδο των αιτούντων άσυλο σε κρατική δομή στο νησί.

Σχετικές εγχώριες νομικές διαδικασίες: η υπόθεση τέθηκε στο αρχείο αγνώστων δραστών μετά τη διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης στην Εισαγγελία Πρωτοδικών Μυτιλήνης.

Τον Φεβρουάριο του 2021, η Εισαγγελία Πρωτοδικών Μυτιλήνης ξεκίνησε αυτεπάγγελτη ποινική έρευνα, μετά από δημοσιεύματα για την επαναπροώθηση 13 Αφγανών αιτούντων άσυλο, συμπεριλαμβανομένης μιας εγκύου γυναίκας και 3 παιδιών, κατόπιν της άφιξής τους στη Λέσβο και μετά την είσοδό τους στην κρατική δομή καραντίνας Covid-19 στην τοποθεσία Μεγάλα Θέρμα⁸⁶. Στην ποινική δικογραφία που σχηματίστηκε συμπεριλήφθηκαν και αναφορές τόσο της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) όσο και μη κυβερνητικών οργανώσεων σχετικά με το περιστατικό, οι οποίες περιελάμβαναν μαρτυρίες των θυμάτων. Η προκαταρκτική εξέταση αφορούσε την διερεύνηση των ποινικών αδικημάτων της παράνομης κράτησης, κλοπής, επικίνδυνης σωματικής βλάβης, παράνομης βίας, έκθεσης σε κίνδυνο που μπορεί να προκαλέσει βλάβη ή θάνατο, και παράβασης καθήκοντος, με ρατσιστικά χαρακτηριστικά. Η Εισαγγελία του Αρείου Πάγου παρακολουθούσε επίσης την πορεία της έρευνας.

Το 2022, τρία από τα 13 θύματα επαναπροώθησης κατάφεραν να εισέλθουν ξανά στην Ελλάδα (αυτή τη φορά δεν επαναπροωθήθηκαν αλλά κατεγράφη το αίτημα ασύλου τους) και κατέθεσαν στο πλαίσιο της εκκρεμούς προκαταρκτικής εξέτασης σχετικά με τα ποινικά αδικήματα που διαπράχθηκαν σε βάρος τους κατά τη διάρκεια της επιχείρησης επαναπροώθησης του Φεβρουαρίου 2021. Επιπλέον, υπέβαλαν δήλωση προς υποστήριξη των κατηγοριών. Ωστόσο, υπήρξαν σημαντικές διαδικαστικές παρατυπίες και

⁸⁶ Έκθεση ΕΣΠ Στα σύνορα της Ευρώπης: Μεταξύ αιτωρωσίας και ποινικοποίησης, Μάρτιος 2023, σελ. 36-39, διαθέσιμη στο: https://www.gcr.gr/media/k2/attachments/GCR_Pushback_Criminalization_Report.pdf

παραλείψεις που εμπόδισαν την διενέργεια μιας αποτελεσματικής ποινικής έρευνας. Μια απαράδεκτη παράλειψη ήταν ότι **τα στελέχη της ακτοφυλακής και της ελληνικής αστυνομίας που υπηρετούσαν στους τόπους, τις ημερομηνίες και τις ώρες του καταγγελλόμενου περιστατικού δεν εξετάστηκαν ποτέ στο πλαίσιο της (ποινικής) προκαταρκτικής εξέτασης**. Μάλιστα, οι αστυνομικοί της ελληνικής αστυνομίας σε υπηρεσία φύλαξης της κρατικής δομής στο νησί κατά τη διάρκεια του περιστατικού κλήθηκαν να καταθέσουν μόνο στο πλαίσιο της διοικητικής (πειθαρχικής) έρευνας που εκκινήθηκε από το σώμα ασφαλείας στο οποίο ανήκουν, αλλά όχι στο πλαίσιο της ποινικής προκαταρκτικής εξέτασης της Εισαγγελίας. Επιπλέον, τα θύματα, όταν κλήθηκαν να καταθέσουν, μολονότι έδωσαν περιγραφή των ένστολων εμπλεκόμενων με ακάλυπτα χαρακτηριστικά δραστών, δεν υποβλήθηκαν σε διαδικασία αναγνώρισης υπόπτου. Περαιτέρω, τα στελέχη της ακτοφυλακής εν υπηρεσία την ώρα του περιστατικού δεν κλήθηκαν να καταθέσουν ούτε στην ποινική προκαταρκτική εξέταση ούτε στο πλαίσιο της διοικητικής πειθαρχικής έρευνας. Σε συνέχεια των ανωτέρω, η υπόθεση τέθηκε στο αρχείο αγνώστων δραστών.

Στις 23 Δεκεμβρίου 2023, το ΕΣΠ κατέθεσε προσφυγή ενώπιον του ΕΔΔΑ για αυτή την υπόθεση, τόσο για το περιστατικό επαναπροώθησης όσο και για την αναποτελεσματική διερεύνηση αυτού.

Γ. Προφορική ακρόαση το 2024 ενώπιον του ΕΔΔΑ για την επαναπροώθηση Τουρκάλας το 2019

Εικόνα 10. Φωτογραφία της αίθουσας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων την ημέρα της ακρόασης.

Προσφυγή ενώπιον του ΕΔΔΑ: Α.Ε. κατά Ελλάδας, Προσφυγή υπ. αρ. 15783/21

Στάδιο Διαδικασίας: εκκρεμεί έκδοση απόφασης κατόπιν της προφορικής ακρόασης ενώπιον του Δικαστηρίου
Καταγγελλόμενες παραβιάσεις της Σύμβασης: άρθ. 2, 3, 5 και 13, ΕΣΔΑ
Ημερομηνία/Τόπος επιχείρησης επαναπροώθησης: 4 Μαΐου 2019/Έβρος
Ουσιώδεις πτυχές της επιχείρησης επαναπροώθησης: φυλάκιση στην Τουρκία μετά την επαναπροώθηση

Σχετικές εγχώριες νομικές διαδικασίες: απόρριψη έγκλησης ελλείπει στοιχεία

Στις 4 Ιουνίου 2024, το ΕΣΠ εκπροσώπησε σε προφορική ακρόαση ενώπιον του ΕΔΔΑ μια Τουρκάλα γυναίκα - θύμα επιχείρησης επαναπροώθησης από τις ελληνικές Αρχές στις 4 Μαΐου 2019⁸⁷. Αυτή, η υπόθεση Α.Ε. κατά Ελλάδας, ήταν η πρώτη υπόθεση που εξετάστηκε από το ΕΔΔΑ σχετικά με καταγγελία για επαναπροώθηση

⁸⁷ ΕΣΠ «Προφορική ακρόαση ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων», Δελτίο Τύπου, 5 Ιουνίου 2025, διαθέσιμο στο: <https://gcr.gr/el/news/item/2286-proforiki-akroasi-enopion-tou-evropaikoy-dikastiriou-anthropinon-dikaionaton/>, ΕΔΔΑ, G.R.J. κατά Ελλάδας και Α.Ε. κατά Ελλάδας (υπ. αρ. 15067/21 και 15783/21), ακρόαση, 4 Ιουνίου 2024, διαθέσιμη [στα αγγλικά] στο: <https://www.echr.coe.int/w/g.r.j.-v.-greece-and-a.e.-v.-greece>

από τις ελληνικές αρχές στην περιοχή του Έβρου.⁸⁸

Η μαρτυρία του θύματος: Σύμφωνα με την κατάθεση του θύματος της επιχείρησης επαναπροώθησης, η ελληνική αστυνομία την συνέλαβε άτυπα μαζί με δύο ακόμα συμπατριώτες της, ενόσω βρίσκονταν στην κεντρική πλατεία της Νέας Βύσσας, κωμόπολης του Έβρου. Στη συνέχεια τους μετέφεραν με ένα βαν σε αστυνομικό τμήμα της περιοχής, όπου τέθηκαν υπό άτυπη κράτηση, για να τους μεταφέρουν τελικά (μαζί με μια μεγαλύτερη ομάδα ατόμων) κοντά στον ποταμό Έβρο, από όπου τους επαναπροώθησαν όλους στην Τουρκία με μια μικρή φουσκωτή βάρκα. Κατά την άτυπη σύλληψή της και κατά τη διάρκεια της επιχείρησης επαναπροώθησης, το θύμα δήλωσε ρητά και επανειλημμένα στις αρχές την επιθυμία της να υποβάλει αίτημα για άσυλο, αλλά χωρίς αποτέλεσμα. Φτάνοντας στην τουρκική πλευρά, συνελήφθη από τις τουρκικές αρχές και φυλακίστηκε.

Το ιστορικό της αναποτελεσματικής έρευνας της υπόθεσης: Στις 18 Ιουνίου 2019, το ΕΣΠ, νομικά εκπροσωπώντας το θύμα της επαναπροώθησης, υπέβαλε μήνυση κατά παντός υπευθύνου ενώπιον του αρμόδιου Εισαγγελέα Πρωτοδικών Ορεστιάδας, μεταξύ άλλων για τα ποινικά αδικήματα της κατάχρησης εξουσίας, της παράβασης καθήκοντος, της παράνομης κράτησης, της έκθεσης σε κίνδυνο, της επικίνδυνης σωματικής βλάβης, των

βασανιστηρίων και άλλων παραβιάσεων της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας.

Αποδεικτικά στοιχεία prima facie⁸⁹ που προσκομίστηκαν: Η παρουσία του θύματος στην Ελλάδα στην κεντρική πλατεία της Νέας Βύσσας και η άτυπη σύλληψή της από τις ελληνικές αρχές επιβεβαιώθηκαν από δύο ένορκες μαρτυρικές καταθέσεις αυτοπτών μαρτύρων ενώπιον της Εισαγγελίας. Επιπλέον, προσκομίστηκε ψηφιακό υλικό που υποστηρίζει τους ισχυρισμούς του θύματος, το οποίο περιελάμβανε βίντεο, φωτογραφίες, στιγμιότυπα επικοινωνίας μέσω WhatsApp, πινέζα τοποθεσίας στον χάρτη και τοποθεσίες σε πραγματικό χρόνο. Ο αδελφός του θύματος προσκόμισε στιγμιότυπα οθόνης των συνομιλιών μεταξύ του ίδιου και της αδελφής του και το υπόλοιπο προαναφερθέν ψηφιακό υλικό το οποίο εξήγαγε από το κινητό του τηλέφωνο. Επιπλέον, το γεγονός ότι το θύμα της επιχείρησης επαναπροώθησης βρέθηκε στην Τουρκία την επόμενη ημέρα, στις 5 Μαΐου 2019, επιβεβαιώθηκε από απόφαση του τουρκικού δικαστηρίου. Όλα τα παραπάνω αποτέλεσαν μέρος των αποδεικτικών στοιχείων που υποβλήθηκαν ενώπιον των αρμόδιων ανακριτικών αρχών.

Η μήνυση απορρίφθηκε με το σκεπτικό ότι δεν υπήρξαν αποδεικτικά στοιχεία ότι είχε τελεστεί κάποιο ποινικό αδίκημα. Κατά της απορριπτικής διάταξης του Εισαγγελέα ασκήθηκε προσφυγή. Ο αρμόδιος Εισαγγελέας Εφετών Θράκης έκανε

⁸⁸ ΕΣΠ, «Η Ελλάδα έρχεται για πρώτη φορά αντιμέτωπη με το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για φερόμενες επαναπροωθήσεις», Δελτίο Τύπου, 3 Ιουνίου 2024, διαθέσιμο στο: <https://gcr.gr/el/news/item/2281-i-ellada-erxetai-gia-proti-fora-antimetopi-me-to-evropaiko-dikastirio-anthropinon-dikaiomaton-gia-feromenes-epanaproothiseis/>, ΕΣΠ «Στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου υπόθεση επαναπροώθησης προσφύγισσας στον Έβρο», Δελτίο Τύπου, 28 Μαΐου 2024, διαθέσιμο στο: <https://gcr.gr/el/news/item/2280-greek-pushbacks-case-of-refugee-woman-before-the-european-court-of-human-rights/>

⁸⁹ Αποδεικτικά στοιχεία prima facie: “έκ πρώτης όψεως” αποδεικτικά στοιχεία, στοιχεία που θεωρούνται εκ πρώτης όψεως επαρκή για να αποδείξουν ένα γεγονός, εκτός εάν αντικρούονται.

τυπικά δεκτή την προσφυγή κρίνοντας ότι το συλληχθέν κατά την προκαταρκτική εξέταση υλικό ήταν ελλιπές σε κρίσιμα και ουσιώδη στοιχεία και διέταξε τη συνέχιση της έρευνας και την λήψη μαρτυρικών καταθέσεων από βασικά στην υπόθεση πρόσωπα που δεν είχαν κληθεί ποτέ να καταθέσουν, συμπεριλαμβανομένου του αδερφού του θύματος. Τελικά, η υπόθεση απορρίφθηκε με το σκεπτικό ότι για ακόμη μια φορά δεν υπήρξαν αποδεικτικά στοιχεία κατά της αστυνομίας και δεν κατέστη εφικτό να καταθέσει ο αδερφός του θύματος, ο οποίος ενώ βρισκόταν καθόλο το προηγούμενο διάστημα στην Ελλάδα, πλέον διέμενε σε άλλη ευρωπαϊκή χώρα. Οι ελληνικές ανακριτικές αρχές δεν κίνησαν ποτέ την προβλεπόμενη διαδικασία δικαστικής συνδρομής σε ποινικές υποθέσεις από άλλο κράτος-μέλος της ΕΕ, εν προκειμένω αυτό στο οποίο διέμενε ο αδερφός του θύματος, πάρα το σχετικό αίτημα των δικηγόρων. Αποτέλεσμα ήταν ο αδελφός της προσφεύγουσας να μην κληθεί ποτέ να καταθέσει ενώπιον των ελληνικών αρχών.

Η υπόθεση ενώπιον του ΕΔΔΑ: Το θύμα της επαναπροώθησης προσέφυγε ενώπιον του ΕΔΔΑ κατά της Ελλάδας για παραβίαση του άρθρου 2 (δικαίωμα στη ζωή), του άρθρου 3 (απαγόρευση των βασανιστηρίων), του άρθρου 5 §§ 1-f, 2 & 4 (δικαίωμα στην προσωπική ελευθερία

και ασφάλεια) και του άρθρου 13 (δικαίωμα πραγματικής* προσφυγής) της ΕΣΔΑ (υπόθεση Α.Ε. κατά Ελλάδας). Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενο Κεφάλαιο της παρούσας έκθεσης, κατόπιν αιτήματος του Δικαστηρίου, στο πλαίσιο εξέτασης της υπόθεσης, υποβλήθηκαν Παρεμβάσεις Τρίτων, και συγκεκριμένα από τον Συνήγορο του Πολίτη (ΣτΠ)⁹⁰ και την Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ)⁹¹. Οι τελευταίοι, ΣτΠ και ΕΕΔΑ, κλήθηκαν να απαντήσουν στην ακόλουθη ερώτηση του Δικαστηρίου: «Έχει υπάρξει/υπάρχει συστηματική πρακτική επαναπροωθήσεων ξένων υπηκόων από τις ελληνικές αρχές στην Τουρκία στα χερσαία και θαλάσσια σύνορα;». Η απάντηση σχετικά της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, ήταν ότι οι επαναπροωθήσεις «δεν αποτελούν περιστασιακό και ασύνθητες φαινόμενο» αντιθέτως, «έχουν αναπτύξει χαρακτηριστικά συστηματικής και οργανωμένης επιχείρησης»⁹². Η απάντηση σχετικά του Συνήγορου του Πολίτη ήταν ότι οι «επαναπροωθήσεις στα χερσαία και θαλάσσια σύνορα παρουσιάζουν χαρακτηριστικά που δεν αντιστοιχούν ή συνάδουν με μεμονωμένο φαινόμενο»⁹³.

⁹⁰ Συνήγορος του Πολίτη, Παρέμβαση Τρίτου του Συνηγόρου του Πολίτη, 26 Μαρτίου 2024, διαθέσιμη [στα αγγλικά] στο: <https://tinyurl.com/y3dpb4b9>

⁹¹ Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ), γραπτή παρέμβαση της ΕΕΔΑ στο ΕΔΔΑ, σχετικά με τις υποθέσεις G.R.J. κατά Ελλάδας, και Α.Ε. κατά Ελλάδας, 6 Ιουνίου 2024, διαθέσιμη [στα αγγλικά] στο: <https://nchr.gr/en/news/1798-written-intervention-by-the-gnchr-in-the-echr-as-regards-the-case-of-g-r-j-v-greece-and-a-e-v-greece.html>

⁹² Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ), γραπτή παρέμβαση της ΕΕΔΑ στο ΕΔΔΑ, σχετικά με τις υποθέσεις G.R.J. κατά Ελλάδας, και Α.Ε. κατά Ελλάδας, 6 Ιουνίου 2024, διαθέσιμη [στα αγγλικά] στο: <https://nchr.gr/en/news/1798-written-intervention-by-the-gnchr-in-the-echr-as-regards-the-case-of-g-r-j-v-greece-and-a-e-v-greece.html>

⁹³ Συνήγορος του Πολίτη, Παρέμβαση Τρίτου του Συνηγόρου του Πολίτη, 26 Μαρτίου 2024, διαθέσιμη [στα αγγλικά] στο: <https://tinyurl.com/y3dpb4b9>

Οι πρόσφατες δικαστικές εξελίξεις και οι λεπτομέρειες της έρευνας των τριών υποθέσεων που παρουσιάστηκαν ανωτέρω, οι οποίες αφορούν επαναπροωθήσεις αιτούντων άσυλο και παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που έλαβαν χώρα μεταξύ 2013 και 2021 - ουδεμία εκ των οποίων κατέληξε σε αίθουσα ελληνικού Δικαστηρίου, σε συνδυασμό με τα επίσημα στοιχεία της πορείας των ποινικών ερευνών υποθέσεων επαναπροωθήσεων στις Εισαγγελίες της χώρας με τις περισσότερες να έχουν αρχειοθετηθεί, ρίχνουν φως στο συστημικό ζήτημα της αναποτελεσματικής διερεύνησης αναφορών και καταγγελιών επαναπροωθήσεων και παραβιάσεων δικαιωμάτων στην Ελλάδα, που ενισχύει ένα περιβάλλον ατιμωρησίας και ελεύθερης και ανεμπόδιστης διάπραξης εγκλημάτων από τις ελληνικές αρχές έως και σήμερα.

5. ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η εις βάθος ανάλυση των μαρτυριών θυμάτων σχετικά με 12 επιχειρήσεις επαναπροώθησης στην περιοχή του Έβρου κατά τη διάρκεια σχεδόν ενός έτους (από τον Φεβρουάριο έως τον Δεκέμβριο του 2023) ρίχνει φως σε αυτές τις εγκληματικές δραστηριότητες ως **μια ολοκληρωμένη, συστηματική και προσεκτικά σχεδιασμένη** πολιτική μετανάστευσης και διαχείρισης συνόρων του ελληνικού κράτους. Τα **συνεπή μοτίβα και χαρακτηριστικά αυτών των επιχειρήσεων επαναπροώθησης**, όπως περιγράφονται από τα θύματα και παρουσιάζονται παρακάτω, αντικρούουν το αφήγημα της «έλλειψης αποδείξεων» που ακόμα αναπαράγεται από τις αρχές της ΕΕ και της Ελλάδας:

Πολυάριθμες ελληνικές αρχές συμμετέχουν στην τέλεση των επαναπροωθήσεων. Στη συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων, το ένοστολο και ένοπλο προσωπικό (αστυνομία και/ή στρατός) εμφανίζεται να εντοπίζει και να συλλαμβάνει άτυπα τους αιτούντες άσυλο. Άτομα - με ή χωρίς καλυμμένα πρόσωπα - ντυμένα με στρατιωτικές στολές ή πολιτικά/μαύρα ρούχα και φέροντα όπλα, συνήθως συμμετέχουν στα διάφορα βίαια στάδια της επιχείρησης επαναπροώθησης. Επιπλέον, **άνδρες που δρουν ως “βοηθοί” των ελληνικών αρχών, οι οποίοι αναγνωρίζονται από τα θύματα ως μετανάστες,**

εμπλέκονται συχνά στα τελευταία στάδια των επιχειρήσεων επαναπροώθησης, συνήθως με το να οδηγούν τις φουσκωτές βάρκες που μεταφέρουν τους αιτούντες άσυλο στην τουρκική όχθη.

Οι περισσότερες επαναπροωθήσεις λαμβάνουν χώρα μετά την άφιξη των αιτούντων άσυλο στην ηπειρωτική περιοχή του Έβρου, σε αντίθεση με το 2022, όπου υπήρξαν πολλές περιπτώσεις άφιξης ή εγκατάλειψης αιτούντων άσυλο σε νησίδες του Έβρου.⁹⁴ Οι αιτούντες άσυλο, αφού διασχίσουν τα ελληνοτουρκικά σύνορα, **συνήθως περνούν από ή κρύβονται σε δασικές περιοχές** του Έβρου, πριν εντοπιστούν και επαναπροωθηθούν από τις ελληνικές αρχές.

Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι επαναπροωθήσεις πραγματοποιούνται την ίδια ημέρα του εντοπισμού και της άτυπης σύλληψης των αιτούντων άσυλο από τις ελληνικές αρχές.

Οι επιχειρήσεις επαναπροώθησης λαμβάνουν χώρα σε αστυνομικά τμήματα, ακόμη και σε δημόσιες κεντρικές περιοχές, γεγονός ενδεικτικό του περιβάλλοντος ατιμωρησίας, μέσα στο οποίο οι αρχές δρουν αυθαίρετα, εγκληματικά και ανεμπόδιστα. Πέραν των βίαιων μεταφορών, οι επιχειρήσεις επαναπροώθησης περιλαμβάνουν πάντα περιόδους αυθαίρετης κράτησης. Οι αιτούντες άσυλο κρατούνται παράνομα - χωρίς καταγραφή, ενημέρωση ή πρόσβαση σε δικαιώματα και χωρίς βασικές προμήθειες - σε κλειστούς ή ανοιχτούς χώρους κράτησης,

⁹⁴ Οι περιπτώσεις που παρουσιάζονται στην παρούσα έκθεση, σε συνδυασμό με την συνολική εικόνα που σχηματίζεται από τα αιτήματα νομικής συνδρομής που έλαβε το ΕΣΠ από νεοαφικθέντες αιτούντες άσυλο στον Έβρο το 2023, οδηγούν στο συμπέρασμα ότι υπήρξαν ελάχιστες περιπτώσεις άφιξης ή εγκατάλειψης αιτούντων άσυλο στις νησίδες του Έβρου, σε αντίθεση με το 2022 όταν αυτό ήταν σύνθηος. Βλέπε ΕΣΠ, Στα Σύνορα της Ευρώπης: Μεταξύ Ατιμωρησίας και Ποινικοποίησης, 3. Περιπτώσεις επαναπροωθήσεων στον Έβρο - Οι νησίδες του Έβρου, σελ. 13-26.

είτε μέσα σε αστυνομικά τμήματα είτε σε άγνωστες τοποθεσίες, γήπεδα ή ακόμη και μέσα σε οχήματα χωρίς πρόσβαση σε αέρα, τροφή και νερό. Οι επιχειρήσεις χρησιμοποιούν σημαντικά κρατικά μέσα, όπως ανθρώπινους πόρους (προσωπικό), υποδομές και εγκαταστάσεις για την παράνομη κράτηση των θυμάτων, τα μέσα μεταφοράς που χρησιμοποιούνται για τη βίαιη μεταφορά των θυμάτων στα διάφορα στάδια της επιχείρησης επαναπροώθησης - αστυνομικά οχήματα, στρατιωτικά τζιπ, πολιτικά οχήματα, βαν, φορτηγά και φουσκωτές βάρκες. Οι επαναπροωθήσεις περιλαμβάνουν εξευτελισμό, αυθαίρετη κατάσχεση/κλοπή προσωπικών αντικειμένων, απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση, σωματική και ψυχική κακοποίηση, καθώς και έμφυλη βία κατά των θυμάτων - από σωματικούς ελέγχους με αφαίρεση ρούχων μέχρι παρεμβατικούς ελέγχους γεννητικών οργάνων και αναγκαστική γυμνότητα.

Μετά την επαναπροώθησή τους στην Τουρκία, τα θύματα εκτίθενται σε κίνδυνο σύλληψης από τις τουρκικές αρχές, κράτησης ή/και φυλάκισης για παράνομη είσοδο σε στρατιωτική ζώνη, σε κίνδυνο φυλάκισης για προηγούμενες καταδίκες τους λόγω πολιτικών πεποιθήσεων (στην περίπτωση Τούρκων αιτούντων άσυλο) ή ακόμα και σε κίνδυνο επαναπροώθησης πίσω στη χώρα καταγωγής τους (π.χ. στην περίπτωση Αφγανών αιτούντων άσυλο από την Τουρκία στο Αφγανιστάν).

Έπειτα, τα επίσημα στατιστικά στοιχεία αναφορικά με την πορεία των ελληνικών ποινικών ερευνών για υποθέσεις επαναπροωθήσεων, σε συνδυασμό με λεπτομέρειες από τις έρευνες τριών υποθέσεων στις οποίες δεν ασκήθηκε καμία ποινική

δίωξη κατά προσωπικού των σωμάτων ασφαλείας ή άλλων ορισμένων προσώπων, αναδεικνύουν ένα συστηματικό ζήτημα αναποτελεσματικής διερεύνησης των καταγγελιών επαναπροωθήσεων και παραβιάσεων δικαιωμάτων στην Ελλάδα.

Μολονότι τα τελευταία δύο χρόνια το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) εξέδωσε πάνω από 80 ασφαλιστικά μέτρα για την προστασία των νεοεισερχόμενων αιτούντων άσυλο στην περιοχή του Έβρου, οι δράστες συνεχίζουν να αισθάνονται ανενόχλητοι στην Ελλάδα, επιδεικνύοντας πλήρη αδιαφορία για τις αποφάσεις του Δικαστηρίου. Επιπλέον, η αναποτελεσματική διερεύνηση των αναφορών και των καταγγελιών για επαναπροωθήσεις και παραβιάσεις δικαιωμάτων στην Ελλάδα συμβάλλει στο κλίμα πλήρους ατιμωρησίας.

Παρά τις πολυάριθμες αναφορές διεθνών οργανισμών προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ανεξάρτητων αρχών, τις καταγεγραμμένες μαρτυρίες των θυμάτων, τα αυξανόμενα αποδεικτικά στοιχεία και τις υποθέσεις που έχουν υποβληθεί ενώπιον των ελληνικών εισαγγελικών αρχών, το ελληνικό κράτος συνεχίζει να αρνείται επισήμως τις κατηγορίες για επαναπροωθήσεις. Την ίδια στιγμή που ούτε μία υπόθεση επαναπροώθησης δεν έχει εξεταστεί σε ελληνική αίθουσα δικαστηρίου, αυξάνεται όλο και περισσότερο ο αριθμός των υποθέσεων που έχουν εισαχθεί ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου κατά της Ελλάδας.

Οι επαναπροωθήσεις, οι παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η κακομεταχείριση ανθρώπων που χρειάζονται

διεθνή προστασία συνεχίζονται στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ ως μια συστηματική πολιτική μετανάστευσης και διαχείρισης συνόρων του ελληνικού κράτους, στο πλαίσιο μιας ευρύτερης ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής που εστιάζει στον έλεγχο των συνόρων και όχι σε ασφαλείς διαδρομές μετανάστευσης και στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τεράστια ποσά από τον προϋπολογισμό της ΕΕ συνεχίζουν να υποστηρίζουν δραστηριότητες διαχείρισης συνόρων στην Ελλάδα, παρά τις ανησυχίες που εκφράζει το Ευρωκοινοβούλιο για την κατάσταση του κράτους δικαίου στη χώρα και τις ανησυχητικές αναφορές, μεταξύ άλλων, από την Επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης κατά των Βασανιστηρίων (CPT) και τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (FRA) για την Ελλάδα, για κακομεταχείριση νεοεισερχόμενων αιτούντων άσυλο και συστημικά κενά και εμπόδια στις έρευνες περιστατικών απώλειας ζωής και κακομεταχείρισης στα σύνορα της ΕΕ.

Παράλληλα, το έργο της κοινωνίας των πολιτών και των οργανώσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ελλάδα, ειδικά εκείνων που εργάζονται για την προώθηση και την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και μεταφέρουν τις φωνές των θυμάτων κακομεταχείρισης στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ, παρεμποδίζεται από την ελληνική κυβέρνηση.

Πιστεύουμε ότι ανεξάρτητες, άμεσες και αποτελεσματικές έρευνες θα αυξήσουν τη λογοδοσία για τις παραβιάσεις δικαιωμάτων στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ και μπορούν να τερματίσουν αυτόν τον κύκλο βίας. Παράλληλα, δημόσια παρατηρητήρια, ανεξάρτητες αρχές και μηχανισμοί

παρακολούθησης και ελέγχου, και η κοινωνία των πολιτών είναι απαραίτητα και θα πρέπει να ασκούν ανεμπόδιστα τις δραστηριότητές τους, καθώς μπορούν να έχουν σημαντικό αντίκτυπο στην ορθή λειτουργία μιας δημοκρατικής κοινωνίας, διασφαλίζοντας τον σεβασμό στο κράτος δικαίου.

6. ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Καλούμε την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα Κράτη Μέλη της:

- Να δημιουργήσουν ασφαλείς και νόμιμες διαδρομές για την μετακίνηση προς και εντός της Ευρώπης.
- Να διασφαλίσουν, μέσω τακτικής επιτήρησης, ότι οι τεχνολογίες για την παρακολούθηση των συνόρων, που χρηματοδοτούνται από την Ε.Ε., χρησιμοποιούνται για επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης και προς υποστήριξη του δικαιώματος πρόσβασης στο άσυλο και του δικαιώματος στη ζωή.
- Να εφαρμόσουν και/ή να παρακολουθούν προληπτικά και να διασφαλίζουν την τακτική συμμόρφωση της χρήσης των κονδυλίων της ΕΕ για σκοπούς διαχείρισης μετανάστευσης από τις ελληνικές αρχές με τις δεσμεύσεις της ΕΕ σχετικά με τις θεμελιώδεις ελευθερίες και τα ανθρώπινα δικαιώματα, προκειμένου να διασφαλίζεται ότι δεν χρησιμοποιούνται αυτά για την χρηματοδότηση επιχειρήσεων που θέτουν σε κίνδυνο μετανάστες και πρόσφυγες και δεν παραβιάζουν το δίκαιο της Ε.Ε. Για τον σκοπό αυτό, να διασαφηνίσουν τον ρόλο της Task Force Διαχείρισης Μετανάστευσης και να συμπεριλάβουν στην εντολή της τον τακτικό έλεγχο και την αναφορά σχετικά με την εν λόγω χρηματοδότηση και την διάθεση αυτής.
- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή οφείλει να λάβει πειθαρχικά μέτρα και να ξεκινήσει διαδικασίες επί παραβάσει κατά του ελληνικού κράτους για επαρκώς τεκμηριωμένες, μακροχρόνιες και συστηματικές παραβιάσεις του διεθνούς και Ευρωπαϊκού δικαίου κατά την μεταχείριση των αιτούντων άσυλο, συμπεριλαμβανομένης της διεξαγωγής επιχειρήσεων επαναπροώθησης. Να καταστήσει το περιεχόμενο και την εστίαση των τρεχόντων διαδικασιών επί παραβάσει διαφανή.
- Να διασφαλίσει την δημιουργία ασφαλών και εμπιστευτικών μηχανισμών αναφοράς - καταγγελίας ποινικών αδικημάτων που διαπράττονται από τις ίδιες τις αρχές επιβολής του νόμου(π.χ. βία αστυνομικών, λιμενικών και συνοριοφυλάκων) ενώπιον αρμόδιων ανεξάρτητων αρχών, καθώς τα θύματα ενδέχεται να φοβούνται να καταθέσουν ενώπιον προσωπικού της αστυνομίας ή της ακτοφυλακής.
- Να παύσει τη σύναψη αδιαφανών και αναποτελεσματικών «συμφωνιών» με τρίτες χώρες. Οι εν λόγω συμφωνίες υποσκάπτουν την συμμόρφωση της ΕΕ και των κρατών μελών της με τις υποχρεώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους, επιτρέπουν στην ΕΕ και τα κράτη μέλη της να αποφεύγουν την ευθύνη υποδοχής και φιλοξενίας προσφύγων και καθιστούν την ΕΕ και τα κράτη μέλη της ευάλωτα στην πολιτικοποίηση πιθανών ενεργειών ανθρώπινης κινητικότητας από κυβερνήσεις τρίτων χωρών.

- Να αντιμετωπίσει την συρρίκνωση της κοινωνίας των πολιτών και την επικίνδυνη τάση ποινικοποίησης των Υπερασπιστών Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ ως επείγον ζήτημα και να καλέσει την ελληνική κυβέρνηση να θέσει άμεσα τέλος στις εν λόγω πρακτικές.

Καλούμε την ελληνική κυβέρνηση και τις ελληνικές δικαστικές αρχές:

- Να θέσουν τέλος στην παράνομη πρακτική των επιχειρήσεων επαναπροώθησης.
- Να διασφαλίσουν, με την υποστήριξη της ΕΕ, ότι οι συνοριακές διαδικασίες (υποδοχή και ταυτοποίηση, καταγραφή, εξέταση και συνολική επεξεργασία αιτήσεων ασύλου) στα ελληνοτουρκικά σύνορα διεξάγονται σε συμμόρφωση με το δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την αρχή της μη επαναπροώθησης.
- Να συμμορφώνονται με όλες τις δεσμευτικές αποφάσεις ασφαλιστικών μέτρων που εκδίδονται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων σχετικά με την μη απομάκρυνση αιτούντων άσυλο από την ελληνική επικράτεια, και να τους παρέχουν τροφή, νερό, κατάλληλη ιατρική φροντίδα και πρόσβαση στις διαδικασίες ασύλου.
- Να διεξάγουν έρευνες που είναι ταχείες, διεξοδικές και ικανές να οδηγήσουν στην ταυτοποίηση και την τιμωρία κάθε υπευθύνου για σοβαρές καταγγελίες κακομεταχείρισης

σχετικές με την ελληνική αστυνομία και την ελληνική ακτοφυλακή στα σύνορα. Οι Εισαγγελείς οφείλουν να εκκινούν πάραυτα αποτελεσματικές ποινικές έρευνες για κάθε περίπτωση που λαμβάνουν γνώση, ακόμη και απουσία καταγγελίας από τα θύματα.

- Να διασφαλίζουν πρόσβαση στη δικαιοσύνη για τα θύματα των επαναπροωθήσεων και των παραβιάσεων δικαιωμάτων στα εξωτερικά χερσαία και θαλάσσια σύνορα της ΕΕ. Να καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε να επιτρέπεται η συμμετοχή των θυμάτων χωρίς φόβο σύλληψης ή απομάκρυνσής τους λόγω έλλειψης νομικού καθεστώτος. Για τον σκοπό αυτό, να παρέχουν δωρεάν νομική συνδρομή κατά τη διάρκεια των ποινικών διαδικασιών, ασφαλή στέγη και άδεια διαμονής. Αυτή η στήριξη προς τα θύματα επαναπροωθήσεων θα πρέπει να είναι ανεξάρτητη από τη συνεργασία τους με τις ανακριτικές αρχές σε άλλες ποινικές υποθέσεις κατά διακινητών.
- Να παράσχουν ασφαλή στέγη, πρόσβαση σε υπηρεσίες στήριξης θυμάτων και άδεια διαμονής σε όλους τους επιζώντες του ναυαγίου της Πύλου, ιδιαίτερα σε εκείνους που κινδυνεύουν με απέλαση, διασφαλίζοντας την πρόσβασή τους στη δικαιοσύνη και τη συμμετοχή τους στις ποινικές διαδικασίες εναντίον των υπευθύνων.
- Οι ανακριτικές αρχές οφείλουν να χρησιμοποιούν τους μηχανισμούς ευρωπαϊκής και διεθνούς δικαστικής

συνδρομής σε ποινικές υποθέσεις, για να λαμβάνουν έγκαιρα καταθέσεις από θύματα και μάρτυρες.

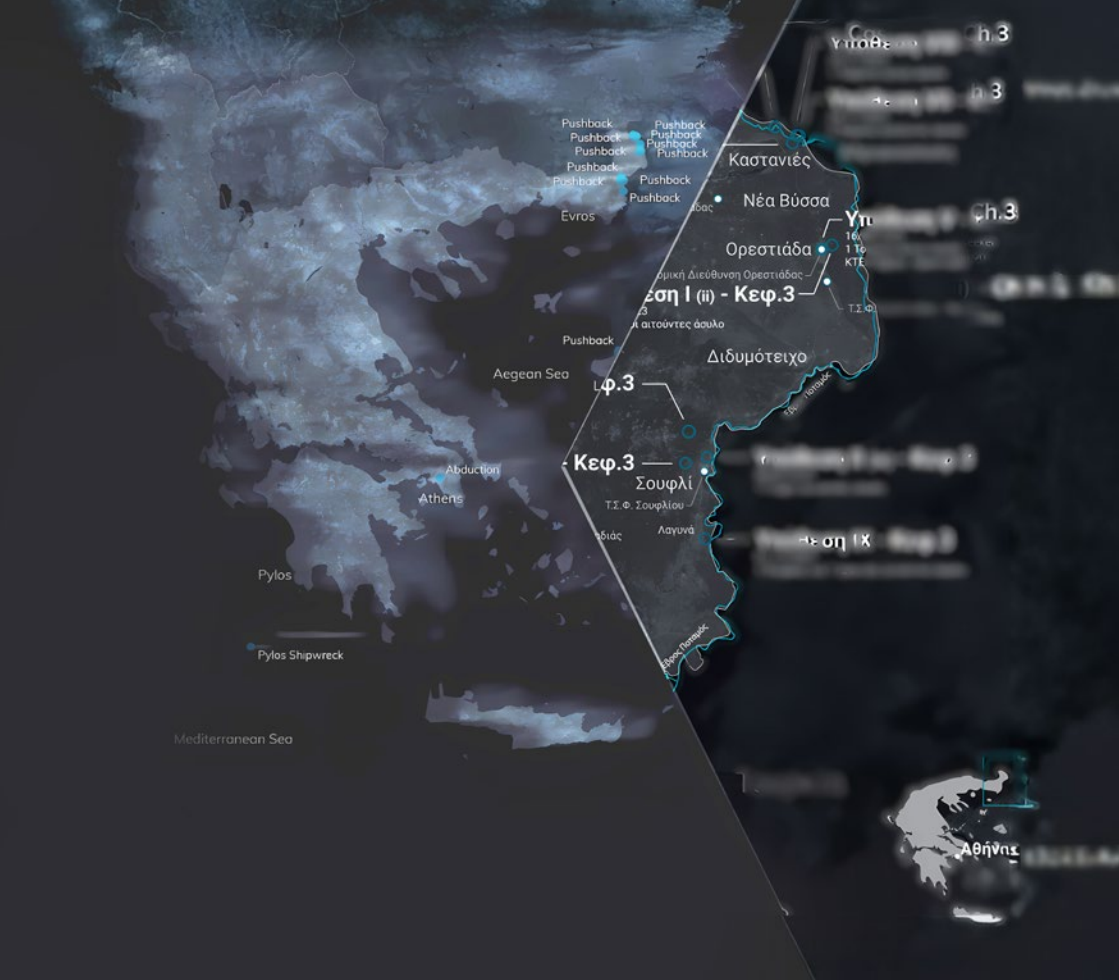
- Να λάβουν υπόψη τους τα ευρήματα του Μηχανισμού Καταγραφής Περιστατικών Άτυπων Αναγκαστικών Επιστροφών της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, τις εκθέσεις του Συνηγόρου του Πολίτη, του Γραφείου Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της FRONTEX και της CPT σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα στα σύνορα. Οι ανακριτικές αρχές οφείλουν να χρησιμοποιούν αυτά τα ευρήματα, για να εντοπίζουν και να διερευνούν δομικά προβλήματα ή να εκκινούν αυτεπάγγελες έρευνες.
- Να συστήσουν εξειδικευμένες Εισαγγελίες και Δικαστήρια στελεχωμένα με Εισαγγελείς Μετανάστευσης και ειδικούς ανακριτές – δικαστές μετανάστευσης, αρμόδιους για επιτόπιες επιθεωρήσεις σε χώρους κράτησης και σημεία άφιξης νεοαφιχθέντων αιτούντων άσυλο, οι οποίοι θα διενεργούν ανεξάρτητες έρευνες για περιστατικά επαναπροωθήσεων και εγκλήματα που διαπράχθηκαν από αστυνομικούς και άλλα στελέχη των σωμάτων ασφαλείας, προκειμένου να διασφαλίζουν την αμεροληψία και ανεξαρτησία από τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (FRA) της ΕΕ.
- Να διασφαλίσουν την εγκατάσταση και ορθή λειτουργία συστήματος καταγραφής (βίντεο) -κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης (CCTV) 24ωρης

λειτουργίας για την παρακολούθηση της εξωτερικής περιμέτρου των εγκαταστάσεων κράτησης, των χώρων στάθμευσης των αστυνομικών οχημάτων και των εσωτερικών κοινοχρήστων χώρων όπου κυκλοφορούν οι κρατούμενοι.

- Να δημιουργήσουν άμεσα, σε στενή συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έναν πραγματικά Ανεξάρτητο Μηχανισμό Επιτήρησης Συνόρων με το κατάλληλο πεδίο εφαρμογής, εντολή και εμπειρία για τη διερεύνηση επαναπροωθήσεων και παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων στα ελληνικά σύνορα. Οι ελληνικές κρατικές αρχές δεν πρέπει να αποτελούν μέρος αυτού του μηχανισμού, ο οποίος θα πρέπει να είναι ελεύθερος από θεσμικές συνδέσεις με Υπουργεία ή άλλες αρχές που είναι υπεύθυνες για τη διαχείριση των συνόρων. Επιπλέον, σύμφωνα με τις συστάσεις της CPT και του FRA, ο μηχανισμός παρακολούθησης θα πρέπει να έχει, μεταξύ άλλων, εντολή να διεξάγει αιφνίδιες επιθεωρήσεις σε εγκαταστάσεις των σωμάτων ασφαλείας, να επιθεωρεί τα σχετικά έγγραφα των περιπολιών που δραστηριοποιούνται στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ και να έχει πρόσβαση σε όλες τις καταγραφές από σταθερές και κινητές συσκευές παρακολούθησης και ανίχνευσης κίνησης στα εξωτερικά σύνορα, να συνεργάζεται με διεθνείς οργανισμούς και άλλους συναφείς φορείς για τη συλλογή πληροφοριών σε πραγματικό χρόνο για πιθανά περιστατικά παράνομων/παράτυπων πρακτικών. Για τη διασφάλιση της

ανεξαρτησίας του, οποιοσδήποτε τέτοιος μηχανισμός θα πρέπει επίσης να στελεχώνεται επαρκώς από κατάλληλα καταρτισμένο προσωπικό και να είναι εντεταλμένος να συντάσσει τακτικές και έκτακτες αναφορές μετά από αποστολές/επισκέψεις σε σημεία ενδιαφέροντος με σαφείς συστάσεις προς τις αρμόδιες αρχές και να αναφέρει το αν εφαρμόζονται οι συστάσεις αυτές.

- Να διασφαλίσουν ότι οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των οργάνων της κοινωνίας των πολιτών που υποστηρίζουν τους νεοαφιχθέντες αιτούντες άσυλο παρέχοντας ιατρική, ψυχοκοινωνική και νομική βοήθεια, καθώς και οι ιδιώτες πολίτες που ενεργούν αλληλέγγυα με αυτούς, δεν θα θεωρούνται ότι διευκολύνουν την παράνομη είσοδο υπηκόων τρίτων χωρών. Για τον σκοπό αυτό, θα πρέπει να εκδοθούν Εγκύκλιοι από την Εισαγγελία προς την αστυνομία και την ακτοφυλακή με σαφείς οδηγίες προς υποστήριξη του έργου των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και κατά της δίωξής τους.
- Να διασφαλίζουν ότι οι νομικοί εκπρόσωποι των αιτούντων άσυλο θα μπορούν να παρέχουν νομική συνδρομή χωρίς εμπόδια και να διασφαλίζουν την πρόσβαση των ατόμων σε δικαστική προστασία και ένδικα μέσα και βοηθήματα ενώπιον των εθνικών και διεθνών δικαστηρίων.

www.gcr.gr/en